

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

Biblioteca istorică-poporală română.

TUNSUL

HAÏDUCUL.

NUVELĂ ORIGINALA

DE

N. D. POPESCU.

ILUSTRATA CU 4 GRAVURĂ.

LIBRĂRIA ARDEALUL
PAPETĂRIE
EDITURĂ

EDITURA
Librăriei CIUR

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

I.

Paraclisierul de la Sf. Gheorghe.

Într'o nópte întunecósă și ploiósă din tómna anuluĭ 1820, pe când stradele și casele capitaleĭ sĕ aflaŭ adâncite într'un becesnic întunerec, printre prăfuitele giamurĭ ale chilieĭ paraclisieruluĭ de la biserica Sf. Gheorghe-Vechiŭ sĕ zărea încă licărind o slabă lumină fălfăitóre, care aci sĕ închidea de tot și aci rĕspândea o lumină vie întocmaĭ ca o candelă aprópe de stins.

Acea chilie sĕ afla situată în curtea biserieĭ în partea unde sĕ vindea până maĭ deună-zĭ crucĭ și monumente de morminte. Ea sĕ învecina de o parte cu strada în care rĕspundea o ferestrue strîmtă și zăbrelită și în alta cu chilia defteriuluĭ, nu departe de locuințele celor-alțĭ servitorĭ aĭ sfântuluĭ locașiŭ. Pe din afară părea a fi curățică, căcĭ dascălița și defteróĭca eraŭ femeĭ harnice, care când spoiaŭ pentru ele daŭ cu bidinéua și pe pereții vecinuluĭ ca să nu facă murdăria acesteĭ chilĭ o pată la extremitatea plăcutuluĭ exterior al locuințelor lor; pe din întru însă era un monument de necurățenie.

Închipuiți-vĕ niște pereți înegriți de fum și praf, pătați de unt-de-lemn, brăsdați cu dungĭ de mucurĭ de lumînare stinse pe zid; un tavan plin de case de paiangen prăfuite și de depozite negre gălbinicióse de fum, o pardosélă care nu sĕ maĭ cunoștea dacă a fost de cărămidĭ saŭ pământ, semănată cu gropĭ și moviliță tot maĭ bune d'a scrinti piciórele îndrăznețuluĭ, care ar fi intrat înăuntru fără băgare de sémă, și niște giamurĭ care n'aŭ fost spălate de cine știe câte ḑecimĭ de anĭ, din care cauză îșĭ perduse chiar transparența.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Mobilierul era cu totul în acord cu starea interiorului; în partea despre feréstră sĕ afla un pat de scânduri fără de pareți pe care era așternută o velință vĕrgată, veche, ruptă și murdară. În colțul patului despre feréstră era aruncată cam într'o dóră o perină de pae îmbrăcată cu o materie, care altă dată trebuia sĕ fi fost albă, dar care de usare și nespălare își schimbase fața într'o culóre galbenă-vênĕtă-negriciósă. — La cel-lalt colț sĕ afla o lădiță verde cu flori vechi și odorogită și în partea despre părete o perină lungă de pae îmbrăcată cu o materie de lână vĕrgată.

Lângă pat, în dreptul ferestrei, sĕ afla o masă albă de lemn în trei picióre, pe care sĕ afla o óla mare plină cu drojdii de unt-de-lemn, un sfeșnic de pământ în care ardea o văpăiță de cârpă unsă cu unt-de-lemn, o pereche de călimări de lemn negru, o sticluță de chinovar roșiŭ și vre-o trei cărți de psaltichie; lângă masă spre ușe un scaun de lemn fără de pereți, pe care sta un lighian de pământ, sub el o óla cu apă și în colțul celui-lalt perete pe un alt scaun un mangal de pământ, d'asupra căruia câți-va tăciuni aprinși rĕspândeaŭ în casă în loc de căldură un nor gros de acid carbonic și un miros nesuferit și ucigător.

Mijlocul acestei case era ocupat de mai multe óle și clondire și un maldăr mare de mucuri de lumînări, lângă care sta pe un scăunel un personagiŭ, care strecura printr'o cârpă unt-de-lemn, turnându-l dintr'o óla într'alta și apoi în clondire.

Acest personagiŭ era chiar stăpânul acelei somptuóse locuințe, adecă chiar Ioniță Tunsul, paraclisierul dela Sf. Gheorghe Vechiŭ; el pe atunci era în vêrsta aceia în care omul părăsesce cu totul aerul copilăresc, spre a lua o înfățișare curat bărbătéscă, adecă călcase peste al doŭă-deci și patrulea an.

Fisionomia sa nu era nici urîtă, nici frumósă, dar avea o înfățișare, care te înfiora când o vedeai pentru prima

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

óră, mai cu seamă ochii. Iată portretul său: Un cap mare puțin cam lătăreț la creștet, un păr negru, des ca peria, aspru și tuns soldățesce, nisce ochi care deși mici, dar sub fruntea lui cea lată și sub sprâncenele sale dese și bine arcuite păreau a fi fórte mari și pătrunzători, mai cu seamă când îi rotea în cap și-i arunca repede într'o parte. Un nas cam lat și ridicat nițel în sus, nisce buze lăticele umbrite de nisce mustăți negre și dese, o barbă mică și stufósă, un gât gros ca de taur, nisce spete late și bine legate, un pept falnic, un mijloc potrivit, o statură de mijloc și o înfățișare împunătóre; iată întregimea portretului eroului nostru pe care preoții, și după ei tótă lumea, îl numia Ioniță Tunsu, din causă că în loc d'a purta părul, ca toți camarazii săi lung și pletos pe spate, îl purta cum spuseserăm mai sus tuns până la piele.

La îmbrăcăminte însă sě asemăna întocmai cu camarazii săi din acea epocă, adecă în cap purta un cauc de lână verde soios și terfelit, pe corp un anteriŭ de dumicaton albastru vĕrgat cu galbĕn, lung până la genunche, rupt, murdar și jerpelit, la mijloc era încins cu un briŭ de pambriŭ împestrițat cu fel de fel de flori și colori, și în picióre purta o pereche de iminei scâlciați ca vai de lume.

După ce sfîrși cu strecuratul unt-de-lemnului sě puse a numĕra lumînările și a-le drămui cu ochii și mâna și după aceia sě sculă în sus cu un aer plin de nemulțămire și începŭ să murmure cu nĕcas:

— De giaba tótă strădania mea! din nimic tot nimic ese; cu mucuri de lumînări furate din biserică și cu unt-de-lemn scurs de prin candele nu sě pricopsesce un om ca mine. Aici, nu e mai mult de șase oca de lumînări și trei oca de unt-de-lemn; ce să prind pe ele? dece rubiele și lumea tótă. Trei-deci și cinci de lei în trei săptĕmâni! sărăcie curată. Și pentru atâta mană mare ce mai de minciuni spuse popilor și epitropilor! Ba că un liliac vrênd să mănânce prescură a rĕsturnat un clondir de unt-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de-lemn, ba că un bolovan de pământ căḑut din cuibul rîndunicii dela feréstra altaruluĭ a spart altul, ba că o lumînare aruncată din nebăgare de samă a ars tóte mucurile din iconostas și altele și altele, care a cam început să nu maĭ aibă credĕmênt. Nu e de tine paraclisieria Ioniță dragă; ea nu aduce ghelirurĭ multe, și ție-ți trebue banĭ mulțĭ; bălaia o să întarce pe curênd, căcĭ minciunile tale nu maĭ aŭ trecere și Stăncuțiĭ tale îĭ trebue cam multe de iarnă. De! ce să fac eŭ acum cu ăștĭ treĭ-ḑecĭ și cincĭ de leĭ? Ce să-ĭ cumpĕr maĭ întêiŭ? grodinaplu și belicósa sunt scumpe foc de nu te poțĭ lipi de ele, adica și micatonul nu sunt de ea, căcĭ nu voiŭ odată cu capul să sĕ pórte drăguța mea ca mahalagióicele; catá să-ĭ iaŭ o rochie de citarie, o cațaveică de cutnie și un fes de Smirna.

„Pentru astea tóte îmĭ trebue 200 leĭ bătuțĭ pe muche și lumînările și unt-de-lemnul îmĭ aduc numaĭ treĭ-ḑecĭ și cincĭ! ce e de făcut? Cum dracu să încherbăresc suma ce nu sĕ ajunge? Simbria mĭ-o luaĭ pe o jumĕtate de an înainte la Sf. Ilie, când îĭ făcuĭ salba de mahmudele; să maĭ daŭ puĭ de giol pe la Maica Domnuluĭ cum făcuĭ când îĭ luaĭ cerceĭ de mărgean și paftalele cu mărgăritare nu maĭ e pomană, căcĭ ghiulul de diamant ce-l șterseĭ ca să înțolesc pe Stăncuța mea, îmĭ luà din mână cheile bisericeĭ. Ce să fac? Cum s'o scoț la cale nu mĕ tae de loc capul. Maĭ sunt la icónă alte scule și maĭ și ca ghiulul furat; aș prinde pe ele parale bunicele, dar cum să puĭ mână pe procleta de cheie? În deșert îmĭ bat capul că nimic nu-mĭ dă prin gând ca să es la sfârșit bun. Trebue să maĭ am puțină răbdare și apoĭ vĕḑênd și făcênd.

— După ce terminà acest lung și instructiv monolog, paraclisierul nostru, în care practicarea celor sfinte sădise atâta respect de ele, scóse din ladă o boccea mare de pânză cadrilată și după ce o așternù jos, puse într'însa mucurile de lumînărĭ, apoĭ o legà bine, sĕ duse la feréstră, deschise gratiile ca o uşcióră, căcĭ eraŭ puse pe țițînĭ ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să încuiaŭ pe dinăuntru, deschise și giamurile, apoĭ luà tolba cu lumînărĭ în spinare și cele treĭ clondire în brațe, să sui în pat și după ce să strecurà pe feréstră, sari în stradă drept în fața porțiĭ hanuluĭ luĭ Popazu, și tăe într'o fugă drumul de-a curmedișul. Deși pe atuncĭ nu era nicĭ lămpĭ, nicĭ gardiștĭ de nópte și nicĭ măcar vestitul cine e acolo, amicul negustorilor de teapa luĭ, totuși să lipi bine de zidul hanuluĭ, merse în fugă pe sub strașina luĭ cea largă și nu să opri până ce nu să vĕdù în fața uneĭ prăvălióre îngropată pe jumĕtate în pămênt; ajungênd acolo să apropie de oblónele prăvălieĭ, bătù de treĭ orĭ în giamurĭ și apoĭ stătù în loc nemișcat. După puține momente de tăcere să audi eșind dinăuntru o voce răgușită de om somnuros care strigà:

— Cine e acolo?

— Eŭ, chir Alexe, rĕspunse paraclisierul, eŭ Ioniță Tunsul.

— A! tu escĭ? ce vréĭ?

— Ce fel ce vreaŭ? aĭ uitat vorba nóstră de cu ḑiŭa?

— Că bine ḑicĭ! dar de ce viĭ frățióre așa de târḑiŭ?

— Ce să-ĭ facĭ? acum am scăpat.

— E încaĭ ceva de povara ta?

— Da, bunicică.

— Să nu mĕ facĭ, nenișorule, să-mĭ stric somnul pentru lucru de nimic.

— Fi pe pace.

Ușa prăvălióreĭ să deschise după o așteptare de câteva minute și peste un cuart de oră Tunsu să întórse spre casă cu tolba și clondirele góle și în mână cu câteva rubiele.

— Acum să îngrijim de sumulița cea maĭ grósă, strigà Ioniță sărind în cămara sa și închiḑênd giamurile și gratiile de fer. Mĭ-a trăsnit prin cap o născocire îndrăsnéță; ce-o eși să iasă; fuga la taica duhovnicul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Pronunțând aceste cuvinte, deschise binișor ușa chilieĭ sale, eși afară în curtea bisericeĭ și sĕ îndreptă în vêrful degetelor picĭórelor spre casa luĭ taica Duhovnicul.

II.

Sacrilegiul.

Ajungênd în dreptul ușiĭ pridvoruluĭ caseĭ preotuluĭ, scóse din adêncul buzunar al antiriuluĭ sĕŭ un cârlig de fer subțirel și îl vîrî în brósca, ușiĭ care era încuiată; după douĕ învârtiturĭ făcute cu multă îndemânare, zăvorul bróscеĭ sĕ trase fără de sgomot, ușa sĕ deschise binișor și într'o clipă Tunsu fù în pridvor. De acolo merse înainte și dete iar d'o ușe încuiată, păși fără să facă sgomot pe scândurile tindeĭ, sĕ apropie de ușa camereĭ unde dormia preotul și care sĕ întêmplase a fi deschisă, și aruncându-și ochiĭ înăuntru rĕmase în loc cuprins de gróză, căcĭ zări în mijlocul întunereculuĭ doŭĕ luminĭ ca doŭĕ stele depărtate îndreptându-sĕ țîntă spre el. Astă vedenie îĭ înfurnică tot corpul de gróză și p'aci fù s'o tuléscă înapoĭ; dar după puțină gândire prinse nițel curagiŭ, sĕ uită spre acele stele maĭ cu atențiune și în fine dări în obscuritate négra siluetă a uneĭ pisicĭ, care sĕ deșteptase din culcușul sĕŭ speriósă de vederea unuĭ om strein ce băjbănea prin întunerec.

După ce-ĭ veni inima la loc, sĕ apropià de cuiul de sub icóne, de care atârnase după vecernie cheile bisericeĭ, trase cu urechia ca să sĕ încredințeze dacă preotul dórme saŭ e deștept, și audindu-l că sforăe, făcù din instinct doŭĕ-treĭ crucĭ și apoĭ puse mâna pe cheie, o luà din locul eĭ, eși binișor în tindă, încuià cu cârligul ușa la loc, încuià și p'aceia a pridvoruluĭ și trăgênd după sine uscióra grădinițeĭ de dinaintea caseĭ, dete fuga spre biserică și o descuià pe dată.

Aț întrat, iubițĭ lectorĭ, vre-odată nóptea și fără lumină într'o biserică mare? Nimic maĭ imposant și maĭ în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fiorător ca aspectul ce vi-se desfășóră înaintea ochilor la lumina licărindă a candeleĭ ce arde veĭnic înaintea icóneĭ Maiciĭ Domnuluĭ. Acele bolți înalte și maĭ profunde, imense ca și infinitul, aceĭ pereți sombri prin colorit, pe care întunerecul îĭ face și maĭ sombri, care vi-se par a fi un imens câmp de luptă pentru feluritele umbre proiectate de capriciósa fălfăială a candeleĭ, acele ferestre strîmte și lungărețe, prin care se strecóră când rĕsbesce câte o dungă din argintia lumină a luneĭ, atâtea și atâtea fantasme alburiĭ ce par rătăcinde în acel dedal de obscuritate; în fine acele icóne și sfeșnice, care se măresc peste mĕsură și se transformă în atâtea vedeniĭ cu forme înspăimêntătóre; tóte acestea adunate la un loc, și înfășurate și mărite prin adênca obscuritate, te face fără de voie să te înfiorĭ și să te transporți într'o lume de năluciriĭ. Pardoséla de piatră are un rĕsunet sinistru, ca cum atmosfera ar fi plină de miĭ de ecouriĭ, și rĕcéla de piatră, care în timpul nopțiĭ e îndoit maĭ pĕtrunzĕtóre, te face să crezĭ că te scoborĭ într'un mormênt. Pe timpul ploios crivĕțul țipă cobitor învêrtindu-se prin cupola catecumenuluĭ și pe timp senin lilieciĭ ce întră prin câte un giam spart produc pe sus un sgomot sinistru care te face să te înfiorezĭ. În acéstă imensă maiestate a ființa omuluĭ se reduce la propria sa micime, și orĭ-cât de egoist ar fi muritorul, recunósce cât de măreț e veĭnicul infinit.

Pe când filosoful, omul cu concepțiunĭ înalte este muncit de asemenea gândirĭ mărețe, omul cu imaginațiunea strîmtă este cuprins de spaimă și fără să vrea, își plécă fruntea înaintea maiestățiĭ locașuluĭ divin. Asemenea sentimente cuprinse și pe Tunsu când trecù dincolo de ușa ce deschisese, și se vĕdù în fața aceluĭ sombru și impusant tabloŭ! De când se pomenise el pe lume, din mica sa copilărie crescuse pe piatra bisericeĭ și nu scia ce este frica; basmele cu strigoiĭ și pricoliciĭ la el nu aveaŭ trecere; în biserică întrase pe întunerec de nenumĕrate orĭ fără pic de lumină, și cu tóte acestea într'aceia nópte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tresări în fața acestuĭ spectacol și fù cât p'aci să fugă înapoĭ înfricoșat și cu inima sdrobită de remușcare, fiind-că consciința sa îĭ spunea că crima i-a povățuit pașiĭ într'aceea oră înaintată în sfântul locaș și dorința d'a comite un sacrilegiŭ i-a pus cheia bisericeĭ în mână.

Ar fi fugit dacă lăcomia de argint n'ar fi fost maĭ mare ca spaima și dacă culpabila sa pasiune n'ar fi fost maĭ puternică ca respectul ce-ĭ inspira sfântul locaș. Făcù dar un pas și încă câțĭ-va până ce sĕ vĕdù în mijlocul bisericeĭ, dar ajungênd sub cupula cea mare și în fața sfintelor icóne, corpul îĭ sĕ înfurnică de miĭ de fiorĭ, degetele mâneĭ drepte sĕ ridicară împreunate până la frunte și iarășĭ îșĭ făcù semnul cruceĭ. Avea și de ce să sĕ cutremure; afară crivățul mugea cu furie și înăuntru cercevelele ferestrilor trosneaŭ scoțênd gemete plângĕtóre; lumina candeleĭ mișca umbra obiectelor dimprejur și le făcea să jóce ca cum ar fi fost însufletite, într'o icónă toca cariĭ și lemnul alteĭ icóne trosni deodată, ca cum s'ar fi rupt têmpla și ar fi vrut să cadă.

— Iartă-mĕ dómne, strigà el atuncĭ cădênd cu fața la pământ înfricoșat, iartă-mĕ Maica Domnuluĭ, adause tremurând, că ceia ce am făcut nu maĭ fac. Maĭ bine sărac și curat, adause el ridicându-sĕ în sus și tulind'o înapoĭ.

Când sĕ vĕdù afară din biserică și în mijlocul lumeĭ reale, aprinderea imaginațiuneĭ sale sĕ calmă, sângele i-sĕ potoli și începù să rîdă singur de spaima sa și să-șĭ dică:

— Sciĭ că sunt un prostănac bun de păscut gâștele! Să mĕ speriŭ eŭ de nimica tótă, de o icónă care trosnesce și de umbra unor sfeșnice! Ti! că guguman maĭ sunt neiculiță! Dacă n'oĭ lua sculele dela icóne, de unde să fac rost de banĭ? Și Stanca ce-o să dică când m'o vedea venind la ea cu mâna góla? Ea care pentru mine face o mulțime de jertfe, pune pe gónă ómenĭ bogațĭ carĭ mor după ea, și mĕ iubesce numaĭ pe mine? Dacă nu i-oĭ face și eŭ atâta hatîr, la ce dar maĭ sunt bun? Maĭ bine să mĕ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ia tótă leota drăcească și să mi-sĕ usuce amêndoŭă mânile pănă la cóte, decât să vĕd pe Stanca mea uitându-sĕ chiondorușĭ la mine; aide, fie ce-o fi!

După ce murmură aceste cuvinte, sĕ întórse înapoĭ, întră repede în biserică, sĕ aruncă spre icóna Maicĭĭ Domnuluĭ ca un furios, îĭ rupse pe dibuite și tremurând de grabă și de frică toțĭ baniĭ și tóte sculele ce avea atêrnate împrejurul gâtuluĭ, și după ce le băgă în sîn, sĕ întórse fuga înapoĭ de frică, ca să nu-l reapuce remușcarea și în uluiala sa nu băgă de sémă sfeșnicul de lângă iconostas și dete peste el căḑênd d'a berbeleacul cu dênsul cu tot, făcênd un sgomot care-ĭ îngheță tot sângele din vine.

După ce stătŭ o bucățică bunicică de timp întins pe pământ maĭ fără de cunoscință, viindu-și în fire și vĕḑênd că nu s'a scufundat pământul sub el cum creḑuse întêiŭ, și nu l'a înghițit iadul de viŭ cum i-sĕ păruse, ridică capul în sus, sĕ uită sperios împrejuru-ĭ și zărind sfeșnicul lângă el înțelese aceia ce s'a petrecut, sĕ sculă dar repede în sus, puse sfeșnicul la loc, eși în grabă din biserică ca să nu-l surprindă rĕvărsatul ḑorilor, pe urmă încuiă biserica, tremurând vargă de neastêmpĕr și emoțiune, deschise ușa dela pridvor și tinda caseĭ preotuluĭ și după ce puse cheia bisericeĭ la loc și încuiă ușile, eși binișor și întră în cămara sa ca să dea în fine un curs liber sbuciumărilor sufletescĭ ce-l chinuise.

— În sfîrșit! strigă el scoțênd sculele din sîn și uitându-sĕ la ele cu drag, Stanca e iarăși a mea, demonul dragosteĭ m-a ajutat și de astă-dată; mâne când vor descoperĭ furtișagul, nimenĭ nu va bănuĭ că eŭ sunt hoțul; dar pănă una alta vorba celuia, paza bună feresce primejdia rea.

Rostind aceste cuvinte dete patul la o parte, ridică o cărămidă d'asupra căruia sĕ rĕḑima piciorul patuluĭ, făcŭ o gropiță în pământ, îngropă sculele acolo, apoĭ puse țărînă d'asupra, o bătători bine, așeḑă cărămida la loc și piciorul patuluĭ d'asupra, sĕ aruncă în pat, stinse feștila din sfeșnic și sĕ culcă murmurând între dințĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Vino somn de aţipesce ăştĭ ochĭ ce nu te maĭ cunósce din ḑiŭa în care ḑărĭĭ ăst demon cu chip de femee jucând hora pe bătătura hanuluĭ dela Grozăvescĭ. Ah! Stanco, Stanco, de ce n'am eŭ atâta stare cât să pot sătura pofta ta de îmbogăţire! M'aĭ gonit erĭ ḑicêndu-mĭ că nu maĭ mĕ primescĭ cu mânile góle; deschideţĭ acum drăgălaşele tale braţe că iubitul tĕŭ peste câteva ciasurĭ are să vie încărcat cu tóte bunătăţile ce aĭ dorit. Ah! maĭ e cu putinţă să dorm când sufletul meŭ sĕ sbuciumă gândindu-sĕ la atâta fericire!.....

III.

Stăncuţa.

Să lăsăm pe Tunsul să sĕ muncéscă cu somnul şi cu gândurile luĭ şi să ne transportăm într'o căsuţă mică dar curăţică, situată într'una din cele maĭ retrase mahalale din Bucurescĭ.

Într'una din cămările aceleĭ căsuţe, pe când cocoşul vestea muncitoruluĭ c'a sosit ora deşteptăreĭ, doĭ tinerĭ, un bărbat şi o femeie în flórea vêrsteĭ, staŭ pe stinghia patuluĭ îmbrăţişaţĭ şi sărutându-sĕ îşĭ lua unul dela altul rĕmas bun şi nicĭ unul nicĭ altul nu sĕ îndura să sĕ desparţă, ci după ce sĕ depărtaŭ o clipă iar sĕ urcaŭ unul în braţele altuia şi iar sĕ sărutaŭ şi sĕ desmerdaŭ; în fine femeia ḑise:

— Dumi-te drăguţă că a început să sĕ lumineḑe de ḑiŭă şi cu ea sciĭ tu cine vine.

— Sciŭ, da, murmură bărbatul încruntându-sĕ; un nemernic, un biet paraclisieraş care nu este vrednic nicĭ măcar să-mĭ deslege opincile. Eh! Stanco, Stanco, de ce nu mĕ iubeştĭ tu pe mine cum te iubesc eŭ, de ce n'asculţĭ poveţele mele şi nu vrĕĭ să fugim departe de aceştĭ Bucurescĭ şi de ăst colivar beceşnic şi să mergem la ţară, să ne cununăm şi să trăim o viaţă, ca să rămnéscă o lume întrégă!

— Ţĭ-am spus eŭ ce mĕ opresce.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ia nimicurĭ, surată.

— Ba nu sunt nimicurĭ drăguță; ăst om a făcut mult pentru mine, mĕ iubesce din băerile inimeĭ și face mĭĭ și mĭĭ de jertfe ca să-mĭ îndeplinéscă poftele; mĭ-e milă de el săracul să-l las așa deodată cu inima friptă, căcĭ hotărît ar muri.

— Crape lual'ar dracu.

— Ba să-l feréscă Dumnezeŭ, căcĭ atuncĭ s'alege pomina de gândurile mele. Ia aduțĭ aminte Tudore dragă ce eram noĭ când trăiam în Grozăveștĭ și ce suntem acum? Sărăcia cea mare cumplită ne chinuia pe amêndoĭ și hainele sĕ rupsese pe noĭ de ne era rușine să mare eșim în lume; într'o zi o surată îșĭ făcu pomană cu mine și mĕ împrumută cu hainele eĭ de lucrătóre ca să es și eŭ o leacă la horă; norocul aduse pe Tunsul pe bătătura hanuluĭ și de atuncĭ sărăcia a dat dosul de la noĭ, eŭ am haine, scule și mĕ joc cu baniĭ și tu aĭ casă, locurĭ, car și boĭ de nu sciĭ ce e calicia; așa e?

— Așa e; și apoĭ? murmură Tudor.

— Ce'țĭ lipsește ție dacă vine și Ioniță din când în când pe la mine ca să verse în casa mea belșugul și bogăția? Tu sciĭ bine drăguță că numaĭ tu singur eștĭ stăpân pe inima mea și ale tale sunt tóte nopțile și desmierdările mele; ce mare vreĭ?

— Ce mare vreaŭ? hm! hm! ce'mĭ lipsesce? mĕ mare întrebĭ?

— Da, te întreb, căcĭ te cunosc eŭ pe tine tot atât cât te cunoscĭ și tu însuțĭ. Tu eștĭ leneș, Tudore, holdele tale cam înțelenesc pe câmp, ție-'țĭ place să'țĭ vie baniĭ d'a gata, pică pară mălăiață. Dacă te-așĭ asculta pe tine și ne-am lua câmpiĭ, sărăcia iar ne-ar înhăța cu ghiarăle sale de oțel, și acum când am dat de bine n'am mare putea-o suferi.

— Sărăcia? ia lasă-mĕ încolo cu a sărăcie, că nu e frica eĭ care te ține de dârlogiĭ paraclisieruluĭ, ci dragostea; ea spurcata e de vină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Dragostea! eŭ iubesc pe Ioniță! esclamă Stanca cu mirare, ce aĭ căpiat Tudore leică?

— Ba nicĭ căpiat nicĭ nimic, dacă 'ți era așa mare fricĭ de sărăcie și doreaĭ să te îmbogățeștĭ, ascultaĭ pupuielile ălor șoimanĭ de boerĭ cu pungile doldora care 'ți ține poteca din zorĭ de ziuă până în amurgit, și te făceaĭ și tu jupânésă chiaburĭ ca multe altele.

— Tĭĭ! că agiamiŭ maĭ eștĭ tu măĭ Tudore! pe semne că tu n'aĭ priceput boacă pentru ce n'am priimit baniĭ și prefăcută dragoste a acelor bogătașĭ fără inimă și milă. — Dacă le ascultam vorbele lor de miere petreceam câte-va ḑile în bogățiĭ și desfătare și pe urmă când îmĭ era lumea maĭ dragă calindroiul sătul pleca p'aci încolo lăsându-mĕ să mĕ bocesc cu inima friptă și sĕ ducea să pue altora florĭ la ureche. Ce ajungeam eŭ după aceia? jucăreia întêmplăriĭ, aḑi a unuia, mâne a altuia, nevoită a'mĭ risipi sănătatea și frăgeḑimea spre a place craidonilor ca să-mĭ agonisesc o ticălósă de pâne de tóte ḑilele; mĕ făceam róba nazurilor tuturor, ca să nu pier de fóme. Astea tóte țineaŭ cât ținea și tinereța și frumseța, dar pe urmă când venia sbârciturile bĕtrânețeĭ ce mĕ făceam? era să mor de fóme gonită și huiduită de tótă lumea și batjocorită că o leliță de mahala. Țĭ-ar fi plăcut să mĕ veḑĭ astfel Tudore?

— Nu, ferésca Dumneḑeŭ, din potrivă aș vrea să te vĕd plină de baniĭ și slavă, căcĭ afară de calendroĭ maĭ sunt și boerĭ în ilihie.

— Căḑĕturĭ scurse maĭ nainte de vreme, de putere și sănătate, unchiașĭ plinĭ de bóle și de nĕcazurĭ carĭ să-mĭ mănânce tinereța și să-mĭ amărască ḑilele. Aĭ vrea tu să-mĭ vênd eŭ tinereța pentru baniĭ lor, și apoĭ să fiŭ osândită la o bĕtrâneță fără de vreme și băgată de zulia lor la o închisóre care să mĕ lipséscă de tóte bunătățile, chiar de tine dragul meŭ Tudorică?

— Odată cu capul nu, strigă Tudor, luându-ĭ capul în mânĭ și acoperindu-l cu miĭ de sărutărĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Atuncĭ lasă-mĕ să fac ce sciŭ eŭ, sufletele, dise apoĭ Stanca mângâind bărbia amantuluĭ sĕŭ, căcĭ maĭ bun e paraclisierul decât toţĭ aştĭ boerĭ putredĭ de banĭ şi zamparalîcurĭ, căcĭ el mĕ iubesce ca un nebun, sĕ închină orbesce la tóte plăcerile mele şi mĕ lăsă să trăesc în voie cu tine, drăguţul meŭ, cu tine fără care n'aşĭ puté trăi o ţiulică măcar.

— Grăeştĭ adevĕrul tu Stanco? strigă Tudor uitându-sĕ spre ea cu o căutătură învăpăiată.

— Să n'am parte de lumina ochilor.

— Bine, te cred, te cred şoimană fermecătóre ce eştĭ, strigă ţĕranul desmerdându-o cu entusiasm.

— Şĭ-apoĭ ce-mĭ lipsesce mie trăind cu Tunsul? el îmĭ face tóte voele, înfruntă chiar neputinţa ca să-mĭ îndeplinéscă plăcerile. Stăricica părintéscă o cheltuesce pentru gusturile mele, aceia ce câştigă dela biserică jertfesce pentru dorinţele mele şi să face luntre şi punte ca mie să nu-mĭ lipséscă nimic. Dacă aşĭ voĭ eŭ ar face şi maĭ mult, ar putea găsi atâta aur cât să móie numaĭ în fir şi pietre nestemate, ar face orĭ ce ar vrea saŭ maĭ bine aş vrea eŭ, căcĭ Dumnedeŭ a sădit în inima luĭ o voinţă nestrămutată, o îndrăsnélă ne-aseměnată, o hotărîre neschimbăciósă şi pentru mine o iubire neměsurată. Dacă a rĕmas păn'acum părăclisier, a rĕmas căcĭ am voit eŭ, fiind abia un copil încă neispitit; mâne să-ĭ dic eŭ: aidĭ înainte, şi veĭ vedea până unde are să sĕ sue. Printr'însul am să-mĭ fac eŭ norocirea mea şi a ta.

— A mea! esclamă cu dispreţ Tudor, ce e? un paraclisier becişnic să mĕ pricopséscă pe mine! ia nu maĭ te legăna într'asemenea nădejdĭ deşarte lea Stanco.

— O să vedĭ tu, şi ca să te încredinţezĭ aĭ să punem rĕmăşag amêndoĭ că va face orĭ-ce îmĭ veĭ dice tu să facă, chiar d'ar fi un lucru peste putinţă.

— Te prindĭ?

— Mĕ prind.

Muzeul Digital al Românilor Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Eĭ bine dacă e așa ascultă. Ți-aducĭ aminte că aséră a trecut pe la pórta ta butca unuĭ vlădică trasă de nisce telegarĭ de mânca foc. Tu când aĭ vĕdut'o aĭ strigat: ah! ce maĭ caléscă și ce maĭ armăsarĭ! Dacă drăguțul d-tale ți-o aduce butca și caĭ în soroc de-o săptĕmână și ți-o ḑice: sue-te în butcă și plimbă-te, atuncĭ voiŭ crede ceia ce credĭ tu de el și-ți voiŭ ḑice: e vrednic de a ta iubire.

— Ce fel? vreaĭ s'o fure, să sĕ facă hoț?

— Ce-o vrea să facă.

— Dar pe urmă ce voiŭ face eŭ cu butca și caĭ și cum va scăpa el din ghiarele stăpânireĭ?

— De caĭ și trăsură te scap eŭ curênd prin mijlocirea unor cunoscuțĭ, care sciŭ să schimbe în aur asemenea lucrurĭ, și cât pentru el dac'o vrea îl duc într'un loc unde nicĭ dracu nu va putea să-l găséscă.

— Să sciĭ că Tunsu va face aceia ce mĭ-aĭ ḑis.

— Dac'o face-o, pe cinstea mea de haiduc, mĕ jur că-l voiŭ face căpitanul meŭ.

— Haiduc! tu haiduc!.... esclamă Stanca uitându-sĕ la amantul sĕŭ înlemnită de frică și mirare.

— St, replică Tudor puindu-ĭ mâna la gură, tăcere; peste o săptĕmână viŭ dela Grozăvescĭ ca să-ĭ vĕḑ isprava; rĕmas bun.

Treĭ ore după plecarea luĭ Tudor, un alt tênĕr întrà alergând în aceiașĭ căsuță, sĕ agață de gâtul Stanchiĭ și o acoperiĭ cu calde sărutărĭ: acesta era Tunsu.

După un torent de îmbrățișărĭ, amoresatul nostru scóse din sîn o pungă și vĕrsând în palmă-ĭ tot conținutul eĭ, ĭi ḑise sărutând'o din noŭ:

— Iată banĭ cu care să-și cumpere iubita mea tot ce-ĭ place; numĕră dragă și veĭ găsi șaĭ-ḑecĭ de turalĭĭ de aur toțĭ cu zimțĭ ascuțiți. Cu eĭ poțĭ să-țĭ cumperĭ și rochie de grodiberlin și cataveică de samalagea îmblănită cu cacom și fes alb de cașmir cu turban de filaliŭ cusut cu fir.

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistadetransilvania.ro/mdrr

— Pentru ce te-aĭ supĕrat Ioniță dragă, rĕspunse Stanca băgênd baniĭ în pungă și punga în ladă, pentru ce te-aĭ dat la atâta ostenélă spre a-mĭ aduce atâțea baniĭ? tu știĭ că eŭ nu te iubesc pentru baniĭ tĕĭ, ci pentru dragostea ta; tu știĭ, că dărnicia ta mĭ-a făcut o mulțime de haine și scule destule; ce să maĭ fac și cu aceștĭ baniĭ și cu atâtea gătelĭ?

– Să te facĭ maĭ mândră ca o domniță.

— Ce fel numaĭ gătită îțĭ plac eŭ ție?

— Mie! aduțĭ aminte, că mĭ-aĭ rănit inima când eraĭ îmbrăcată numaĭ într'o biată cătrință. Imbrăcată saŭ neîmbrăcată, tu eștĭ D-ḑeul meŭ pe acest pământ.

După ce sĕ scurse maĭ multe ore în plăcere și desmerdare, Stanca întórse spre Tunsul frumoșiĭ sĕĭ ochĭ, și uitându-sĕ la el galeș, îĭ ḑise cu o voce dulce și pătrunḑĕtóre:

— Sciĭ tu dragă că am să-țĭ spun o veste?

— O veste mie! esclamă Tunsu mirat.

— Da, o veste fórte veselă pentru tine și fórte primejdiósă pentru mine; peste câteva lunĭ aĭ să fi tată, adaose fiica Evei aruncându-sĕ cu transport în brațele luĭ Tunsu.

— Ce aĭ ḑis! esclamà Ioniță radios de fericire; tu mĕ șeguescĭ Stanco!

— Nu drăguță, îțĭ spuĭ adevĕrul, rĕspunse Stanca ascunḑêndu-și fruntea în sînul amantuluĭ sĕŭ, ca cum s'ar fi rușinat.

— Tată eŭ! repetà paraclisierul transportat în al treilea paradis, și tu mama copilașuluĭ meŭ, tu zîna zînelor! dar nu e cu putință, este lucru peste fire, n'a dat D-ḑeŭ muritorilor să guste o asemenea fericire pe acest pământ.

— Îțĭ grăesc adevĕrul, rĕspunse Stanca; de patru lunĭ eram îngreunată și tocmaĭ aséră am băgat de sémă, într'un chip fórte mucalit. Ascultă ca sĕ rîḑĭ: venise la mine o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vecină cam pe la sânțitul sóreluĭ, ceva maĭ 'nainte d'a începe să ploué și ne puserăm pe lavița de la pórtă ca să stăm de sindrofie. Pe când vorbiam de una și de alta, de odată vecina mea îmĭ precurmă vorba și-mĭ ḑise: Ia te uită soro ce maĭ caléscă și ce maĭ telegarĭ! eŭ mĕ uitaiŭ într'o dóră, dar abia îmĭ aruncaiŭ ochiĭ spre aceĭ armăsarĭ, care mâncaŭ foc și zăriiŭ acea butcă numaĭ poleială și de o dată simțiiŭ mișcându-mĭ ceva prin inimă într'un chip neobicĭnuit și mĕ vĕḑuiŭ cuprinsă de niște tăeturĭ cumplite, care-mĭ trecură una după alta prin inimă și țița dréptă.— „Ce aĭ sorióră dragă? strigă vecina vĕzêndu-mĕ că m'am înălbit la față ca colilia și că era p'aci să cad întinsă pe pământ. „Ah! surióră, rĕspunseiŭ eŭ, dacă nu m'oĭ plimba măcar un cesuț într'acea butcă mândră și trasă de aceĭ paraleĭ de caĭ, să sciĭ că mĕ găsițĭ mórtă. — Vaĭ de mine! strigă vecina frângêndu-și mânile, eștĭ grea săracan de mine și aĭ poftit? Să facĭ ce-ĭ face să te plimbĭ, că dacă nu ți-oĭ împlini pofta, pierḑĭ pruncușorul și-ți primejduești ḑilele. Eŭ rîseiŭ de asemenea poftă hazlie, dar vecina îmĭ ḑise: Să nu ți se pară glumă soro dragă, că multe primejdiĭ s'aŭ întêmplat dintr'astă pricină. — Dar cum tătarĭ să n'o iaŭ drept glumă? rĕspunseiŭ eŭ; de unde vreĭ să adun eŭ atâția banĭ ca să cumpĕr butca vlădichiĭ de la Slătarĭ? — Ce s'o cumperĭ? îmĭ zise vecina, să-ĭ spuĭ vlădichi pricina și să-l rogĭ să ți-o împrumute pentru un cés. — Cine să'l róge, eŭ? — Ba nu, bărbatu-tĕŭ. — Odată cu capul nu sĕ va învoi el ca să fie luat în rîs de grecĭ. Dacă e așa, surată, ḑise vecina plecând, să sciĭ că copilul 'ți-e morț. D'atuncĭ copilul n'a maĭ mișcat și gura mi sĕ umple într'una de apă gândindu-mĕ fără de contenire la butca zlătăreanuluĭ. N'am dormit tótă nopticica plângêndu-mĭ copilașul și blestemând ceasul, în care a trecut vlădica cu caiĭ luĭ pe la pórta mea. Însă când s'a făcut ḑiuă am rîs singură de prostia mea, dar lucru ciudat, nu mi sĕ iă de loc gândul d'acolo.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Butca Zlătăreanului era? întrebă Tunsu după ce stătu câte-va minute adâncit pe gânduri.

— Da, a Vlădichii care sluji Dumineca trecută la hramul bisericei.

— Bine, ḑise el sculându-se, de aḑi într'o săptămână saŭ doŭă aĭ să te plimbĭ în butca ce ți-a plăcut, și eși repede din casă.

IV.

Butca zlătăreanului.

În seara aceleĭ ḑile, Ioniță Tunsu se duse la părintele Duhovnicul și-ĭ ḑise:

— Prea cinstite părinte, m'am hotărît să mĕ las de paracliserie și să-mĭ iaŭ lumea în cap.

— Dar de ce măĭ băete?

— Căcĭ n'am noroc; maĭ deunaḑĭ se furà dela Maica Domnului ghiulul de diamant și mĕ învinovățiraț̦ĭ pe mine și-mĭ luarăț̦ĭ din mână cheile bisericeĭ, astăḑĭ peri dela icónă tóte sculele, deși cheia fŭ în păstrarea sfinț̦ieĭ tale. Trebue să fie un proclet de om, care mĕ dușmănesce și vrea să mĕ piarḑă, de aceia m'am hotărît și eŭ să-mĭ iaŭ ochĭ de fiară și să mĕ duc la nisce rude dela țară.

— Cine te-a maĭ învinovățit de astă-dată de te plângĭ? ḑise preotul, eŭ singur am vĕḑut aséră sculele la icónă, când eșirăm din biserică și tot eŭ am băgat de seamă astăḑĭ că lipsesc pe când tu îț̦ĭ vedeaĭ de tócă.

— Va să ḑică mĕ spionaĭ, părinț̦ele? esclamă Tunsu, d'aia m'am hotărît și eŭ să-mĭ pierḑ urma, ca să scap de dușmanĭ și de bănuelĭ.

— Fă cum vreaĭ băete; dar îț̦ĭ spuiŭ curat că de tine o să fie rĕŭ.

După ce eși dela preot, Ioniță îșĭ lăsà ț̦oalele ce avea în seama dascaluluĭ Gheorghe defteriŭ, care era burlac ca și el, eși din curtea bisericiĭ afară, trecŭ pe lângă zidurile puș̦căriel, care pe atuncĭ era situată pe locul unde

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

este astădĭ piața sfântuluĭ Anton, închise ochiĭ și-șĭ scuipă în sîn, când vĕdù pe nenorociții arestanțĭ că întind mânile prin zăbrelele ferestrelor închisóreĭ ca să ceară dela trecătorĭ o lăscae saŭ o cojiță de pâne, și după ce cutreeră maĭ multe strade, întră repede în prăvălióra unuĭ telal, și dând cu ochiĭ de un jidov rufos îĭ dete o nisfea și hainele după el și trecù în cămara din dos. Când eșĭ din odaia d'alăturĭ, soioiul paraclisier dispăruse și eșise în locu-ĭ la ivélă un mitocan încălțat cu pantaloniĭ largĭ de materie cu crețurĭ la spate, îmbrăcat pe trup cu o cămașe albă cu altițe și o fermenea cu găetanurĭ și în cap cu o căciuliță de óe pusă sciĭ colea cam pe sprânceană, ca să sĕ înebunéscă mahalagióicele după el.

Astfel deghisat eșĭ din telălie, trecù prin maĭ multe strade, și ajungênd în dosul hanuluĭ Slătarilor, întră într'o cârciumă și întrebă pe un băiat dacă sĕ află acolo vre-una din slugile Vlădichiĭ.

— E numaĭ vizitiul, rĕspunse băiatul.

— Care e?

— Acea băhanie, care bea singur la masa din fund; e un bețiv de frunte, dacă până acum nu e matosit, apoĭ să sciĭ că n'are parale.

— Adu-mĭ o oca de vin la masa luĭ.

Cu paharele în mână prieteșugul sĕ face lesne și sĕ întemeiază și maĭ lesne; pe la ḑece ciasurĭ din nópte, când eșiră din cârciumă, căcĭ pe atuncĭ pe la acea vreme sĕ închideaŭ prăvăliile, Tunsu și vizitiul vlădichiĭ eraŭ ceĭ maĭ bunĭ amicĭ și despărțindu-sĕ îșĭ dădură întâlnire pentru a doŭa ḑi tot în cârciuma de unde eșise.

Ceia ce sĕ petrecù a doŭa ḑi în cârciumă nu pot să vĕ spun; vĕ spun numaĭ că în acea séră după vecernicie, țiganul ḑise archidiaconuluĭ că nu maĭ póte să ședă, căcĭ nu sĕ simte bine și i-a adus om în loc. Diaconul spuse vlădichiĭ și vlădica cerù să vaḑă pe omul adus de vizitiŭ. Acel om era Tunsu. Esteriorul luĭ plăcù călugăruluĭ, maĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu seamă că scia să vorbéscă grecesce, și vlădica îl băgà în serviciul sĕŭ pe dată. Șeapte ḑile d'arêndul paraclisierul nostru făcù pe vizitiul spre marea mulțumire a vlădichiĭ, căcĭ scia să mâne bine caiĭ și nu avea darul beției; într'a opta ḑi care sĕ întêmplase a fi ḑi de Duminecă, vlădica era învitat să prânḑéscă împreună cu alțĭ archiereĭ și egumenĭ grecĭ la consulul rusesc.

Când plecà d'acasă grecul porunci luĭ Tunsu să sĕ întórcă îndată ce l'o duce la consul și să deshame iute caiĭ, căcĭ o să petrécă până nóptea târḑiŭ, și când sĕ va întórce o să vie cu egumenul Stavropoleuluĭ. Sĕ adunaŭ călugăriĭ nóptea la elciul rusesc, nu ca să stea de benchetuĭ și ziafeturĭ, ci ca să facă politică, căcĭ pe atuncĭ salónele representantuluĭ pravoslavniceĭ Rusiĭ era centrul de unde sĕ întindea iței intrigelor în țéra Românéscă, și călugariĭ grecĭ eraŭ emisariĭ ceĭ maĭ zeloși și maĭ aprigĭ, care preparaŭ eteria ce isbucni peste un an.

Tunsu îndată ce lăsà pe grec la scara consululuĭ muscălesc, dete bice cailor, eși pe pórtă ca o săgétă și o ținù într'o gónă până ce ajunse la pórta căsuțeĭ drăguțeĭ sale. Ajungênd acolo sĕ dete jos, dete o leiță unuĭ băețandru să țină frânele cailor până ce sĕ va întórce, întrà ca vêntul înăuntru radios de bucurie că va împlini pofta prea iubiteĭ luĭ, adecă va plimba-o în butca dorită până la miedul nopțiĭ, dar rĕmase încremenit în mijlocul pragului, când deschise ușa și îșĭ aruncà ochiĭ în cuibul fericireĭ luĭ.

Vaĭ sêrmanul de el! aceia pentru care făcuse atâtea jertfe, sĕ făcuse hoț și-și sacrificase chiar posițiunea sa, sta tolănită în pat alăturĭ de o namilă de voinic. Par'că căḑuse trăsnetul pe creștetul capuluĭ sĕŭ. Coțușea de muiere cum îl vĕḑù, în loc să sĕ firoséscă cu firea începù să rîḑă din băerile inimeĭ, și să facă ghimbișurĭ în profida ridicululuĭ costum ce purta Ioniță. Luĭ Tunsu însă nu-ĭ ardea de rîs:

— Cine e acest om? strigă el pășind pragul și puindu-sĕ în dreptul ușiĭ după ce a închis'o bine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Acest om? esclamă împeliţata ca cum s'ar fi mirat, ce fel, nu'l cunoşti? n'aĭ maĭ vĕzut pe frate-meŭ?

— Ce fel nene Ioniţă, adaose găliganul ridicându-sĕ într'o rînă, nu maĭ mĕ cunoscĭ? nu'ţĭ aducĭ aminte de Tudor, fratele Stanchi, cu care aĭ bŏut an ţărţ de atâtea orĭ la hanul de la Grozăveştĭ?

Tunsu îşĭ aduse aminte că într'adevĕr amanta sa atuncĭ când făcură cunoştinţă îĭ înfăţişase pe cine-va poreclindu'l cu numele de frate, şi recunoscu în chipul găliganuluĭ din pat trăsurile cumnatuluĭ sĕŭ Tudor de la Grozăveştĭ. Astă amintire îĭ descreţi fruntea şi-ĭ redete voioşia.

După ce trecu furtuna, spuse Stanchiĭ să sĕ gătéscă, căcĭ butca vlădichiĭ o aştéptă la pórtă. — Auḑind aceasta Stanca sări în sus de bucurie şi făcu cu códa ochiuluĭ un semn luĭ Tudor care-şĭ mușca buza de ciudă şi mirare, şi cât te ştergĭ la un ochiŭ amêndoĭ fură gata de plimbare. Stanca eşi maĭ întâĭ cu iubitul eĭ, iar Tudor rĕmase maĭ în urmă ca sĕ stingă lumânarea şi să încue uşa. Stanca sĕ sui în butcă şi pofti şi pe Tunsu lângă ea cu tot costumul luĭ de vizitiŭ, iar Tudor după ce încue uşa şi pórta casoĭ, eşi şi el, luă frânele din mâinile băeţandruluĭ, sĕ aşeḑă po capră şi dete bice cailor.

Caiĭ sburaŭ ca vêntul şi trăsura mergea ca gândul; îţĭ era maĭ mare dragul să te plimbĭ într'ast fel de trăsură, maĭ cu sémă fiind drăgostit şi avênd alăturĭ obiectul dragosteĭ. Vorbele de foc, îmbrăţişerile, sĕrutările şi marghioliele sĕ succedaŭ una după alta fără de sfîrşit, iar trăsura mergea într'una cine ştie unde şi timpul sĕ scurgea cu neînduplicăciósa sa regularitate. Tunsul nu sĕ trezi din beţia voluptăţiĭ de cât atuncĭ când vĕḑu geamurile ferestrelor butciĭ albindu-sĕ de lumina zorilor şi zări în crepusculă silueta arborilor uneĭ pădurĭ dese.

— Vaĭ de mine! s'a făcut ḑiuă, strigă el smâcindu-sĕ din amăgitórele braţe ale drăguţeĭ sale.

— Eĭ, şi dacă s'a făcut? replică ea galeşă; nu suntem împreună?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ba da, draga mea, dar trebue să ducem butca înapoĭ; cumnate Tudore, adause el deschidênd ferestruia despre capră, întórce înapoĭ până nu sĕ deștéptă călugărul căcĭ altminterĭ sunt pierdut.

— Peste póte, rĕspunse pretinsul frate al amantei sale; caiĭ aŭ nevoie de odihnă fiind rupți de ostenélă și eŭ pic de somn. Maĭ bine să mergem în satul ce sĕ vede colo ca să-ĭ odihnim vr'o doŭă ciasurĭ și după ce-om îmbuca și noĭ ceva să ne dăm puțin pe o rînă ca să ne desmorțim ale piciórelor.

— Dar bine măĭ omule vremea trece, sĕ deștéptă călugărul și dă veste la agie.

Eĭ și? ce-ți pasă?

— Pap pușcăria fără de nicĭ o vină.

— Dar de unde să te ia?

— Cum de unde? dar arnăuțiĭ stăpânireĭ ce lucru aŭ?

— Habar să n'aĭ de eĭ. Am trecut noĭ Ploesciĭ, am pus eŭ cincĭ poște între noĭ și arnăuțiĭ agieĭ din Bucurescĭ, să nu maĭ aibĭ acu habar; ia să tragem caleasca colo în pădure, să dăm caiĭ la iarbă și d-v. așeḑați-vĕ fără grije pe acel troscot și dormiți pe amêndouĕ urechile până daŭ eŭ o raită prin sat ca să fac rost d'ale mâncăreĭ.

— Cum vĕd eŭ, mĕ făcurăți hoț fără de voia mea! ḑise Tunsu dându-sĕ jos din butcă împreună cu amanta sa.

— Nu eștĭ nicĭ cel dintêiŭ, nicĭ cel de pe urmă, replică Tudor luând'o spre sat.

După ce mâncară și sĕ odihniră, pe sub seară Tudor ḑise luĭ Tunsu:

— Ascultă cumnate, butca asta o să ne dea de șugubină, căcĭ nu este de mutra nóstră o caleașcă mândră ca asta. Cum ne-o ḑări vre-un gulerat d'aĭ isprăvnicieĭ, pune mâna pe noĭ și o pățim maĭ nainte d'a primi veste dela Bucurescĭ. Maĭ bine s'o năpustim în fundul ăsteĭ pădurĭ cu hamurĭ cu tot, și noĭ să luăm numaĭ caiĭ, să încălecăm pe câte unul, pe soru-mea Stanca s'o punem pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

oblânc când la spatele unuia când la ale celuilalt și să mergem numaĭ nóptea din pădure în pădure până ce vom ajunge la un loc unde am nisce prietiniĭ care scie să vêndă caĭ cu asemenea ponos.

— Așa să fie! răspunse Tunsu luându-și inima în dinți.

V.

Giambașii.

Pe la începutul acestuĭ secol să afla în munțiĭ Prahoveĭ o vălcea mărginită despre nord și răsărit cu nisce dealuri acoperite de o întunecósă pădure de fagĭ seculariĭ și despre miadă-di și apus de nisce zidurĭ de pământ roșu și verde lipsite de vegetațiune. Acéstă vălcea n'avea scursóre spre vale ca cele-lalte sghiaburĭ de munte, ci apele ploilor și ale desghețurilor ce să scurgeaŭ după cóste, să vĕrsaŭ într'un mic eleșteŭ aflat în mijlocul eĭ. Într'ênsa nu să coboraŭ nicĭ o dată vitele mocanilor nici ale megieșilor ca să pască, căcĭ îndată ce să spărgea vr'un norișor, vălceaua să transforma într'o baltă nemărginită, care usca cel maĭ mic firicel de iarbă, din causă că pământul cel roșiŭ și verde amestecat cu bolovanĭ de pietre calcaróse, îndată ce ploua să prăvăleaŭ spre vale deslipind stâncĭ întregĭ, luaŭ cu dênsele orĭ-ce întêmpinaŭ și nimiceaŭ orĭ-ce li să opunea. Dintr'acéstă causă rĕmase pustie și vecinĭ după la Comarnic, Breaza, Gura Belĭ și Isvoarĕle să ferea d'a să coborî într'ênsa de teamă să nu'ĭ păléscă fără de veste bolovanĭ și maĭ cu sémă de frica veștiĭ ce să lățise prin prejur că s'aŭ încuibat acolo haite întregĭ de urșĭ, rîșĭ, lupĭ și alte dihaniĭ sĕlbatice.

Acum acea vălcea și eleșteul eĭ nu maĭ esistă, căcĭ viiturile de apă de la 1832 a umplut'o peste mĕsură, a rupt peretele despre vale și în locul eĭ astă-dĭ să află un părăiaș. Într'acea vălcea într'una din dilele luneĭ luĭ Iulie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ale anului 1820 o numĕrósă erghelie de caĭ era împrăștiată pe cósta împădurată și păștea în liniște puțina iarbă ce crescuse de la ultima viitură de apă încoa. Ceva maĭ încolo sub un fag colosal staŭ rĕsturnațĭ pe pământ vre-o opt-spre-dece ómenĭ de deosebite etățĭ și fisionomiĭ și vorbeaŭ încetinel între eĭ.

Trebue să fi fost o oră după amiadĭ, căcĭ sórele trecuse peste sulițele munților și începuse a rĕsbi prin frunzișul copacilor, iar voiniciĭ noștriĭ mistuiaŭ în brațele sânteĭ lenĭ prânzul ale căruĭ resturĭ zăceaŭ încă împrăștiate pe pajiște. Pe când sĕ tolăneaŭ ast-fel pe pământ și unĭĭ din eĭ începuse sĕ mijească, sĕ trezirĕ toțĭ de o dată și ridicară capetele în sus audind la o mică depărtare sunetul unuĭ ghiers de bucium repetat numaĭ de douĕ orĭ.

— Vine cine-va dintr'aĭ noștriĭ, murmură unul dintre somnuroșĭ. Sculațĭ băiețĭ că nu vine cu mâna góla, căcĭ a ḑis din bucium de douĕ orĭ.

— Cine sĕ fie? cine sĕ fie? murmurară somnuroșiĭ sculându-sĕ și frecându-sĕ la ochĭ.

— Nu sciŭ, rĕspunse acela ce părea a fi căpetenia lor; Sfredeluș du-te și veḑĭ cine este.

Un băețandru cam de opt-spre-dece anĭ o tuli d'a fuga și în loc d'a apuca pe cóstă în sus, sĕ înfundă într'un bunget de pădure maĭ întunecos ca celelalte, sĕ vîrî într'un stuf de enupere și lăsă să sĕ ivéscă gura uneĭ tainițe întunecóse în care și dispărŭ. Peste un minut sĕ întórse înapoĭ și ḑise:

— Mi sĕ pare că e Stancu cu Călin Țiganul și Dragostin, căcĭ sunt treĭ împreună cu doĭ caĭ.

— Nu e nicĭ Stancu, nicĭ Dragostin, ḑise o ființă ce scóse peste câteva minute capul din vizuină, ci sunt eŭ.

— Tudor! strigară păḑitoriĭ cailor.

— Da, fărtaților, Tudor care vĕ aduce doĭ telegarĭ de mănâncă foc și un tovarăș care face cât noĭ toțĭ.

După acéstă laudă scóse la ivélă pe Tunsu, care venia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

urmat de Stanca ce trăgea de căpăstru ceĭ doĭ caĭ. Locuitoriĭ Vălceleĭ sĕ adunară împrejurul cailor și începură să-ĭ admire ca nisce cunoscătorĭ ce erau; apoĭ să uitară cam chiondorușĭ spre streinul care după spusa luĭ Tudor prețuia cât eĭ toțĭ, și pe urmă după ce-l mĕsurară de sus până jos, începură să sbârcească din nas cu neîncredere.

— Fratele, urmă Tudor, are trebuință de adăpost, căcĭ maĭ alalta-erĭ și-a cercat pentru întâia óră norocul cu aste dobitóce, și hoțiĭ de păgubașĭ îl caută să-l pue la umbră.

— Vie să-l caute, dise căpetenia păditorilor de caĭ, și de l'o găsi aicĭ, îmĭ puĭ capul pe tocător.

— Ia nu ți-l maĭ pune Mirilă, replică Tudor, căcĭ adăpostul nostru a început să nu maĭ fie sigur. Când ne-am oprit la Breaza de sus ca să cumpĕrăm merinde, am tras cu urechea și am audit nisce lucrurĭ, care mĭ-a cam înfurnicat trupul.

— Ce spuĭ mă! esclamară asistențiĭ înfiorându-sĕ.

— Ce-țĭ spun eŭ; pe semne că a perit unuĭ țĕran din Câmpiniță o mârțógă de cal, mi-sĕ pare că e pripernicitul ăla ce abia pasce; mocanul a simțit pe dată pocinogul ce i-s'a făcut, și fără să piardă vremea a încălecat pe alt cal, s'a luat după urma hoțuluĭ, să vĕ fie fețele cinstite, și s'a ținut după el și nu i-a perdut urma decât, când a apucat pe potecele laterașe ca să vie încoa.

— Tu aĭ fost măĭ Ursene, dise Mirilă încruntându-sĕ, cel întrebat făcù din cap un semn afirmativ.

— Păgubașul vĕdêndu-sĕ păcălit, urmă Tudor, a umblat rătăcind o diastemă de vreme, și cu tóte spaimele împrăsciate de noĭ, a îndrăsnit să sĕ agațe ca o căpră pe înălțimĭ primejdióse și să ajungă până în vîrful astor muscele de unde a vĕdut dincoa focurĭ licărind și a audit caĭ nichezând.

— Ce lucru mare! strigară ascultătoriĭ rîdênd.

— Ascultați, ascultați, și apoĭ rîdeți, dise Tudor clă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tinând din cap. A doŭa di sĕ întêmplă sĕ sĕ cobóre vătafuĭ plaiuluĭ împreună cu căpitanul scaunuluĭ și vre-o doĭ-spre-dece plăieșĭ și arnăuțĭ după poteca Turguiata ca să vie la Breaza; hoțul de păgubaș, tronc așternù jalba de jeluire, spuind că a găsit cuibul hoților de caĭ, care bântue județele vecine, și dracul de vătaf îndemnat de tâlharul de căpitan s'a hotărît să facă vênătóre în formă și să bată tóte potecile de prin prejur, încunjurând locul de pricină cu hăitașĭ și poterașĭ. E ce ziceți? lucru de glumă e dacă s'or sui pe muntele Păraele și s'or scoborî încoa pe din dosuĭ mânăstireĭ Lespedile ca să ajungă colo, în vêrful acelor suliție pleșuvite de unde să ne ucigă numaĭ cu împroșcăturĭ de pietre?

— Asta nu e de glumă, murmurà ceĭ maĭ fricoșĭ.

— Pănă să vie eĭ, fugim noĭ, replicară alțiĭ.

— Fără de caĭ! fără de ce avem! goĭ pușcă! iar în prada procleteĭ de sărăciĭ! rĕspunse Tudor; asta nu sĕ póte.

— Atunciĭ ce e de făcut? murmurà hoțiĭ de caĭ consternațĭ.

— E un mijloc de mântuire, rĕspunse Tudor, acest om póte să ne scape, adause arătând pe Tunsu, care pănă aci stătuse la o parte ca nebăgat în seamă.

— Eŭ! esclamà Ioniță uimit.

— Dar, tu drăguțul meŭ, rĕspunse Stanca mângâindu-l și sărutându-l, tu care aĭ maĭ mult duh ca noĭ toțĭ, poțĭ să scorneștĭ un mijloc, ca să scape și eĭ și noĭ.

O scânteie ca o licărire de fulger eși atunciĭ din ochiĭ luĭ Tunsu; ambițiunea aținată de boldul lingușireĭ sĕ deștoptă în peptul sĕŭ și dorința d'a fi plăcut iubiteĭ luĭ îĭ inspiră acel geniŭ inventator în cele rele care îl făcù maĭ apoĭ atât de teribil.

— Dacă voițĭ să scăpațĭ cu tot ce avețĭ, dise el cu o voce detunătóre care înfiorà pe toțĭ asistențiĭ, atunciĭ trebue să vĕ supuneți mie orbește.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ne vom supune bucuroşĭ, strigară toţĭ din tóte părţile.

— Bine, aveţĭ ceva arme?

— Da, fie-care din noĭ are câte o puşcă, un iatagan, doŭă pistóle şi doŭă cuţite.

— Dar praf şi glónţe?

— Pentru câte doŭă-decĭ şi cincĭ de umpluturĭ.

— Este destul.

— Dar ce gândeştĭ ca să facĭ cu ele? întrebà Mirilă.

— Mĭ-aţĭ făgăduit supunere, la ce dar mĕ maĭ întrebaţĭ?

— Pentru că noĭ nu suntem tâlharĭ ci giambaşĭ şi n'avem poftă să ne hărţuim cu arnăuţiĭ domnescĭ, rĕspunse maĭ mulţĭ hoţĭ de caĭ.

— Ia nu vĕ maĭ fuduliţĭ cu ast nume de ómenĭ cinstiţĭ, mueriĭ fricóse ce sunteţĭ, strigă fostul paraclisier aruncând spre eĭ o căutătură despreţuitóre; spuneţĭ maĭ bine că n'aveţĭ inimă să vĕ apăraţĭ pelea după ce a-ţĭ făcut să usture pielea altora, şi plecaţi-vĕ gâtul în streang. Nu sunteţĭ tâlharĭ! dar ce mĭ-e tâlharul şi ce mĭ-e giambaşul ca voĭ? tot hoţ răpitor al dreptuluĭ strein. Mĭ-este ruşine că am stat câtam stat laolaltă ca nisce nemernicĭ ca voĭ. Aide Stanco, draga mea, aste curcĭ ploate nicĭ nu sunt vrednice ca să fie ajutaţĭ în vreme de primejdie. Lasă-ĭ să piară legănaţĭ în furcĭ, căcĭ d'asta sunt bunĭ. Imĭ pare rĕŭ numaĭ că este şi fratele tĕŭ amestecat cu eĭ.

— Fratele meŭ, dise Stanca făcênd luĭ Tudor un semn de înţelegere, este cu tine şi de părerea ta; poruncesce şi-ţĭ va dovedi că nu e fricos.

— Da frate, poruncesce, strigà Tudor care surprinsese semnul Stanchiĭ, şi mĕ veĭ vedea dacă mĕ voiŭ codi.

— Poruncesce, strigară toţĭ giambaşiĭ făcêndu-sĕ rótă împrejurul luĭ Tunsu; braţele nóstre sunt ale tale; numaĭ scapă-ne de streang şi sărăcie.

— Vĕ daţĭ mie pe viaţă şi pe mórte? întrebà Tunsu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Pe viață și pe mórte! strigară toți într'un cor.

— Câți sunteți?

— Opt-spre-dece.

— Bine, doi din cei mai tineri va rămânea aci ca să pădéscă caii și să ție de urît Stanchii mele.

— Eŭ nu mă despart de tine, strigă Stanca apucându-l cu brațele de gât.

— Asta nu să póte; voesc să fiŭ ascultat; voiŭ ca toți să mi-să supună, toți și chiar tu, m'ai înțeles? Rămâi dar aici și ceilalți într'armați-vă și urmați-mă. Tudore tu rămâi la códă și să împuști pe orí-cine să va încerca să fugă.

Tóte să făcură astfel cum ordonase Tunsu; giambașii după ce să într'armară să luară după el fără să murmure și Stanca rămase în vale cu doi dintre cei mai juni hoți de cai.

În câte-va minute după óre-care ostenélă Tunsul și însoțitorii săi să vĕdură în vêrful munteluĭ spre partea luĭ cea pădurósă și ajungênd cu toții acolo apucară spre drépta pe cóma luĭ cea pleșuvă.

Acea coamă era fórte îngustă și să unia prin o cărăruie cotită și scofârdată cu un alt șir de culmi acoperite cu o pădure deasă de ulmi și fagi seculari. Acele culmi, care făcea parte din lanțul munteluĭ Paracle, încunjura o vălcea prin mijlocul căria curgea vîjăind un părăŭ spumegos, care adesea aducea d'a pristavalul în vale stânci întregi și buștenĭ de copaci cât butia de groși. Nimic nu era mai sĕlbatic și mai înfiorător ca aspectul albieĭ acelui rîuleț furios. Matca luĭ era o prăpastie acoperită de ruinele unuĭ cataclism, malurile luĭ un dedal de cicóre sĕlbatică și enupere și laturile din drépta și stânga o amestecătură de copaci rĕsturnați, stânci deslipite de baza lor, stufișurĭ de crâng și buruenĭ înalte cât omul. Într'acest labirint îșĭ conduse Tunsul ceata sa.

După ce așeḑà pe fie-care om la locul sĕŭ și-ĭ as-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cunse pe unii prin copaci, pe alții după câte un crâng și pe alții în dosul unui buștean saŭ bolovan, Tunsu sĕ dete și el după trunchiul unui copaciŭ rĕsturnat și lipind urechia de pămênt sĕ puse ca să asculte.

Tocmaĭ atuncĭ începuse să însereze și să sĕ împrăștie în valc o povoială întunecósă. Nu trecuse o oră de când sta astfel în nemișcare și audi în depărtare un vag fâșiit și după câteva momente deosebi sunete de maĭ multe vocĭ și pasurĭ. Acele vocĭ și acele pasurĭ sĕ apropiară încetul cu încetul de locul de pândă pănă ce Tunsu și aĭ sĕĭ vĕdură în mijlocul lor un pluton de vre-o treĭ-decĭ de arnăuțĭ și plăiașĭ, între care sĕ distingea strălucind auritele vestminte ale vătafuluĭ de plaiŭ.

— Ale draculuĭ locurĭ! esclamă unul din plăieșĭ, împletecindu-sĕ de un buștean.

— Curat valea draculuĭ, replică un arnăut sculându-sĕ de jos din căḑătura ce-ĭ pricinuise împedecarea de un bolovan ascuns în bălăriĭ.

— Numaĭ de nu ne-ar lua dracul și pe noĭ! adause un pandur sărind peste o buturugă ce-ĭ sta în cale.

— Sărace, sărace! dise un alt arnăut, adresându-sĕ către păgubașul caluluĭ furat care-ĭ călăuzea, să sciĭ că am să'țĭ puiŭ pielea în cuiŭ pe fum de ardeiŭ, dacă-om da de vr'o șugubină.

— N'avețĭ grije jupânilor, rĕspunse țĕranul, căcĭ hoțiĭ nicĭ habar n'aŭ și într'acéstă clipă dorm pe sforăite.

N'apucă sĕ termine țĕranul bine vorba, și de-o-dată sĕ audi rĕsunând în spațiŭ un ascuțit țipĕt de cucuvae. La auzul acestuĭ țipĕt cobitor maĭ mulțĭ arnăuțĭ bigoțĭ sĕ într'armară cu semnul sfinteĭ crucĭ, dar acest semn pentru mulțĭ fu un semn de adio de la acéstă lume peritóre, căcĭ maĭ în aceiașĭ clipă licări în întuneric o lumină ca de fulger și o detunătură venită despre sóre apune, rĕsturnă la pămênt șése neferĭ.

Învălmășéla ce produse acest atac neașteptat fu atât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Atunci cu câte un pistol în fie-care mînă şi un iatagan în dinţi sări între arnăuţi şi trimise morţii doi din cei mai voinici.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de mare în cât mulți o tulură d'a fuga pe unde venise și o parte din ei pierdură pe drum armele și turbanele de grăbiți ce erau. Ar fi fugit până la Breaza fără să se gândéscă d'a se opri dacă n'ar fi isbucnit o altă detunătură venită despre sóre resare care-i împroșcă în față și secerà o parte din fugari. Este anevoe de descris învălmășala ce produse în ómenii stăpânirei acest atac neașteptat. Bieții arnăuți își pierduse cu totul sărita, alergau forfota de colo până colo, staŭ, țipaŭ, urlaŭ și își aruncaŭ armele în prăpastii strigând aman ca să scape de nemilósa mórte, care-i secera într'una despre miază-nópte, despre miază-zi, despre resărit și despre apus fără să se mai gândéscă d'a se apéra și d'a respunde la foc prin foc. Numai celor trei saŭ patru plăeși români nu le veniră să móră așa ca curcile în bătătură fără de apărare, și făcêndu-se trâmbă împrejurul căpitanului de plaiŭ, care tremura mai dihai ca toți, se puse spate în spate și începură să-și descarce armele într'o dóră spre partea loculuĭ de unde eșea licărirea împușcăturilor ca se móră încai românesce, adică cu arma în mână.

Lașul devine în primejdie cătră cei mai slabi ca el, mai fără de îndurare de cât cel mai crud tiran. Pe când plăiașii se apăraŭ pe cum puteaŭ împrejurul căpitanului lor, arnăuții începură să blesteme și să'și resbune contra acelora ce-i vârîse într'acea cursă. În furia esaltațiunei lor înjurară pe țăranul, care-i călăuzise și se năpustiră spre vătaful scaunului ca să-l sacrifice și pe el mișelescii lor furii; acesta însă prinse de veste, se înfurișà printre frunziș și iarbă și întră în tufișul întunecos, dar abia întrà și se simți apucat de o mână vigurósă și căḑu jos ucis de cuțitul lui Tunsu. Acesta fu primul sânge vĕrsat de mâna fostului paraclisier.

Cum îl simți cald pe mâna și fața sa și cum mirosi odorul lui, nările i-se umflară, ochii i-se înflăcărară, fața i-se aprinse și o beție nebună i-se urcà în creerî. Nici un obstacol, nici o temere de primejdie nu mai putù să-l reție

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

în ascunḍătórea sa; sări ca un turbat cu câte un pistol în mână și cu un iatagan în dinți și după ce-și descărcară armele în doi din ceĭ maĭ voinicĭ duşmanĭ, aruncară pistólele jos și începù să-și rotéscă teribilul iatagan în turma înfricoșată. Desperarea insuflă curagiŭ chiar poltronilor; arnăuțiĭ cum zăriră la lumina produsă de pistóle numaĭ un om repeḍindu-sĕ spre eĭ, năvăliră asupra-ĭ cu hangerele ca să-l facă praf și fărâme, dar în acea clipă eși din tóte părțile o liotă de umbre tot așa de înverșunate pe luptă ca și singurul adversar vĕḍut, și repeḍindu-sĕ spre dênșiĭ, îșĭ descărcară pistólele în spatele lor, și începură să-ĭ tae și să-ĭ zopăiască, făcêndu-ĭ să caḍă unii peste alțiĭ mușcând în agonia morțiĭ iarba ce stropise cu sângele lor.

Tunsu vĕḍênd trâmbă de plăiașĭ, care încă sĕ luptaŭ în jurul cadavrului căpitanului lor, care murise isbit în pept de un glonț, sĕ repeḍi de-odată spre eĭ, sĕ luptă singur cu cincĭ inșĭ și după o oră de luptă îĭ culcà pe toțĭ la pămênt cu sabia sa cea scânteietóre, fiind cu toțiĭ de maĭ nainte ciuruiți de glónțe și slăbiți de obosélă.

După ce nu maĭ rĕmăsese nicĭ un duşman în viéță, Tunsu ḍise camaraḍilor sĕĭ:

— Aideți în vale să ne spălăm de sânge, că până la ḍiuă maĭ avem multe de făcut. Giambașiĭ sĕ coborîră în albia rîului prăpăstios și după ce sĕ spălară bine, sĕ numĕrară și sĕ cercetară: doĭ din eĭ lipseaŭ la numĕr; murise uciși numaĭ de plăieși și patru aveaŭ rănĭ de órecare gravitate. Tunsu sĕ alesese cu câte-va crestăturĭ la mânĭ și o sdrelitură de glonț la umĕrul stâng.

După aceia eșiră din matca rîului, sĕ urcară iarăși pe cósta, care servise de teatru al lupteĭ, făcură un foc mare, despuiară frumos pe ceĭ uciși de tóte hainele, armele și sculele ce aveaŭ ca nisce hoțiĭ de omenie ce eraŭ, îĭ aruncară înt'o prăpastie vecină, sĕ învestmêntară cu hainele lor, îșĭ încinse capetele cu turbane, și lăsându-și acolo pus-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cile și armele lor, să întrarmară cu armele stăpânirei și să transformară astfel încât puteaĭ jura că aĭ a face cu ceĭ maĭ neaoșĭ arnăuțĭ. Tunsu să schimbase în vătaf de plaiŭ și Tudor în căpitan de scaun.

După ce să operă acéstă metamorfosă, noiĭ arnăuțĭ să coborîră iarăș în valea cu caiĭ și ajungênd acolo pe când să luminà de ḑiuă, rîse puțin de comica primire ce le făcù Stanca și ceĭ doĭ băețandri. Aceștia cum îĭ vĕḑù, creḑură că vin spre eĭ nisce adevĕrațĭ arnàuțĭ și o tulirà d'a fuga spre gura vizuineĭ, năpustind și caĭ și tot. Tunsu și Tudor avură mare greutate până să-ĭ potolèscă.

După ce mâncară și să ospĕtară, plănuiră modul prin care să iasă cu caĭ cu tot din visuină, fără a fi vătĕmațĭ de hăitașiĭ, care păḑeaŭ potecile, și cam pe înserat scóse pe rînd toțĭ caiĭ din vale prin vizuina sciută, încărcară pe spinarea lor tot ce aveaŭ acolo, o parte din eĭ încălecară peste acele lucrurĭ, și pe vre-o câțĭ-va îĭ legară cot la cot și puindu-ĭ la mijloc să coborîră pe albia unuĭ părăiaș uscat până ce ajunse pe poteca bătătorită. Cortegiul astfel format, merse în sunetul balangelor dela gâturile cailor până ce eșiră în albia Prahoveĭ; ajungênd acolo să vĕḑură întêmpinațĭ de o ceată de arnăuțĭ și țĕranĭ.

— Veste bună, băețĭ, le strigà Tunsu imitând într'un mod admirabil vocea rĕposatuluĭ vătaf, pe care-l auḑise vorbind la Breaza. Am pus mâna pe toțĭ hoțiĭ; cea maĭ mare parte din eĭ s'aŭ dus la dracul și ceĭ ce aŭ rĕmas, uite i-am legat cot la cot și-ĭ ducem cu caĭ cu tot la isprăvnicie.

— Să ne trăiască vătaful! strigară țăranii aruncând de bucurie căciulele în sus.

— Ceĭ ce sunt păgubașĭ, adause vătaful adresându-să cătră țĕranĭ, să mérgă liniștițĭ pe la casele lor ca să-și facă doveḑĭ în formă, și în ḑiua de sfântul Ilie să să afle cu toțiĭ la isprăvnicia din Ploescĭ ca să-și primèscă fie-care avutul sĕŭ. Rĕmânețĭ sănătoșĭ copiĭ, mergețĭ de vĕ odih-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

niți fără grije și pregătiți-vĕ de priveliștea ce avem să vĕ facem chiar aicĭ în drumul cel mare cu trupurile ăstor tâlharĭ. Voĭ arnăuțĭ maĭ pădițĭ primprejur o ḑi doŭă ca să vedețĭ, dacă a maĭ rĕmas vre-un fugar și apoĭ veniți cu veste în Ploești.

După aceste cuvinte vătaful dete pintenĭ caluluĭ urmat de aĭ sĕĭ printre șirurile de țĕranĭ și arnăuțĭ, care le strigă într'o voce:

— D-ḑeŭ să vĕ dea anĭ lungĭ și sănĕtate.

În ḑiŭa sfântuluĭ Ilie maĭ toțĭ țĕraniĭ plaiuluĭ Prahova întraŭ înghesuindu-sĕ în curtea isprăvnicieĭ, ca să-șĭ primĕscă caiĭ luațĭ dela hoțiĭ de caĭ, dar nu ḑăriră nicĭ o mârțógă, într'acel timp caiĭ sĕ vindeaŭ de cătră hoțĭ la bâlciul dela Câmpulung; Tunsul îĭ păcălise.

VI.

In ghiara haiducilor.

Bâlciul dela Sf. Ilie fusese norocos oneștilor giambașĭ; caiĭ fură vênduțĭ cu preț, părțile ce veniră fie-căruia fură destul de bunicele ca să pótă să sĕ lase de astă lucrativă meserie spre a sĕ apuca de alta maĭ puțin prigonită de plăeșĭ și arnăuțĭ și unĭĭ din eĭ putură să sĕ facă ómenĭ oneștĭ.

Tunsu avù partea cea maĭ mare, din causă că toțĭ hoțiĭ de caĭ îĭ dădură câte ceva spre a-șĭ manifesta recunoscință, că i-a scăpat cu față curată, și după ce sĕ despărți de foștiĭ sĕĭ tovarășĭ de o ḑi, cu baniĭ luĭ și cu partea luĭ Tudor, deschise hanul dela Grozăvescĭ, jurându-sĕ d'a rĕmânea om onest până la mórte.

Zavera apucă pe Tunsu cârciumar și tot cârciumar îl lăsà; trecuse prin satul luĭ și zavragiĭ luĭ Olimpie, și panduriĭ luĭ Tudor Vladimirescu, și arnăuțiĭ luĭ bim-baș a Sava; maĭ cu seamă oltenĭĭ luĭ Tudor, cât stătură popositĭ pe cósta Cotrocenilor, îĭ făceaŭ un aliș-verișĭ însemnat, dar de nicĭ unĭĭ n'avù el să sĕ plângă că l'a înșelat, căcĭ era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

om filotim și șmecher, scia cu șoșele cu momele să scótă banul din piatră seacă și să golésca pungile prin glume și îndatoriri.

Nici Turcii care veniră după zavragii nu sĕ purtară cu el mai neomenos, căci și cu ei scia cum să sĕ pórte; într'un cuvênt era omul cel mai mulțumit de sórta lui, învêrtea comerțul cu noroc și pe ce punea mâna el, bani să făcea. Însă ce i-e scris omului pe frunte îi este pus; de sórta sa nu scapă muritorul de-ar fugi în cruciș și curmediș.

Tudor lui Tunsu nu-i era de nici o trébă; ăst munte de om era tembel și pace bună; pleca din sat și nu da prin el sĕptĕmâni întregi, și când vedea să trîntea în pat și dăcea pe cóste dile încheiate. Unde sĕ ducea? Ce făcea? nimeni nu scia, nici măcar soră-sa Stanca; astfel că Tunsul era nevoit să-și facă treburile singur singurel; ba să stea în prăvălie, ba să mérgă în oraș ca să cumpere cele trebuincióse cișitului, ba să colinde pe la dealuri spre a cumpĕra vinuri. Noroc că Stanca era muere vrednică ca și el și-i ținea locul în cârciumă, când lipsea el.

Într'o di fiind vinul pe sfêrșit, încălecă calul ce își cumpĕrase pentru strapațe și plecă spre Clejani, unde vistierul Alecache Vilara, stăpânul moșiei, avea un deposit însemnat. Ajungênd acolo, alese vinurile care îi plăcu, le plăti, tocmi chirigii și lăsându-le ca să i-le aducă, mai târdiu plecă înapoi în aceiași di.

Cei din Clejani îi dise, ce e dreptul să mâe acolo nóptea și să plece diminĕța căci începuse a sĕ însera și pădurea dintre Babele și Gâștești, nu prea avea renume bun, dar el nu înțelese de cuvênt și plecă spuind că nu scie ce este frica.

Când ajunse în pădure sĕ înserase bine și când întră într'însa era întunerec besnă. Vĕdênd acea obscuritate maiestósă, acea boltă înaltă de copaci stufoși și audind acel freamăt surd produs de fâșiitul frunzelor, simți că-i trece

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

un fior rece prin inimă și fără să vrea scóse din cingătóre un pistol încărcat și-i despiedecă cocoșul. Cu tóte acestea traversă pădurea întreagă fără să fie de nimenĭ supĕrat și coti spre podul dela Gâștescĭ cu inima ușurată. Dar când să ḑică Doamne ajută sĕ pomeni că es de sub pod doŭĕ matahale negre și pun mâna pe zabalele calulului, în același timp alte doŭă matahale îl apuc de umere pe la spate și îĭ i-a hățurile din mână șoptindu-i cu o voce amenințătóre:

— Să nu facĭ o mișcare c'atâta ți-e. Tunsul în loc d'a sĕ spăimênta ca orĭ-cine altul în fața unuĭ asemenea pericol și în loc d'așĭ perde cumpĕtul, rĕspunse cu sânge rece:

— Dar ce vreți cu mine măĭ creștinilor?

— Ce să vrem? par'că tu nu înțelegĭ, ḑise unul din necunoscuțĭ; ia nu te maĭ face prost și dă chimiru'ncoa, dacă nu vreaĭ să-ți rĕmâe ósele aicĭ.

— Chimiru meŭ! strigă Tunsu cu vocea sa cea înfiorătóre, dar nu vedețĭ voĭ că nu sunt nicĭ boer nicĭ nefer?

— Ce ne pasă noŭă? dă glóba dacă vreaĭ să scapĭ cu ḑile.

— Glóbă eŭ? voă? să vede că nu mĕ cunóscețĭ! esclamă Tunsu cu dispreț.

— Ia să-l ducem la căpitanul că el póte l'o fi cunoscênd, ḑise unul din hoț pe care îl împresionase împunĕtórea voce a luĭ Tunsu.

— Să-l ducem, rĕspunse ceilalțĭ treĭ.

— Aide jupâne, vino după mine, adause cel dintêiŭ.

— Bucuros; cu ómenĭ de ispravă ca voĭ, merg și în fundul pământuluĭ, rĕspunse Tunsu, dând pintenĭ caluluĭ și luându-sĕ după hoț, spre a sĕ adênci din noŭ în pădure pe o potecă strîmtă și nebătătorită; ceilalțĭ hoțĭ mergeaŭ în urmă-i. După-ce merse câtva, el ḑise fără a sĕ opri:

— Eŭ așĭ putea să mĕ scap de voĭ dacă aș vrea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce spuĭ? esclamă unul din hoțiĭ dinapoĭ, și cum aĭ putea să scapĭ?

— Prea lesne; v'așĭ păli peste ochĭ cu ăst biciŭ lung și gros fără să prindețĭ de veste; așĭ fluera odată sciĭ colea haiducesce și fugaciul meŭ ar sbura ca o săgeată fără teamă de urmărire și pistólele vóstre, căcĭ amêndoĭ suntem dreșĭ, dar nu vreaŭ să fug.

— Dar bine cine eștĭ tu de ne vorbeștĭ așa fără de frică? întrebă al doilea hoț apropiindu-sĕ de el cu curiositate.

— O să afli când voiŭ da ochĭ cu căpitanul vostru, rĕspunse Tunsu fără turburare.

— Ciudat om! murmură al treilea haiduc.

— E inimos ca cum ar fi un căpitan de haiducĭ, murmură cel d'al doilea.

— Croitura și uitătura luĭ este leită de neaoșĭ haiduc, șopti cel dintêiŭ.

— Numaĭ vestitul Iancu Jianu era așa de netemător în fața primejdieĭ.

— O fi chiar el. O! d'am avea norocul ăsta, atuncĭ sciŭ că am avea căpitan cum sĕ cade, iar nu ca prostul de Sbanciog, care nu e vrednic să ne scóță din pădure, ca să furăm măcar o găină.

Astfel vorbind hoțiĭ, făcură pe Tunsu să treacă prin maĭ multe potecĭ și potecuțe întortochiate până ce ajunse într'un luminiș, unde maĭ mulțĭ individĭ staŭ rĕsturnațĭ pe iarbă în jurul unuĭ foc mare, fie-care alăturĭ de câte o armă. Până să ajungă acolo hoțiĭ, care duceaŭ pe Tunsu fluerară de maĭ multe orĭ, ca să dea de veste și avură onórea d'a fi întêmpinațĭ de însușĭ căpitanul.

Ast individ era urît ca pĕcatul, înfățișarea luĭ era sĕlbatică, ochiĭ roșiți, pĕrul neîngrijit, barba sbârlită și pe fața luĭ în locul inteligenței, care e atât de necesară căpeteniei unor asemenĭ ómenĭ, a căror armă e îndrăsnéla și dibăcia sĕ citea o stupiditate și o cruḑime bestială.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Eĭ, Paraipane, strigă el adresându-sĕ cătră călăuză, ce vênt te bate încoa? Ne aducĭ vre-un vênat grăscior?

— Sciĭ colea potrivit, rĕspunse Tunsu descălecând; bună séra căpitane.

— Bună să-ți fie punga, rĕspunse căpitanul rĕstit; ia scóte ce aĭ în sîn maĭ curênd.

— Ce ḑiseșĭ să scot?

— Aceia ce aĭ pus.

— Pentru tine și aĭ tĕĭ eŭ n'am pus nimica decât glónțele ăstor pistóle; dacă le vreți, bucuros; rostind aceste cuvinte întinse spre eĭ cele doŭă pistóle ce avea înfipte în brîŭ, pe care hoțiĭ nu cutedase să le ia.

— Lasă pistólele jos, strigă căpitanul întinḑênd pușca spre Tunsu, că-ți sbor creeriĭ pe pajiște.

— Ia să lăsăm glumele la o parte, rĕspunse Tunsu băgênd pistólele în brîŭ fără să sĕ uite la flinta căpitanuluĭ ce era întinsă spre el, și dați-mĭ maĭ iute ceva de mâncare și de pilitură că mi-s'a făcut o fóme năprasnică.

— Sciĭ că eștĭ cam obrasnic fârtate! obiectă unul din hoțĭ uitându-sĕ la el cu miraro.

— O fi prietene, rĕspunse Ioniță întinḑându-sĕ pe iarbă lângă haiducĭ, dar povestea vorbeĭ: Obrasnicul mănâncă prasnicul.

— Ia ascultă-mĕ, măĭ jupâne, ḑise căpitanul încrucișându-și mânile pe pept și uitându-sĕ la Tunsu cu un fel de mirare amestecată cu respect; cine eștĭ tu de te pofteștĭ la masă așa fără de teamă și te întinḑĭ fără sfială pe iarba nóstră și lângă ómeniĭ meĭ?

— Cine sunt? sunt óspetele vostru pe care l'aț găsit rătăcind prin pădure și l'aț adus aicĭ ca să-l găsduițĭ până mâne.

— Culcă-te pe urechia aia! strigă Sbanciog rîḑênd cu un hohot sĕlbatic; ḑiŭa de mâne n'aĭ s'o maĭ veḑĭ tu.

— Dar de ce neiculiță? întrebă Tunsu ridicându-sĕ într'o rînă și sprijinindu-și bărbia de mână.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Pentru că astă pușcă, ăst cuțit și șteangul care o atêrnat de acel copaciŭ sĕ întrec, care mai de care să-ți facă de petrecanie.

— Ce fel? aĭ vrea să mĕ omorĭ?

— Mĕ maĭ întrebĭ? astă pățitanie sĕ întêmplă tuturor acelor ce vĕd odată culcușul meŭ.

— Mie n'are să mi-sĕ întêmple: rĕspunse Tunsu culcându-sĕ din noŭ.

— Și de ce nu? întrebă hoțul, uitându-sĕ spre óspetele sĕŭ cu o mirare crescênd din minut în minut, care ajunsese pănă la admirațiune.

— Pentru că aĭ face o nerodie mare, și nu cred ca căpetenia unor ómenĭ așa de ispravă să fie așa de prost.

— Ia lămurésce-mĕ și pe mine cum aș fi prost?

— Bucuros. Eŭ sunt hangiŭ dela Grozăveștĭ; tótă lumea scie că am plecat la Clejanĭ să aduc vinurĭ pentru cârciumă; ceĭ din Clejanĭ sciŭ asemenea că am plătit vinurile și am plecat pe sub seară ca să mĕ întorc acasă. Indată ce vor vedea aĭ meĭ că nu mĕ întorc mâne, o să dea veste căpitanuluĭ de poteră, care de câtăva vreme a poposit la Prisicenĭ, póte pentru dragostea d-v.; căpitanul va ridica tóte satele dimprejur, căcĭ toțĭ țeranĭ mĕ cunosc și mĕ iubesc, vor cerceta prin tóte împrejurimile și aflând dela butariĭ din Clejanĭ, care poimâne sosesc cu vinurile, că am plecat d'acolo și m'aŭ petrecut pănă ce am întrat în pădure, vor pricepe că aci mĭ-aŭ rĕmas ósele și sĕ vor pune să încunjóre și să scotocéscă pădurea pănă ce vĕ va da de culcuș, când cu gândul n'aț gândi.

— Hotărît, așa o să sĕ întâmple! șopti un hoț la urechia căpitanuluĭ.

— Ce tu îl cunoscĭ? întrebă acesta tot șoptind.

— Cum de nu? cine nu cunósce pe hangiul de la Grozăveștĭ?

— Atuncĭ ce să facem cu el? să-ĭ dăm drumul ca să ne dea de gât el însuș?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Să vĕ învĕț eŭ ce să faceț cu mine, dise sculându-sĕ iar în sus Ioniță, care avea urechĭ de cârpă; maĭ întâiŭ să mĕ ospătaț frumos cum v'am zis maĭ adineaurĭ, după aceia să-mĭ așterneț colea pe iarbă o zeghe móle, pe urmă să mĕ lăsaț în pace ca să dorm bine, să lăsaț asemenea și calul să-mĭ pască în voe și mâine, când s'o crăpa de ziuă să mĕ deșteptaț și după ce mĭ-oț ajuta să încalec să mĕ petreceț până la podul Gâstescilor și să'mĭ poftiț drum bun fără a vĕ atinge de ceva al meŭ.

— Sciĭ că te pricepĭ la sfaturĭ! esclamă căpitanul rîdênd cam rînjind; și ce am câștiga noĭ din tóte astea?

— Un prietin, nerodule, care are maĭ multă minte și maĭ multă bărbăție de cât voĭ toț, care intră cu pieptul desfăcut în mijlocul vostru rîzênd de armele și sĕlbătăcia vóstră și care la vreme de primejdie v'ar fi de mare folos.

— Fără doar și póte e Iancu Jianul, strigă unul din hoțĭ ne maĭ putêndu-șĭ stăpâni admirațiunea.

— Trăiască Iancu Jianul, strigară cei-lalț hoțĭ aruncându-șĭ căciulile în sus și înconjurând pe Tunsu din tóte părțile.

— Fraților, rĕspunse Tunsul, nu voiŭ să vĕ mințĭ ca să scap de ghiarele vóstre; eŭ nu sunt Iancu Jianul și n'am fost nicĭ o dată haiduc.

— E un șiret prefăcut, strigă căpitanul, un spion al vĕtafuluĭ de plasă; atârnați-ĭ ștrêngul de gât și faceți-ĭ maĭ curênd de petrecanie.

Căpitanul sĕ grăbea, căcĭ vedea pământul fugind de sub piciórele luĭ și ceata luĭ cam aplecându-sĕ spre partea prizonieruluĭ sĕŭ.

— Dacă ast-fel este voința ta Sbanciog, dise Tunsu sculându-sĕ în picióre, facăți-sĕ pe plac că sunt în puterea ta; iată gâtul meŭ, sugrumă-l, însă să sciți băeț, adaose adresându-sĕ cătră ceĭ-lalț hoțĭ, căpitanul vĕ duce la peire; aide aruncați-mĭ ștrêngul.

— Nu, acest om nu va muri, strigară toț hoțiĭ ridicându-sĕ în picióre; îl luăm noĭ pe sémă.

Muzeul Digital al Românilor Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Asta nu e tréba vóstră, replică căpitanul cu vocea sa detunătóre, eŭ sunt căpitanul și vĕ poruncesc ca să-l spânzurați.

— Mai lesne te vom spânzura pe tine de cât pe el, rĕspunse Paraipan, căcĭ destule boțoroage ne-aĭ adus pe cap fără de nicĭ un folos.

— Da, da; aide să'l spânzurăm, strigară haiducĭĭ furioșĭ, repeḑindu-sĕ spre căpetenia lor.

Acum veni rêndul lui Tunsu ca să intre la mijloc spre a potoli pe revoltanții și să împace lucrurile.

— Ia ascultați, fraților, strigă el, eŭ nu voiŭ ca din pricina mea să sĕ facă cértă și să vĕ stricați cu căpitanul vostru; dacă el sĕ teme de mine, atuncĭ legați-mĕ la ochĭ, scóteți-mĕ din pădure pe unde veți vrea și dați-mĭ drumul să mĕ duc acasă. Dacă voiŭ fi om de ispravă îmĭ vĕz de cale și voĭ trăiți în tihnă, iar dacă voiŭ fi un blestemat, o să aflați prin iscódele vóstre și o să dați dosul din pădure mai înainte d'a vĕ sosi din urmă potera, iar pe urmă voĭ care nu sunteți haiducĭ de surda, veți putea dóră pedepsi pe un călcător de jurământ, căcĭ numaĭ munte cu munte nu sĕ întâlnesce.

— Așa e, murmurară hoțiĭ, și apoĭ începură sĕ vorbéscă încet între eĭ, ca cum s'ar fi consfătuit.

Intr'acel minut sĕ audi un galop de cal și imediat sĕ ivi un haiduc viind cătră taběră în góna cea mare.

— Să fugim, strigă el abia respirând îndată ce sosi, suntem prinși, potera ne-a înconjurat pădurea de toate părțile.

— Să ne luptăm până la unul și să perim cu cinste, strigă căpitanul puind mâna pe flintă.

— Ba să scăpați cu toțiĭ ca nisce ómenĭ isteți ce sunteți, rĕspunse Tunsu aruncând spre haiducĭ strania sa căutătură, care uimea și subjuga pe orĭ și cine.

— Ce să facem? poruncește, strigară haiducĭĭ pe care acéstă veste neașteptată îĭ uluise, de nu maĭ sciaŭ unde le

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

era capul, grupându-se în jurul său ca cum ar fi fost el căpitanul.

— Spune-ne ce ai văḑut? ḑise Tunsu adresându-se către iscódă

— Eram de pândă în scorbura ulmului trăsnit din răscrucea ielelor, răspunse acesta, și îmi roteam privirea peste crângul din marginea drumului. Nu se vedea nici picior de om și nu se auḑia nici măcar un fâșiit de frunză; când deodată auḑiiŭ un sgomot de mai multe glasuri și văḑuiŭ pălcuri de țărani armați cu puști de vênătóre și săcuri că se întinde lanț pe marginea pădurei curat ca la o vênătóre. Cu cât trecea vremea cu atât pălcurile se înmulțiau și lanțul se lungia și trâmba de ómeni se apropia de mine. — Ei acum s'a încheiat cu haiducii lui Sbanciog, ḑise unul din țărani, iată și potera lui Cârc-Serdar Panait. Intr'adevăr văḑuiŭ viind o ceată mare de arnăuți, care cum sosi, descălecă, se întinse lanț ca și hăitașii, iar Cârc-Serdarul lor strigă: porniți băeți spre dreapta ca să ne împreunăm mai curênd cu ceĭ ce vin despre Clejani și să nu ne scape hoții din ghiară. Îndată ce am auḑit această poruncă, m'am coborît după copaciŭ și am alergat să vĕ spuiŭ.

— Bine ai făcut, răspunse Tunsu cu sânge rece; ia ascultă căpitane aveți p'aci vr'o tainiță nesciută de nimeni?

— Avem, răspunse acesta posomorît.

— Aveți și merinde în ea?

— Da.

— Pentru câte ḑile?

— Pentru vr'o opt ḑile.

— Nu scie nimeni afară din voi acea hrubă?

— Nimeni.

— Atunci mergeți de vĕ ascundeți în ea și așteptați cĕci cŭ o să viŭ să vĕ scap mai nainte d'a trece opt ḑile.

— Cu ce ne încredințezi tu, că nu ne minți?

— Dacă nici acum nu ai încredere în mine, descarcă-ți pistolul în peptul meŭ și apoi fă ce te tae capul.

Muzeul Digital al Românilor Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Noĭ avem, avem, strigară haiducii din tóte părțile.

— Atuncĭ rĕmas bun și când veți audi treĭ lătrăturĭ una după alta viind despre Gâștescĭ, să știți că v'am scăpat.

VII.

Buțile cu vin.

Tunsu abia eși din pădure și numaĭ decât patru poterașĭ îĭ eși înainte și apucându-ĭ calul de căpăstru îl duse la cârciuma numită hanul Găștestilor unde îșĭ aședase cuartirul general Cârc-Serdarul Panait.

— De unde viĭ? dise acesta rĕstit.

— Dela Clejanĭ, rĕspunse Tunsu scoțêndu-șĭ căciula.

— Și unde te ducĭ?

— Acasă la Grozăveștĭ.

— Cum te chiamă și ce meserie aĭ?

— Mĕ chiamă Ioniță Ardeleanu și sunt hangiŭ la Grozăvescĭ.

— Ce aĭ căutat la Clejanĭ?

— Am cumpĕrat vinurĭ pentru han.

— Și când aĭ plecat d'acolo?

— Cam pe la murgit.

— Și nu ți-a fost frică de trecĭ prin pădure?

— Mie frică, om în tótă firea?

— N'aĭ audit tu, că pădurea e plină de hoțĭ?

— Ba am audit cocóne, dar scĭĭ și d-ta că tóte pădurile din țéra nóstră pórtă acest ponos.

— Când a-ĭ trecut prin pădure n'aĭ pățit nimic și nu ți-s'a întêmplat nimic?

— Nimic, slavă Domnuluĭ.

— Atuncĭ pentru ce aĭ întârdiat atâta vreme? dela murgit pănă acum un cias după miedul nopțiĭ?

— Să vedĭ cocóne cum s'a întêmplat pricina; eŭ nu sunt om din partea loculuĭ, ci despre munte de unde m'am scoborît numaĭ de vr'o doĭ anĭ ca să iaŭ hanul dela Grozăveștĭ în arêndă și nu prea cunosc decât numaĭ drumul cel

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mare. Cum am întrat în pădure s'a făcut întunerec să-ți dai cu degetele în ochi și calul meŭ și-a făcut nălucă de o buturugă neagră și a luat'o rasna printre copaci și a colindat cu mine tótă pădurea, fără să mai pot da de drumul mare. Dacă nu eraŭ ăștĭ ómenĭ aĭ luĭ Dumnedeŭ de poteraș, póte că m'apuca diŭa onănăind printre copacĭ.

— Cât aĭ rătăcit prin pădure n'aĭ dat tu de picior de hoț?

— Să n'am parte de negoțul meŭ cocóne dacă am dat și nu spuiŭ.

— Mĕ, tu eștĭ unul din hoțĭ.

— Eŭ hoț! strigă Tunsu cu spaimă și indignare; săracul de mine Dómne! de unde maĭ căd̦ù pe mine și astă năpaste?

— Tu eștĭ iscódă d'a hoților.

— Ia nu maĭ vorbi astfel cocóne, că e pĕcat de Dumnedeŭ; slavă Domnuluĭ, toțĭ Grozăvescĭĭ mĕ cunósce, trămiteți-mĕ cu cineva acasă la mine și cercetațĭ orĭ prin cine veț̦ĭ voi. Eŭ cocóne sunt om cinstit și cu dare de mână, îmĭ vĕd de negoțul meŭ și nu am nicĭ un amestec cu derbedeĭ de codru.

— Bine, om vedea; puneți-l la oprélă pănă mâne și pădiți-vĕ să nu vĕ scape, că vĕ împușc.

A doŭa d̦i Tunsu fù dus de însuș̦ĭ locotenentul Cârc-Serdarul la Grozăveș̦tĭ și după ce sĕ încredințà dela fruntașiĭ satuluĭ că aceea ce a spus el era adevĕrat, îĭ dete drumul să-și vadă de afacerĭ.

A treia d̦i Tunsu sĕ presentà din noŭ înaintea Cârc-Serdaruluĭ Panait.

— Eĭ, ce maĭ caț̦ĭ iarăș̦ĭ p'aci? d̦ise acesta răsucindu-și lunga sa mustață.

— Să am iertăciune, cocóne răspunse hangiul sărutând póla haineĭ Cârc-Serdaruluĭ, am venit, să nu vĕ fie cu supĕrare, să vĕ cer doĭ poteraș̦ĭ ca să mĕ însoț̦éscă pân'oĭ trece prin pădure și să nu maĭ fiț̦ĭ la bănuială că sunt niscaĭ hoț̦ĭ.

Muzeul Etnografiei Ardealului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce iar trecĭ prin pădure? esclamă Panait înfiorându-sĕ.

— Dar de ce nu cocóne? Cu d-v. aci aprópe trec și la mieḑul nopții.

— Prea eștĭ îndrăsneț măĭ jupâne! ómeniĭ meĭ sunt poterași armați până în dinți și destul de numĕroși și tot n'aŭ îndrăsnit să calce pădurea, ci m'aŭ silit să o încunjur numaĭ și să silesc pe hoțĭ să sĕ predea prin fóme.

— Vaĭ de mine! atuncĭ nicĭ unul n'o să vrea să vie cu mine.

— Hotărît!

— D'apoĭ ce să mĕ fac eŭ?

— De, sciŭ și eŭ? ce treabă aĭ dincolo de pădure?

— Voiŭ să mĕ reped până la Clejaniĭ ca să vĕd pentru ce nu-mĭ maĭ vin buțile cu vin.

— De ce nu ocoleștĭ pădurea?

— Întârḑieḑ prea mult, cocóne, și mi-e teamă să nu mĕ duc eŭ pe-o parte și buțile să vie pe alta.

— Du-te singur dacă vreaĭ.

— Mĕ duc numaĭ să nu-mĭ maĭ aruncați pe cap vreun ponos.

— N'avea grije.

— Tunsu plecă singurel, trecŭ prin pădure fără să dea de puiŭ de om, eși dintr'însa și sĕ întâlni cu carĕle ceva maĭ încolo de Babe poposite lângă un hănuleț, după ce îmbucă ceva și sĕ maĭ odihni, plecă cu chirigiĭ cu toțĭ înapoĭ, trecŭ pădurea fără nicĭ un accident și când să trécă podul dela Gâștești, trosc să rupe o osie și butia cade d'a berbeleacul! Țĭ-era maĭ mare jalea să veḑĭ disperarea bietuluĭ cărăuș, dar în curênd fŭ întrecută de cătrănirea ce cuprinse pe bietul hangiŭ.

Butia căḑênd din car dincolo de pod merse d'a rostogolul până în bătătura hanuluĭ dela Gâștești și ajungênd acolo sĕ opri, dar în aceeiași clipă trosc plesnirĭ maĭ multe cercurĭ și vinul începŭ să curgă printre doage din tóte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

părțile. Poterașiĭ și însuș Cârc-Serdarul lor furà mișcațĭ de astă nenorocire și ca să scape încaĭ vinul, să nu fie înghițit de lacomul pământ, alergară cu ce putură, ca să-l culeagă.

Era un spectal demn de vĕḑut! butia încunjurată de o mulțime de arnăuțĭ și țĕranĭ, vinul țîșnea din tóte părțile în sute de șipote purpurine și cădea aci într'o ólă, aci într'o doniță, dincoa într'o tinichea și dincolo în căciulĭ, pălărĭ și chiar fesurĭ. N'apuca să sĕ umple unul din împrovisatele vase și ḑece eraŭ la loc, n'apuca să goléscă unul vasul și ḑece inșĭ sĕ îmbulḑiaŭ bătêndu-sĕ, care maĭ de care să aibă întâetate. Toțĭ beaŭ cu lăcomie și toțĭ aleagaŭ îndată ce isprăveaŭ, ca iar să maĭ bea căcĭ setea la eĭ cu cât beaŭ cu atât sĕ împrospĕta. Insuș Cârc-Serdarul bĕŭ vr'o ḑece bardace. Tunsu nu bea, dar sĕ plimba printre eĭ frângêndu-șĭ mânile de ciudă și strigând:

— Beț fraților, beț ca sĕ nu se risipéscă de surda și să fie încaĭ pomană părinților.

Poterașiĭ beaŭ întrecându-sĕ cu țĕranĭ și pe la soróce maĭ înghițea și câte o bucățică de pastramă, care făcea parte din proviziunea lor, ca să li sĕ ațîțe pofta de țuc-suială. Într'o clipă vestea astuĭ buluc de bĕutură sĕ lăți în tótă linia de pază și setea îĭ făcu pe toțĭ să'șĭ uite datoria și să sĕ grămădéscă în jurul buteĭ.

Într'o oră și jumĕtate butea fu sleită, dar tot astă sórtă avu și mințile acelor ce sĕ silise ca s'o sece. Pe sub séră nu maĭ remăsese unul sdravĕn, ci cu toțiĭ: Cârc-Serdar, poterașĭ, hăitașĭ, chirigiŭ, toțĭ ca unul zăceaŭ pe pajiștea verde adormiți și beț morț. După ce-ĭ vĕḑu ast-fel pe toțĭ ticluiți, Tunsu remâind singur în mințile luĭ, intră în pădure și adâncindu-sĕ în inima eĭ, în partea cea neumblată, începù sĕ latre ca cum ar fi fost leit o șarlă de stâne.

Peste un sfert de oră vĕḑù pe Sbanciog viind spre el și uitându-sĕ în tóte părțile cu un ar sperios.

— Aide, eșiți din scorbură, strigă Tunsu vĕḑêndu-l, adunați-vă tot ce aveți și pe cal că nu e vreme de perdut.

Muzeul Literaturii Române
revistatransilvania.ro/mdrr

— Sĕ nu ne vinḑĭ Ioniță! strigă căpitanul tremurând.

— Tii! că pĕcat și-a făcut cine te-a colăcit pe tine de căpitan, că, nu'ți cunoscĭ meseria nicĭ cât un ucenic! Un fruntaș de haiducĭ cu o ochire aruncată repede cunósce adevĕrul din minciună și merge drept înainte fără de șovăire.

— Ah! fiĭ tu căpitanul nostru, strigă Sbanciog cu entusiasm.

— De asta vom vorbi maĭ apoĭ; acum însă gătiți-vĕ de plecare și mie aduceți-mĭ câte-va maldăre de funiĭ și frânghiĭ dacă aveți, căcĭ vreaŭ să joc o păcălélă potereĭ.

Voia i sĕ făcu pe dată, haiduciĭ încălecară și sĕ încărcară cu tot ce aveaŭ, după aceia sĕ luară după Tunsu, și eșind la luminiș în dreptul hanuluĭ de la Gâștescĭ sĕ înfiorară vĕḑând atâta lume trântită pe pajiște.

— N'aveți grije, le ḑise Tunsu, am lovit singur eŭ róta caruluĭ de marginea poduluĭ și am tăiat maĭ din vreme cercurile ca să pierḑ o bute întrégă de vin; dar uitați-vĕ în ce stare i-am adus, și lovind cu piciorul pe un poteraș îl dete d'a rostogolul ca pe un corp neînsuflețit, fără ca acesta să sĕ deștepte. Iată pentru ce mi-am perdut eŭ cel maĭ bun vin ce aveam. Ajutați-mĭ acum sĕ fac ce am de gând.

Zicênd aceste cuvinte sĕ puse de legă cobză, ajutat de haiducĭ pe poteraș, pe țăranĭ, pe chirigiĭ și până pe Cârc-Serdarul Panait, și neajungênd frînghiile îĭ legară fedeleș cu propriele lor turbane, le luă apoĭ armele și toțĭ banĭĭ ce aveaŭ asupră-le și după ce termină le zise:

— Legați-mĕ acum și pe mine, pungășiți-mĕ bine și pe mine ca să nu-ĭ fac să mĕ bănuiască, și pe urmă duceți-vĕ de mĕ așteptați în pădurea de la Mernaniĭ, că vĕ sosesc din urmă peste treĭ ḑile.

Hoțiĭ sĕ supuseseră.

A doua ḑi fu mare rîs și mare jale în lunca Gâștescilor; Tunsu vĕḑêndu-sĕ legat cobză și cu chimirul gol, fu p'aci să'și facă séma singur, iar Cârc-Serdarul în loc de-a plânge, începù să rîḑă și sĕ strige:

— Ama crapcâni!

Muzeul Digital al Românilor
revistatransilvania.ro/mdrr

VIII.

Tunsu căpitan de haĭducĭ.

Când sĕ întórse Tunsu acasă ḑări, pe prispa hanuluĭ pe Tudor, care nu dăduse pe la han de sĕptĕmânĭ întregĭ; acesta cum îl vĕḑù îĭ sări de gât şi îĭ ḑise:

— Vin să te strîng în braţe, că tu eştĭ fratele şi mântuitorul nostru.

Vĕḑênd mirarea ce cuprinse pe Ioniţă când auḑi vorbele cumnatuluĭ sĕŭ Tudor, adaose:

— Eram în mijlocul lor cu chipul schimbat, ca să nu mĕ cunoscĭ; eŭ le-am vestit c'o să trecĭ p'acolo, eŭ i-am pus să te prinḑă şi fără scirea luĭ Sbanciog care e o vacă încălţată, eŭ te-am lăudat înaintea lor şi i-am adus în stare să sĕ rĕsvrătéscă împotriva luĭ. După îndemnul meŭ ţĭ-a dat drumul şi prin graiul meŭ, am sĕmênat în inima lor nădejdea c'o să-ĭ mântuescĭ. I-aĭ mântuit, m'aĭ scăpat şi pe mine şi pe eĭ, eĭ nădăjduesc în tine ca în Dumneḑeŭ, i-aĭ făcut chiar să nădăjduiască că veĭ primi a fi căpetenia lor; nu te codi dar, du-te fiĭ căpitanul lor şi eŭ rĕmâiŭ aicĭ şi-ţĭ făgăduesc, că mĕ voiŭ face om harnic astfel, ca negoţul tĕŭ să nu tânjéscă.

Stanca, care asculta la uşe, întră înăuntru şi încolăcindu-ĭ albele şi rotundele sale braţe după gâtul luĭ Tunsu, îĭ ḑise cu o voce gingaşe:

— Ioniţă, ascultă pe fratele meŭ, du-te în codru şi fi tu căpitan de haĭducĭ, căcĭ scrisa ta e: să fi mare şi puternic.

Tunsu primi, sĕ duse în pădurea Mernaniilor, lăsă veste în sat, că pleacă în ţeară ca să strângă bucate şi să învêrtéscă negoţul de grânar şi peste un an îşĭ făcù un renume atât de însemnat, încât tóte buzele veneticilor îl pronunţa cu gróză şi toţĭ bogaţiĭ tremuraŭ când sĕ gândeaŭ la el. În ăst interval de timp venise de maĭ multe orĭ în sat la Grozăveştĭ ca să îşĭ vaḑă de afacerĭ, carĭ mergeaŭ de minune, şi fù fórte mulţumit când sĕ încredinţà,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

că consăteniĭ sĕĭ, carĭ auḑise de îngrozitorul Tunsu, niciŭ nu bănuiaŭ că chir Ioniță Ardeleanu, acel hangiŭ glumeț și sfiicios, era însuș redutabilul căpitan.

Stanca nu fusese de loc greșită în apreciările sale; Tunsu eși tocmaĭ cum prevĕḑuse ea: brav, cutezător maĭ mult decât toțĭ càpitaniĭ câțĭ aŭ haĭducit până la dênsul, dibaciŭ, viclean și prevĕḑĕtor. Toțĭ, chiar victimile luĭ, sĕ miraŭ de curagiul sĕŭ și admiraŭ dibăcia cu care îșĭ esercita meseria. El maĭ niciŭ odată nu omora și fórte rar eșia la drumul mare în capul ceteĭ sale. Iată cum haĭducea el:

Într'o ḑi pe când sta în tinda hrubeĭ sale din pădurea Babelor, în care sĕ mutase cu ceata sa de câtăva vreme, fiindu-ĭ locul maĭ comod pentru operațiunĭ, tocmaĭ în momentul în care recita încetinel o bucată de psaltichie, sĕ apropià de el una din iscóde și-ĭ ḑise:

— Căpitane, o gâscă de jumulit.

— Ce fel de gâscă? întrebà el fără a sĕ deranja.

— Un cochinț de arêndaș încărcat cu o tăgârță plină numaĭ cu icosarĭ de aur.

— Unde e?

— Acum e la Vadulat, vĕru-meŭ care e argat la han veni într'o fugă să-mĭ spue că peste un cias o să treacă prin astă pădure.

— Bine, lasă-l să treacă că mĕ duc eŭ să mĕ înțeleg cu el.

— Să ne pregătim și noĭ căpitane?

— Voĭ? și pentru ce?

— Ca să-l călcăm când o întra în pădure.

Tot proștĭ sunteț mãre! Tot nu v'a întrat în cap că aveț de căpitan pe Tunsu, care scie cum trebue să haĭducéscă? Dacă l'am călca aicĭ în pădure, cum ḑicĭ tu, facem iarăș pădurea cu ponos ca pe vremea luĭ Sbanciog de nu maĭ trece nimenĭ prin ea; atuncĭ de unde ghelilurĭ? Aide du-te încolo la locul tĕŭ, că Tunsu n'are nevoe de multime ca să sĕ măsóre cu un singur om.

Muzeul Digital al Românilor Românești
revistatransilvania.ro/mdrr

Ḍicênd aceste cuvinte lăsă psaltichia jos, întră în cămara sa și după un cuart de oră eși din tainiță un chochinț ca toți arêndașiĭ după acele vremurĭ, care după ce băgă doŭă pistóle în buzunarele antiriuluĭ, încălecă pe calul căpitanuluĭ și eșind în drumul mare îĭ dete călcâe și într'o clipă fŭ în marginea pădureĭ despre Babe; nevĕḍênd pe nimenĭ în drumul mare, întră în cârciuma hanuluĭ, care era ținută de unul din ómeniĭ luĭ Tunsu și sĕ puse la o masă în mână cu o bărdacă cu vin. După ce stătŭ acolo un cescuț, plăti cinstit și eși în drumul mare tocmaĭ când întra în pădure un alt grec ceva maĭ cărunt ca dênsul.

— Calimerasis, ḍise el în grecesce, apropiindu-sĕ de drumeț și salutându-l din cap.

— Dulunsus, rĕspunse acesta tot în grecesce întorcêndu-ĭ salutul.

— Ascultă adelfos, bun să fie drumul acesta, séŭ iarășĭ am rătăcit?

— Dar unde mergĭ D-ta? întrebă grecul.

— La Bucurescĭ.

— Atuncĭ mergĭ înainte.

— Filototherisas, dar d-ta unde te ducĭ?

— Tot la Bucurescĭ.

— Atuncĭ dacă nu ți-e cu supĕrare să mergem împreună ca să ne trécă de urît.

— Bucuros, dar ce meserie învêrtescĭ d-ta?

— Eŭ sunt arêndaș; dar d-ta?

— Tot arêndaș.

— Atuncĭ suntem într'adevĕr frațĭ; póte că și d-ta mergĭ ca și mine să ducĭ câștiul moșieĭ ciocoiuluĭ, care mănâncă galbenĭ cu lingura pe saltea.

— Aŭ ghîcit, rĕspunse grecul oftând.

— S'a scumpit și pe la dumneavóstră moșiile ca pe la noĭ.

— Ah! da frate, s'aŭ îndoit și țĕraniĭ s'aŭ zurbăluit de nu maĭ poțĭ face cu eĭ nimic, maĭ cu sémă dela venirea domnuluĭ pământean! Ba să le daĭ pogóne legiuite, ba să-ĭ bați de trei ori pe zi, ba să le dai clacă din 10 una, ba să-ți facă numaĭ treĭ ḍile

Muzeul Digital al Românilor Ardeleni
revistatransilvania.ro/mdrr

de clacă. Ah! ce vremuri era pe vremea lui Caragea! duceai vătafului de plasă un oŭ și el te ajuta să scoți din spinarea mojicului de țĕran un boŭ; cu zapciu de adi nici nu e de vorbă, de aceea m'am hotărît să pornesc o plângere împotrivă-i, că nedreptățesce lumea, și nădăjduesc că cu óre-care dare de bani îl voi da peste cap.

— O să faci o ispravă vrednică de tótă lauda, dise primul grec suspinând, póte că cu asta o să înveți și pe alții să nu mai fie slușbași neînțelegători. D-ta ești mai norocit decât mine căci ai bani să plătescĭ câștiul la vreme și să-ți mai rĕmâe ca să ungi osia pe ici pe colo; pe când eŭ!....

— Ce d-tale nu îți merg treburile bine?

— Ba, slavă Domnului, pământul mĕ hrănesce bine, dar pustiul de noroc mĕ prigonesce; închipuesce-ți că viind încoa cu câștiul moșiei bani ghiață, îmi eși înainte în drumul mare pe luciul de câmpie vestitul haĭduc Tunsu și îmi luà frumos teșila cu bani și îmi mai dădù de dăruială și o sfântă de bătae, din care pricină o luai rasna pe câmp.

— Ai fost călcat de hoți! esclamà grecul sfeclind'o și uitându-sĕ sperios în juru-i.

— Da, frățico, rĕspunse camaradul sĕŭ de drum oftând.

— Și pe unde?

— P'aici p'aprópe, eram pe câmpie lucie ca și noi acum. Astea le dise tocmai după ce trecuse dincolo de hanul Gâștescilor și sĕ afla în mijlocul unui câmp între doŭă păduri.

— Câți eraŭ?

— Unul singur.

— Unul singur! esclamà grecul pufnind de rîs, și te-ai lăsat să fi jefuit și bătut de un singur om! sĕ vede că nu ești palicari.

— Ba sunt și prea sunt, dar acel singur om era Tunsu. N'ai auzit de Tunsu d-ta?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/muri

— Ba am auḑit o mie și o sută de minciunĭ, dar cu aste pistóle în mână n'am habar eŭ de el.

— Nu te prinde frate, pelea luĭ e fermecată și n'o prinde glonțul.

— Orĭ-cum ar fi s'o am eŭ numaĭ la cătare și va vedea el cine e Aristide Arpagonis.

— De! nu sunt toțĭ ómenĭ așa de vitejĭ, eŭ o pățiiŭ și o înghițiiŭ. De aceea când auḑiiŭ că ducĭ baniĭ câștiuluĭ și mĕ încredințaiŭ că eștĭ om filotim, mĭ-a venit în gând ca să mĕ rog de d-ta ca de un creștin și tovarăș de omenie să mĕ împrumuțĭ cu 20,000 de leĭ, fiindcă am mare nevoe; stăpânul moșieĭ nu mĕ îngădue și dacă nu i-oĭ duce baniĭ, îmĭ aruncă pe drumurĭ nevasta și copiĭ.

— Ce glumescĭ d-ta! esclamă grecul uitându-sĕ mirat la tovarășul sĕŭ de drum.

— Ba nu glumesc nenișorule, rĕspunse celălalt; eŭ sunt om cinstit, îțĭ daŭ la mână răvaș ca să nu rĕmâĭ păpubaș și te trec și la pomelnic între neamurĭ ca pe cel maĭ mare binefăcĕtor.

— Ia nu maĭ spune ghimbușurĭ prietine, ḑise grecul dând călcâe caluluĭ, căcĭ nu e vremea de snóve și Bucureșciĭ sunt departe. Sluga, te lasă sănĕtos.

— Mĕ laș tu, dar nu te las eŭ, strigà prefăcutul grec în Românesce, puindu-sĕ în fața adevĕratuluĭ grec și sprijinindu-ĭ în pept gura celor doŭă pistóle, carĭ ca fulgerul eșise din buzunare.

Vĕḑênd acéstă minune neașteptată, viteazul de maĭ nainte uită că are și el pistóle în buzunar și începù să strige:

— Aman, nu mĕ omorî.

— Tunsul nu omóră pe ómenĭ de înțeles, rĕspunse haĭducul țiindu-l mereŭ la cătare; dacă scoțĭ binișor baniĭ ce aĭ adunat din sudórea țĕranilor, și apoĭ plecĭ ca un om de ispravă acasă fără a spune la nimenĭ nimic, nu-țĭ fac nicĭ un rĕŭ, dar dacă veĭ vesti stăpânirea, mĕ jur pe cinstea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mea de Tunsu, că te omor chiar d'aĭ fi în cămara caseĭ tale înconjurat de sute de argaţĭ. Scóte baniĭ şi plécă.

Grecul nu sĕ prea grăbea; maĭ ales când audi că Tunsu nu omóră, îĭ maĭ veni inima la loc şi ridicându-sĕ în scărĭ începù să-şĭ rotéscă ochiĭ pe luciul câmpieĭ ca dór' o zări puĭ de om.

— Ce maĭ staĭ la gândurĭ? adause Tunsu cam impacientat; vréĭ să vĕrs sânge d'a surda saŭ nădăjduescĭ să scapĭ din ghiarele mele? Nu te maĭ hrăni d'asemenea gândurĭ; suntem încunjuraţĭ de ómeniĭ meĭ, carĭ de departe îngrijesc ca să nu fim de nimenĭ turburaţĭ. Dacă-ţĭ place să facĭ cunoscinţă şi cu eĭ, îĭ chiem bucuros; dar să sci că eĭ nu sunt miloşĭ ca mine, ci tae gâtul celor ce le cad în mână.

După aceste cuvinte, scóse din gură o fluerătură hoţéscă, care înghéţă sângele în corpul omuluĭ şi grecul audind'o înţeleni de frică şi numaĭ decât aruncă punga jos şi vru s'o tuléscă d'a fuga.

— Staĭ, strigă Tunsul, să-ţĭ daŭ fiţuică de ceia ce am primit ca să aĭ să eĭ. Na rĕvaş pentru 20,000 de leĭ primiţĭ de mine Ioniţă Tunsu, na şi un galben ca să aibĭ ce mânca pân'acasă. Acum dumi-te înapoĭ de vedĭ de câştiul moşieĭ, şi păzesce-te să nu spuĭ ceva la zapciĭ, că atâta ţĭ-e.

Grecul sĕ întórse înapoĭ pe unde venise, şi în loc de a asculta pe Tunsu sĕ duse la tact la Obedeanca şi spuse cumcă eşind din pădurea Babelor a fost jefuit de Tunsu în mijlocul câmpieĭ aprópe de Persicenĭ.

Zapciul sĕ miră fórte aflând că Tunsu e aşa de aprópe de el şi porni în fruntea poteraşilor luĭ ca să bată pădurile şi să dea de cuibul haĭduculuĭ, dar îĭ fù munca d'a surda. Nu găsi picior de hoţ, cu tóte că colindase cu ómeniĭ sĕĭ tóte colţuleţele şi stufişurile. Pasă-mi-te Tunsu sĕ ascunsese în hrubă a căreĭ întrare nu era de nimenĭ cunoscută.

Câte-va dile după ce ajunse grecul la el acasă, întrà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

în curte-i un om cărunt, cu înfățișarea cuviósă și portul boeresc:

— Cocóne, dise el adresându-sĕ cătră cațaon care stropolea prin curte, mi s'a rupt calеasca în băltacul din marginea pădurei și nu pot merge înainte. Te rog să mĕ găzduescĭ până mâne că am banĭ asupră-mĭ cam mulțĭ și mĭ-e frică să mân pe la hanurĭ.

Grecul îl primi cam strâmbând din nas, căcĭ era calic nevoe mare și-i era milă de crâmpeiul de lumînare ce va arde străinul și îmbucătura ce va mânca la masa luĭ, dar după ce stătù cu el de vorbă și maĭ cu seamă după ce cină împreună, nu maĭ putea să sĕ maĭ îndure de așa om mucalit la vorbă și întârdie stând cu el la sfat cine scie până când.

După ce sĕ potoli tótă casa și sĕ culcă și el și mosafirul sĕŭ, tocmaĭ când adormise bine sĕ deșteptă simțindu-sĕ apucat de gât de o mână vêrtósă și voi să sĕ scóle în sus.

— Staĭ că eŭ sunt Tunsu, șopti cineva la urechia greculuĭ sugrumându-l; te-am rugat să nu mĕ spuĭ la zapciŭ și nu te-aĭ ținut de cuvênt; eŭ mĕ țiŭ; și-i împlântă în pept în partea inimeĭ un cuțit ascuțit pe care i'l lăsă în rană și eși binișor din casă fără să fie oprit de nimenĭ fiind-că toțĭ dormiaŭ.

A doŭa dĭ argațiĭ și slugile greculuĭ găsiră ușile și porțile date de perete, pe străin nicăirĭ și pe stăpânul lor mort înghețat, avênd pe pept o hârtie pe care era scris:

— Așa pedepsesce Tunsu pe dușmaniĭ sĕĭ.

IX.

Banul Iordache Filipescu și vornicul Furtună.

Câțĭ-va anĭ după scena descrisă maĭ sus, Tunsu sĕvêrși o îndoită călcare într'o singură dĭ în mijlocul Bucurescilor, dĭŭa nămiezea mare, care puse în picióre orașul întreg și băgă spaimă în toțĭ boerĭĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ăst hoț curagios precum mergea în Grozăvescĭ fără de sfială tot asemenĭ sĕ ducea și în Bucurescĭ, trecea fără sinchisélă, pe lângă ómenĭ stăpânirei și înfrunta scrutătórea privire a Cârc-Serdarului celuĭ maĭ împelițat, căcĭ nimenĭ nu vĕduse adevĕrata sa fisionomie, nicĭ ceĭ călcațĭ de el și nicĭ chiar majoritatea ceteĭ sale, căcĭ el și când sta în tabĕră și când făcea vr'o călcare, nu apărea între cetașiĭ sĕĭ decât numaĭ dechisat cu o măestrie rară în fel de fel de forme.

Într'o ḑi eși din codrul sĕŭ un om cu barbă rotundă și căruntă, rumen la față și cuvios la înfățișare, încălțat cu iță rĭ albĭ strânșĭ pe corp și cu cisme lungĭ în picióre; pe corp era învesmêntat cu o cămașe albă, care cădea peste iță rĭ până maĭ sus de ghenunche și cu un mintean cafeniŭ încheiat în mijlocul peptuluĭ cu nasturĭ de găitan negru; la mijloc era încins cu un chimir lat de piele cusut cu florĭ de felurite colorĭ și în cap purta o pălărie cu bolduri late. Ast om, care după chip și port sĕmâna cu un mazil de munte chiabur, era călare pe un cal murg plin de foc și avea atârnate dinaintea șeleĭ doŭă trăiștĭ doldora și o ipingea négră strânsă.

Când era să iasă din pădure, hoțul ce era de santinelă puse mâna pe frânele caluluĭ și-ĭ strigă:

— Staĭ pe loc.

El însă drept orĭ-ce răspuns arse mânile hoțuluĭ cu o lovitură de biciŭ, scóse din buze un fluer ascuțit și calul sbură ca o săgétă.

— Era căpitanul! murmură hoțul remâind în loc împietrit.

Ast mazil cuvios, care după spusa hoțuluĭ nu era altul de cât căpitanul, adecă Tunsu, merse într'o fugă de cal până în Bucurescĭ și ajungênd acolo muiă pasul caluluĭ, care numaĭ de cât lăsă nasul în jos și îșĭ luă aerul prostănac al uneĭ glóbe de munte. După ce cutreeră ast-fel maĭ multe strade, ajunse în dosul caselor mareluĭ ban Iordache

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Filipescu și trase la un hănișor, care era situat cam pe unde să află astădĭ biserica calvină. Intrând în cârciumă, cerù o odae, mâncare și băutură, ordonă să i să pue calul la grajd și apoĭ să retrase în camera sa ca să mănânce și să odihnéscă. Aparițiunea acestuĭ personagiŭ nu surprinsese pe nimenĭ, căcĭ la acel hănișor să adunaŭ de ordinar muntenĭ, ungurenĭ din Transilvania și tot soiul de streinĭ veniți în țară ca să să pricopséscă.

După ce mâncă și să sătură mazilul nostru eși din han prin curte, urcà strada numită astă-dĭ calvină, și eșind în podul Mogoșóieĭ intrà în curtea caselor mareluĭ ban Iordache Filipescu.

Aceĭ din lectoriĭ noștri carĭ aŭ apucat din vremurile trecute, sciŭ că curtea luĭ Iordache Filipescu era un asil pentru tot săracul și nenorocitul, și casa luĭ era deschisă pentru toțĭ aceia ce aveaŭ un păs. N'aveaĭ de cât să dicĭ: am să daŭ o jalbă luĭ coconu, și trâmba de arnăuțĭ și de leĭegiĭ care umplea ḑiua și nóptea anticamera luĭ să desfăcea în două și te lăsa să intri fără cea maĭ mică împotrivire până în camera mareluĭ ban. — Așa dar să nu vĕ prinză mirarea dacă veți afla că mazilul nostru îndată ce apărù în anticameră și spusese fustangiilor că vrea să dea o jalbă boeruluĭ, ciocoiĭ îl lăsară să trécă și unul din eĭ îl întroduse în camera în care să afla stăpânul.

Iordache Filipescu pe atuncĭ era în flórea vêrsteĭ, să fi avut patru-zecĭ și cincĭ de anĭ, barba începuse să-ĭ cărunțéscă, dar vigórea maturităței strălucea încă pe fisionomia sa. El sta întins pe un divan, rezemat cu cotul mâneĭ drepte de o perină móle pusă pe marginea ferestreĭ și cu mâna stângă ținea țava unuĭ ciubuc lung ce eșea pe feréstra care era deschisă. Pe când gura sa sorbea fumul aromatic al letachieĭ, peptul luĭ respira aerul îmbălsămit ce venea din vasta sa grădină.

Auḑind sgomotul produs de ușe, întórse capul și vĕḑênd pe mazil prosternat în genunche înaintea sofaleĭ sale, îl ridice și îĭ ḑise cu o voce bine-voitóre:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce păs te aduce la mine măĭ creştine? Mazilu sĕ ridică în sus şi în loc d'a rĕspunde, sĕ uită cu sfială la slujitor care îl întrodusese şi sta la uşe.

Marele ban făcù slujitoruluĭ semn să iasă afară şi după ce rĕmase singur cu jeluitorul îşĭ repetà din noŭ întrebarea.

— Stăpâne, sunt un sĕrman mazil, rĕspunse el.

— Cum te chiamă şi de unde eştĭ? întrebà boerul.

— Mĕ numesc Preda Calomfirescu din satul Vărbilăuluĭ, aprópe de Văleniĭ-de-munte.

— Eştĭ boer deném?

— Da, cocóne, am hrisóve care adeverésc că aşĭ fi strănepotul vestituluĭ căpitan al luĭ Mihaĭ-Viteazu, Radu Calomfirescu.

— Şi cu ce te pot sluji eŭ? Ce păs te bântueşte?— întrebà marele ban cu bunătate.

— Măria Ta, sărăcia m'a scos din bordeiul meŭ şi m'a mânat până la Măria Ta; aveam o făştióĭcă de moşie şi greciĭ aduşĭ de Caragea mi-aŭ răpit'o; aveam vitişoare multe şi zavragiĭ mi le-a stins; aveam o căsuţă dar Turciĭ mi-aŭ ars'o; aveam în sfîrşit nevastă şi copiĭ şi ciuma mi i-a secerat pe toţĭ. Remăsesem sĕrac şi pustiŭ cuc într'un biet bordeiŭ urgisit, dar hrăpitorul moşieĭ mele nu s'a îndurat d'a mĕ goni şi d'acolo şi d'a mĕ arunca pe drumurĭ. Atunciĭ mi-am luat şi eŭ lumea în cap şi am venit la Măria Ta.

— Cu ce pot să te ajut eŭ, căciĭ asta e trébă de judecată?

— N'am banĭ ca să'mĭ scot dreptatea la iveală.

— Vreĭ banĭ?

— Nu de pomană stăpâne ci cu împrumutare; ajută-mĕ Măria Ta cu ce te va lăsa inima şi îţĭ jur că voiŭ munci până voiŭ asuda sânge şi după ce voiŭ agonisi suma voiŭ alerga să o aduc înapoĭ.

— Bine aĭ făcut că mi-aĭ cerut cu împrumutare, dise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

boerul sculându-se după sofa și apropiindu-se de un șipet de fier încărcat cu mai multe lăcate; mie-mi place se ajut pe oméniĭ nenorociți și muncitorĭ și n'am milă de leneșĭ. Eŭ ajut pe oméniĭ harnicĭ, dar nu împrumut pe nimenĭ și ce daŭ nu cer înapoĭ. Câțĭ banĭ îțĭ trebue? adaose dând capacul lădiĭ de perete.

— Zece miĭ de galbenĭ coconașule, rĕspunse abătutul mazil cu o voce cu totul deosebită de cea d'ântêĭ.

— Ce eștĭ nebun! esclamă boerul întorcênd capul spre a se uita înapoĭ.

— Ba sunt în tóte mințile, cocóne Iordache, rĕspunse mazilul cu un ton batjocoritor; ce ți se pare sumă mare d-tale goșgogea boer bogat putred? Am nevoe de astă sumă, și sciindu-te îndestul de darnic am îndrăsnit să viŭ la d-ta. Cer cu împrumutare cocóne; îțĭ daŭ la mână răvaș ca să nu rĕmâĭ păgubaș.

— Tâlharule! strigă boerul ridicându-se în sus mai mult indignat de cât înfricoșat. La mine, copiĭ....

— Amuțesce ciocoiule și nu chiema, strigă tâlharul lăsând să-ĭ cadă jos barba prefăcută și puindu-ĭ pistolul în pept; să nu dicĭ cârc, căcĭ aĭ a face cu Tunsu și cu ceĭ 100 de voinicĭ aĭ luĭ. Dacă veĭ crâncĭ măcar, casa țĭ-e încunjurată și la un semn ce voiŭ face, focul isbucnesce de pretutindenĭ și tu cu aĭ tĕĭ ardețĭ ca nisce șorecĭ.

Într'ast timp un arnăut deschise ușa și Tunsu fără să-și piardă cumpĕtul și să dea pas boerului d'a deschide gura dise:

— Fă bine de adu dulcețĭ și cafele.

După eșirea slugiĭ, Tunsu lăsă pe boer prada amorțeleĭ ce-l cuprinsese, băgă mâna în sipet și după ce luă treĭ pungĭ grele și le vîrî în sîn, eși frumușel din casă, apucă la mâna dreaptă și se coborî pe scara din dos în grădină din care eși în stradă pe portița cea mică. Dela portiță până la han nu era decât o palmă de loc; trecŭ dar acea palmă de loc fără să-l zărească nimenĭ, întră în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cămara sa fără să-l bage cineva de seamă și peste câteva minute eși pe pórta hanului un arnăut în flórea vêrstei, cu fața roșie și bine rasă, cu mustățile lungi și răsucite după ureche și cu pĕrul tăiat scurt și ras pe la ceafă. Acest om purta fes mare în cap cam aplecat pe o ureche, ilec roșu găitănat cu negru peste care era aruncat un tarabuluz de lână grósă, ciacșiri roșii găitănați în picióre și la șolduri o fustanelă arnăuțéscă încinsă cu un brîu multicolor în care erau înfipte mai multe pistóle.

Eșind din curte pe un cal murg ce juca sub el, coti la stânga, și eșind în podul Mogoșóei, trecù cu nepăsare pe lângă curtea lui Iordache Filipescu, în care bâjbăia lumea și ferbeau slugile și poterașii ce fusese chiemați ca să prindă pe tâlhar, și sĕ duse înainte nesupĕrat de nimeni, pe podul Mogoșóei până la biserica Zlătarilor. Ajungênd acolo apucă pe podul de pământ și coborîndu-sĕ în matca gârlei trecù pe marginea apei pe lângă casele egumenului mănăstirei Sf. Ioan cel mare și pe lângă fundul curții lui Belu, unde cu câți-va ani mai nainte fusese ucis bimbașa Sava, și vĕdêndu-sĕ în dosul caselor lui Furtună, unde astădi e strada Rîureanu, descălecă, ascunse calul sub podișca care unia curtea boerului cu grădina de peste apă, și după ce-l legà de un stîlp, merse înainte pe jos și eși din matca apei prin curtea mănăstirei Sf. Spiridon.

Ajungând iarăși pe podul Mogoșóiei sĕ întórse înapoi, trecù pe lângă casele Floresculuĭ și ale mitropolitului Dionisie, unde a fost până mai deunădi liceul Sf. Sava și întrà în curtea palatului lui Furtună. Aci nu fù așa de lesne de intrat înăuntru cum era la Iordache Filipescu; vĕrul marelui ban era mai bănuitor și mai temător, deși era mare vornic și arnăuții ce staŭ neclintiți la scara lui eraŭ mai puțin politicoși ca ceilalți.

— Ce vreai evghenis? dise unul din eĭ sculându-sĕ după laviță, pe care sta și puind mâna în peptul nouluĭ venit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Amuțesce ciocoiule și nu chiema, strigă tălharul puindu-i pistolul în pept, ai a face cu Tunsu. (pag. 59).

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Am venit cu câștiul moșiei, răspunse arnăutul în grecesce.

— Du-te la vătaf, în dos la drépta.

— Voiŭ să daŭ baniĭ boeruluĭ că am să-ĭ maĭ spun ceva.

— Dacă este așa maĭ aștéptă, și arnăutul lăsà pe străin în seama camaradilor sĕĭ și sĕ sui sus ca să vestéscă pe boer.

Peste un cuart de oră de așteptare, arnăutul sĕ întórse și din capul scăriĭ strigà străinuluĭ:

— Vino după mine.

— Cine eștĭ tu? strigà Furtună în limba greacă îndată ce-l dări; nu te cunosc, tu nu-mĭ eștĭ arêndaș.

— Așa e, Măria Ta, răspunse arnăutul în aceiași limbă, făcênd o temenea până la pământ; are dreptate evghenia vóstră să nu mĕ cunóscă, căcĭ arêndașul cel vechiŭ îmbolnăvindu-sĕ mĭ-a lăsat moșia pe seama mea; de aceia am și venit cu câștiul drept la Măria Ta, ca să te rog să-ți facĭ milă și pomană de mine și de el și să te milostivești a îngădui astă abatere dela învoială și a primi pe prea plecata slugă a M-tale ca arêndaș.

— Vătaful meŭ scie de astă preschimbare?

— Da, scie, i-am scris și mĭ-a răspuns că vrea să-mĭ urce arênda și eŭ sunt om sărac și cu copiĭ.

— Du-te Agapie de chiamă pe vătaf. După ce eși arnăutul boeruluĭ, arêndașul scóse din sîn o pungă plină cu mahmudele de aur și díse:

— Măria Ta, îndură-te să mĕ îngăduescĭ a lăsa baniĭ în mâna Mărieĭ Tale și să mĕ întorc mâne ca să iaŭ fițuica dela vătaf, căcĭ mĕ cam grăbesc.

— Fie și așa, adu baniĭ, răspunse boerul.

Grecul îĭ dete punga în mână, boerul sĕ sculà după sofa și întrând într'o cămară vecină, apăsà un țimburuș ce era în perete și deschise o uscióră dincolo de care sĕ vedea în grosimea peretuluĭ o ladă mare de fier. Boerul îĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

deschise bróscа cu mai multe cheĭ ce purta asupră-ĭ, ridică capacul și când să pue punga cu banĭ înăuntru să pomeni că-ĭ sare cineva în spinare și-ĭ cuprinde mânile pe la spate șoptindu-ĭ cu un ton impunător:

— Mălcesce-o boerule, că aĭ a face cu Tunsu.

Furtună era vêrtos și curagios; el nu căḑù în uimire ca vĕrul sĕŭ, ci începù să sĕ lupte și să sĕ smâcéscă cercând să sĕ apropie de un perete de care erau atârnate mai multe arme, dar Tunsu era și mai vêrtos; cu o mână vîrî o măramă în gura boerului și-ĭ proțăpi fălcile ca să nu strige și cu alta îl ținù bine ca să nu fugă; după aceia ĭĭ desfășură brîul dela cingătóre și într'o clipă îl legă fedeleș de mânĭ și de picióre și îl trânti pe un divan de piciorul căruia îl legă cu un șal mare ce găsi prin casă.

Devenind stăpân pe lada deschisă, luă din ea atâtea pungĭ cât putea să ducă, și îngreunat cum era, deschise feréstra care da în grădină, sări dela al doilea cat ca o minge în pajiștea de iarbă, și după ce sĕ sculă viŭ nevătămat, dete dosul spre gârlă, sări parapetul podului, scóse calul de sub el, și cât te ștergĭ la un ochiŭ trecù gârla în not între Faca și Sfinții Apostolĭ, și cotind mai multe strade și ulicióre, ajunse la Curtea Arsă și de acolo peste o jumĕtate de oră la bariera Cotrocenilor, de unde i-sĕ perdù urma.

Pe când el era departe și la adăpost de orĭ-ce urmărire, arnăutul întră în cămara boerului Furtună însoțit de vătaful, care sĕ întêmplase să fie în acele minute prin vecinĭ, și când vĕḑură pe boer în halul în care îl lăsase Tunsu, sĕ luară cu mânile de pĕr și sĕ grăbiră a-l deslega și a-ĭ da ajutórele trebuincióse. Tocmaĭ în acel minut venia într'o fugă un slujitor dela Iordache Filipescu ca să-ĭ vestéscă aceia ce pățise marele ban dela hoțomanul de Tunsu.

Astă îndoită hoție băgă în grózele morții pe toți boerii cu arnăuții lor cu tot și puse pe gânduri pănă și

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pe Vodă. Audind aste întêmplări Grigorie Ghica, dete ordine severe tuturor ispravnicilor, vătafilor de scaun și căpitanilor de poteră, ca în cinci dile să pue mâna pe Tunsu și să-l aducă în Bucuresci viŭ saŭ mort. Ordinul era lesne de dat, dar anevoe de esecutat, căci nimenea nu scia unde e conacul luĭ Tunsu, care era o ființă năsdrăvană ce astădĭ sĕ ivea aci și mâne peste șeapte poște. Audind că peste câteva dile după astă întêmplare, ăst hoț primejdios a făcut o călcare în pădurea Căldărușanilor, jefuind un strângĕtor de lude, potera alergă în grabă acolo și încunjură pădurea. Însă în aceia dĭ află că Tunsu a călcat un arêndaș grec în marginea pădureĭ Comaneĭ. Tocmaĭ când arnăuțiĭ sĕ orênduiaŭ în cete ca sĕ calce și aceea pădure, de-odată veni veste că în aceiașĭ dĭ și oră călcase pe însușĭ ispravnicul județuluĭ Ilfov în pădurea Țigănescilor, pe un pașe Turc în pădurea Călugărenilor, pe un boer ce sĕ întorcea dela moșie în pădurea Bolintinuluĭ și pe vătaful ocnelor în pădurea dela Afumațĭ.

Tunsu prin concursul ómenilor sĕĭ împărțițĭ în maĭ multe cete bine conduse de locotenenți dibacĭ formațĭ de dênsul făcea acum și minunĭ, sĕ juca cu imposibilul și inspira în arnăuțiĭ ceĭ superstițioșĭ credința că ar fi fermecător.

X.

Masa dela Călnișteа.

Vodă pusese capul luĭ Tunsu la preț, făgăduișe vêndĕtoruluĭ 1000 de galbenĭ și ertare de orĭ-ce dărĭ saŭ vină, dar făgăduiala domnéscă nu avù nicĭ o influență asupra țĕranilor și haĭducilor sĕĭ, căcĭ eĭ iubeaŭ pe Tunsu, fiind-că dênsul urmând tradiția vechilor haĭducĭ, ajuta și miluia pe țĕranĭĭ ceĭ săracĭ și apăsațĭ, nu fură dela opincar măcar d'ar fi fost orĭ-cât de bușit și rĕsplătia cu galantomie pe haĭducĭĭ sĕĭ. Astă făgăduială n'avù influință în țĕrănime și din alt punct de vedere: boerĭĭ și stăpânirea eraŭ totd'auna

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

certați cu țărănimea, deși să desrobise plugarii încă după vremea lui Constantin Mavrocordat, dar boerul îi privia tot ca pe nisce sclavi și-și dau tóte silințele a evita orî-ce amestec cu dênșii. Fără ajutorul lor era cu neputință d'a pune mâna pe Tunsu, căci el trăia între țărani, și poterașii cuprinși de mare spaimă nu mai vreau să să ia în góna lui măcar de i-ar fi pus pe cărbuni. Frica sili pe boeri ca să să împace cu țăranii.

Sciind că Românul e bun de fire și să împacă lesne cu dușmanii săi, mai cu seamă când îl găsesce cu paharul în mână și îl ia în nume de bine, hotărîră să dea o masă mare țăranilor din vecinătea locurilor pe unde să presupunea că ar fi cuibul lui Tunsu. Așa dar să hotărî să să pregătéscă acea masă într'un cort de verdeață aședat în bătătura tactului dela Călnișteа, din satul Călugăreni și chiar la întrarea unei dumbrăvióre de pădurî, la care să ia parte pe lângă toți țărani satelor megiașe: ispravnicul județului Ilfov, acela al județului Vlașca, cei patru vătafi ai plășilor vecine, căpitanii de scaun ai acelor două județe și toți boerii proprietari de moșie de prin prejur.

Țăranii de o cam dată să mirară auḑind că ómenii stăpânirei nu-i mai chiamă la podvezi și angarale, ci la chef și zaifeturi și stătură la îndoială, temêndu-să de vr'o cursă, dar după ce să mai sfătuiră, prinseră curagiŭ și să hotărîră să vie la masă în pĕr, cu alești, pârcălabi, neveste și copii, căci dacă vor fi având boerii niscai-va gânduri rele să fie încai mulți ca să să apere.

Masa fŭ din cele mai splendide: patru boi întregi vîrîți în frigări imense să frigeau în pielea lor d'asupra unei monstruóse tarlale de jăratic și două-spre-ḑece buți cu vin zăceau pe căpătâe în fața cortului, gata d'a fi desfundate. Sub nemĕsuratul cort erau întinse zece mese lungi înconjurate cu lăviți ca să încapă cinci sute de ómeni și pe masă erau aședate tot felul de bucate: vênaturi, curcani, gâște întregi și berbeci bătuți, gătiți în fel de fel de chipuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Țăranii văḑênd pe masă atâta belșug sĕ mirară, dar când văḑură că sĕ aședă la masă lângă eĭ ispravniciĭ, zapciĭ, căpitaniĭ de scaun și goșgogea boeriĭ marĭ ca marele vistier Alecache Vilara, Obedeanu și alțiĭ, rĕmase cu gurile căscate și începură să sĕ scarpine după ureche și să'șĭ ḑică între eĭ:

— Nu e semn bun mĕ! nu e semn bun!

Cu paharul în mână însă grijile și bănuelile dispar curênd și frunțile sĕ descrețesc lesne; iute dar uitară voiniciĭ noștriĭ temerile lor și sĕ puse cu voe bună la chef și desfătare, gândindu-sĕ că dac'o fi să fie să le răsplătéscă încaĭ pe sătul cu noĭ podvezĭ și apăsărĭ. Pe când cheful era în toiul sĕŭ și ploscile circulaŭ din mână în mână și buțile sĕ uscaŭ în vĕḑul ochilor, sĕ vĕḑù venind spre cort un moșneag cu barbă mare și albă, care reḑimându-șĭ tremurândul sĕŭ corp de un ciomag gros și noduros, sĕ opri în pragul cortuluĭ și ḑise cu o voce tremurătóre:

— Noroc și bucurie la óspețĭ!

— Noroc să'țĭ dea D-zeŭ și ție bĕtrânule, rĕspunse ispravnicul județuluĭ Vlașca; dar de unde viĭ și unde te ducĭ?

— Viŭ tăiculiță, rĕspunse unchiașul oftând, tocmaĭ din șghiaburile Oltețuluĭ cu astă desagă plină de hârțóge ca să'mĭ caut dreptatea la Divan, căcĭ ceĭ de la Craiova m'aŭ ras de pe fața pământuluĭ și 'mĭ-aŭ mâncat moșióra pe bună dreptate ce am avut.

— Să-țĭ dea D-ḑeŭ isbândă, ḑise unul din țăranĭ.

— Amin, rĕspunse unchiașul așeḑându-sĕ jos în capĕtul umbraruluĭ; îngăduițĭ fraților să mĕ odihnesc o lécă aicĭ, că de adĭ diminéță nu mĭ-am maĭ strîns piciórele tot umblând nemâncat și nebĕut prin astă arșiță de sóre.

— Bucuros, rĕspunse ispravnicul de Ilfov, și dacă vreĭ vino colea la masă de te ospătéză și te veselesce împreună cu noĭ.

— Bodaproste cocóne, bodaproste, rĕspunse unchiașul așeḑându-sĕ la masă între doĭ țăranĭ și puindu-sĕ să mănânce și să bea cu lăcomie.

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Vremea trecea, sórele fugea mereŭ pe cer, buțile sĕ desfundaŭ într'una, bucatele sĕ înghițeaŭ, pe când opt perechĭ de balaurĭ de lăutarĭ cântaŭ la doine și frunză verde de-țĭ era maĭ mare drag să asculțĭ. Mâncaŭ țĕrănașiĭ noștri mâncaŭ și sĕ adăpaŭ, fără gând d'a sĕ scula de la masă, căcĭ destul trăise o viață întrĕgă de ajunat, dar tot ast-fel mâncaŭ și beaŭ și boerĭĭ de'țĭ era maĭ mare dragul să-ĭ privescĭ. Pe la scăpăratul sórelui fumul beției începuse să sĕ ridice în capetele banchetuitorilor și să le facă inima să sburdeze; ceĭ maĭ tinerĭ sĕ scularĕ dela masă și întinse pe bătătură o horă mare și largă, ceĭ maĭ bĕtrânĭ îĭ urmară pe dată, și boerĭĭ înalțiĭ demnitarĭ aĭ statului nu sĕ lăsară maĭ pe jos, ci îșĭ sumeseră antiriile, sĕ prinseră în horă lângă mojicĭĭ de opincarĭ și glumiră cu eĭ și nevestele și fetele lor ca cum ar fi fost de o teapă cu eĭ.

În mijlocul asteĭ veseliĭ generale, unul din ispravnicĭ ḑise lăutarilor, luând plosca de la gură:

— Maĭ conteniți cióră cu hora și ḑiceți cu foc cântece bĕtrânescĭ, cântece de vitejie, doine haĭduceștĭ.

— Cântecul luĭ Tunsu haĭducul, adause cel-lalt ispravnic sărutând cam fără voe trandafirĭĭ de pe obrajiĭ uneĭ codane de țĕrăncuțe.

— Da, strigară toțĭ țĕranĭĭ cu entusiasm, cântați doina luĭ Tunsu haĭducul.

Lăutarĭĭ cântară și țĕranĭĭ după ce ascultară cu atențiune și veneratiune acest cântec, scóse căciulele din cap și strigară cu toțiĭ de o dată:

— Să trăiască Tunsu, părintele și mântuitorul țĕranilor.

— Să trăiască Tunsu, strigară boerĭĭ și înalțiĭ funcționarĭ, carĭ de multă osârdie ce avusese d'a turlăci pe țĕranĭ spre a-ĭ trage în partea lor, sĕ turlăcise eĭ însușĭ și căḑuse cum sĕ cade în brațele sfinteĭ beții.

— Vĕ mulțumesc feților moșuluĭ, rĕspunse moșneagul ăl cu traista plină de hărțóge sculându-sĕ în picióre; ase-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

menĭ şi d-vóstră cinstiţĭ boerĭ, adaose apucând cu o mână mâna unuĭ ţĕran şi cu cealaltă pe a unuĭ ispravnic. Tunsu vĕ mulţumesce prin gura mea de cinstea ce-ĭ faceţĭ şi vĕ încredinţézĕ că cum a fost, aşa va fi şi de acum încolo neobositul apĕrĕtor al ţĕranilor şi împilătorul împilătorilor sĕĭ.

— A luat purceaŭa de códă unchiaşul nostru! murmură un boer la urechia vecinuluĭ sĕŭ.

Într'acel minut sĕ operă o minune neaşteptată, pĕrul şi barba albă împreună cu sdranţele cu care era învestmêntat unchiaşul, cădură după corpul luĭ ca prin farmec şi în locul căduturel, apărŭ un bărbat chipos cu haine ţĕrănescĭ frumóse pe el, cu brâul încărcat cu pistóle şi cuţite şi cu pĕrul capuluĭ tuns pe piele.

— Tunsu! strigară toţĭ ţĕranĭĭ precipitându-sĕ în jurul sĕŭ radioşĭ de bucurie.

— Da, Tunsu, rĕspunse el, Tunsu pentru care boerĭĭ v'a chemat la masă ca să-l vindeţĭ; sunt în mânile vóstre fraţilor; dacă între Românĭ sĕ află vr'un vênzĕtór vie să pue mâna pe mine şi să ia ceĭ 1000 de galbenĭ făgăduiţĭ.

— Nicĭ unul! Nicĭ unul; românĭĭ nu vinde pe mântuitorul lor! strigară ţĕranĭĭ din tóte părţile.

Astă vedenie neasceptată desbătă cu totul pe boerĭ şi unul din ispravnicĭ, care venise însoţit de 200 de poteraşĭ ce staŭ ascunşĭ în dumbrava vecină strigă:

— Alergaţĭ poteraşiĭ meĭ şi puneţĭ mâna pe hoţ.

— Prea târdiŭ, vel ispravnice, strigă Tunsu sărind pe calul ce i-l aducea unul din ţĕranĭ. Tunsu nu sĕ prinde aşa lesne să ne vedem iarăşĭ sănĕtoşĭ în pădurea Ţigănescilor.

Pronunţând aste cuvinte scóse din pept un ţipet ascuţit şi calul sbură ca o săgeată.

— O miie de galbenĭ dela mine celuĭ ce-l va prinde, strigă Alecache Vilara.

— Nicĭ unul din ţĕranĭ nu sĕ mişcă din loc; între românĭ dela ţară nu sĕ găsi nicĭ un vênzĕtór.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

XI.

Dreptatea lui Tunsu.

Armata națională nu era încă înființată și poterașiĭ nu eraŭ decât o adunătură de mercenarĭ din drojdiile cele maĭ impure ale grecilor, sêrbilor, bulgarilor, ungurilor și leșilor. Aceștĭ oștenĭ năimițĭ, cruzĭ și poltoronĭ în acelașĭ timp, nu maĭ voiaŭ să mérgă prin pădurĭ ca să sĕ ia în góna luĭ Tunsu și a ceteĭ sale, credêndu-ĭ invulnerabilĭ, și fugiaŭ de el cu spaimă temêndu-sĕ să nu cadă victime ale rĕsbunăreĭ luĭ; țĕraniĭ asemenea nu voiaŭ să dea de gât pe acela ce le făcea numaĭ bine și nicĭ-odată rĕŭ, și chiar negustoriĭ și boernașiĭ românĭ nu-l prigoniaŭ, fiind-că el urmând esemplul luĭ Jianu nu jefuia pe românĭ, d'ar fi fost orĭ cât de bogațĭ, fiind destuĭ streinĭ în țară care sugeaŭ sângele românilor și puteaŭ să-l îmbogățéscă pe el și pe aĭ luĭ cu prisosul averilor lor. Protipendada streină ar fi voit bucurósă să-ĭ audă de nume, căcĭ pe mulțĭ și de multe orĭ îĭ încolțise la largul luĭ și la strâmtul lor și-ĭ scuturase de mulțĭ banĭ, dar nu maĭ aveaŭ putere să-ĭ facă de petrecanie. Cu chipul acesta Tunsu dobândise un drept de esistență aprópe legal, sĕ muta cu ceata sa de colo pănă colo fără supĕrare, sĕ plimba prin lume ca un om onest și îșĭ esecuta călcările fără nicĭ o grije.

Cu chipul acesta el îșĭ agonisea un mare venit, dar și cheltuia mult; jumĕtate din venitul hoțielor sale îl împărția țĕranilor prigoniți de sórtă prin nisce emisarĭ drepțĭ și maĭ imparțialĭ decât aĭ ómenilor onești, și din partea ce i-sĕ cuvenia luĭ, ungea ochiĭ pe icĭ pe colea la câte un vătaf de plasă saŭ căpitan de scaun de care sĕ temea el că l'ar putea da de gât și după ce săvêrșia astă operațiune egalisătóre după maniera luĭ, luând din prisosul unuia spre a preîntêmpina lipsa altuia, apoĭ sĕ ducea cu cugetul liniștit la Grozăvescĭ lângă Stanca, pe care o iubea cu un amor crescând, ca să jóce câtva timp rolul de om onest și de negustor cinstit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Într'o seară Tunsu pe când să ducea spre Grozăvescĭ, să întâlui cam p'aprópe de Persicenĭ cu un țĕran, care mergea pe jos de-ĭ sfărăia picĭórele,

— Bună seara vericule, ḑise Tunsu.

— Bună să-ți fie inima jupâne, rĕspunse țĕranul urmându-și calea.

— Unde te ducĭ frățico așa grăbit?

— Uite mĕ duc la Bucurescĭ să daŭ o jalbă la divan și daŭ zor să ajung cu nóptea'n cap.

— De departe viĭ?

— Nu tocmaĭ așa de departe, dela Vida dacă sciĭ.

— Am audit de ăst sat, dar n'am fost p'acolo; mi să pare numaĭ că păn'acolo sunt pădurĭ marĭ.

— Da, să țin lanț tot pădurĭ mănăstirescĭ.

— Și nu ți-a fost frică de hoțĭ când trecușĭ prin ele?

— Mie de hoțĭ! aida de.

— Bine frate eŭ am audit că aste pădurĭ sunt bântuite de ceata luĭ Tunsu. Adevĕrat să fie?

— O fi jupâne, rĕspunse cu flegmă țĕranul.

— Nu te temĭ de el!

— Eŭ? Dar pentru ce? ce să facă el cu mine? Nu vede că sunt opincar, român neaoș?

— Câțĭ opincarĭ sunt cu stare!

— Tunsu nu jefuesce pe Românĭ, rĕspunse cu îngâmfare țĕranul; destule lifte streine sunt în țeara Românéscă ca să le pue la bir.

— Bine că aĭ așa inimă bărbată! mie unuia îțĭ spun curat că mĭ-e frică și aș fi bucuros să trec pădurile cu ḑiuă în bătătură.

— Să vede că nu eștĭ Român?

— Ba român get beget.

— Atuncĭ trecĭ cu căciula pe-o ureche, căcĭ Tunsu nu face nimic la Românĭ cu gânḑurĭ bune. Eŭ în loc d'amĭ fi frică așĭ ḑice bodaproste dacă mĭ-ar eși Tunsu în cale, căcĭ i-așĭ da luĭ jalba ce am de gând să daŭ la divan și sunt încredințat că el mĭ-ar face maĭ curênd dreptatea.

Muzeul Digital al Românilor Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Dar care e tânguirea cuprinsă în jalbă?

— Ia o strâmbătate, o nelegiuire cruntă săvêrşită de procletul de cochinţ, care ţine în arêndă moşia nóstră.

— Aĭ putea să mĭ-o spuĭ şi mie? întrebă Tunsu care tresări din cap până în picióre auḑind cuvêntul de strâmbătate legat de acela de cochinţ.

— De ce nu? tot satul îl scie şi de un cârd de vreme nu vorbesce nimenĭ pe la noĭ decât de astă întêmplare. Ascultă, în sat la noĭ sĕ afla un dascăl bĕtrân, care a avut o fată pe care a măritat'o cu unul dintr'aĭ noştri. Astă fată a murit de lăuḑie şi bărbatul sĕu n'a apucat să-ĭ facă sorócele până la un an şi a murit şi el lăsând în spinarea bĕtrânuluĭ dascăl o fetiţă de câte-va lunĭ pe care o crescea o femeie din sat. — După ce sĕ înţărcă fata, moş dascălu care era şi el vĕduv maĭ de mult o luă în casă şi o crescù cu nĕcazurĭ cum dete D-ḑeŭ, până ce o vĕḑù codană de 15 anĭ. Străduiala luĭ nu fù zadarnică, căcĭ fetişóra eşi împodobită cu tóte darurile: şi frumósă şi harnică şi cu minte de sĕ nebuniaŭ toţĭ flăcăiĭ ceĭ maĭ fruntaşĭ după ea şi sĕ luaŭ la întrecere, care maĭ de care s'o céră dela moşu-sĕŭ de nevastă, deşi scia că n'are nicĭ o cergă de zestre. Pe când unchiaşul sĕ chibzuia cuĭ s'o dea ca să fie maĭ norocită, duşmana de scrisă făcù pe grec să pue ochĭ rĕĭ pe ea şi s'o fure într'o séră din bătătura unchiaşuluĭ. Astă întêmplare făcù mare vâlvă în sat, căcĭ toţĭ iubiaŭ pe Ilinca, şi toţĭ sciaŭ, că grecul care furase maĭ multe fete şi apoĭ le aruncase cu ponos în vatra părinţilor, va arunca-o şi pe ea după ce va nenoroci-o. Luĭ moş dascălu, care-şĭ iubea nepóta ca ochiĭ din cap, nu-ĭ venia la socotélă să-şĭ vaḑă odorul în asemenea hal şi fără să sĕ spăimênteze ca alţiĭ de argaţiĭ arêndaşuluĭ şi vestita luĭ sĕlbătĕcime, sĕ duse drept la dênsul şi-ĭ strigă: Boerule mĭ-aĭ necinstit fata; spală-ĭ ruşinea luându-o de nevastă saŭ de unde nu îţĭ sfâşiŭ carnea cu dinţiĭ, înţelesu-m'aĭ. Grecul rîse cu poftă de aste cuvinte şi în loc d'aĭ face dreptate, puse ar-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

gaților să-l dea pe pórtă afară. Dascălul începù să strige că sĕ va duce pănă la vodă și căḑêndu-ĭ în ghenunche va cere cu glas mare dreptate. Auḑind aceste vorbe, grecul sĕ temù că bĕtrânul în aprinderea desnădejdeĭ sĕ va duce precum ḑice, și eșind afară începù să-l îmbuneḑe și să-l poftească înăuntru dându-ĭ óre-care nădejdiĭ. Bietul dascăl îl creḑù, și de atuncĭ nu s'a maĭ ivit în sat nicĭ el nicĭ nepótă-sa, par'că a dat pămênt peste eĭ. Vĕḑênd și vĕḑênd că cațaonul a făcut de petrecanie creștinuluĭ, maĭ mulțĭ sătenĭ ne vorbirăm cu al de moș popa și cu fruntașiĭ satuluĭ ca să pornim plângere cătră Divan, dând pe față din partea obștеĭ întregĭ tóte tâlhăriile greculuĭ și m'aleseră pe mine ca să merg cu jalba în Bucurescĭ.

— Aĭ avut mare noroc c'aĭ dat ochĭ cu mine, rĕspunse Tunsu, căcĭ acum o să-țĭ capețĭ într'adevĕr dreptatea; dacă ajungeaĭ pănă la Bucurescĭ eraĭ să capețĭ nădejdiĭ multe și lucru sĕ făcea mușama, căcĭ corb la corb nu scóte ochiĭ, pe când eŭ care supuiŭ sub piciórele mele divanul cu toțĭ boerĭĭ luĭ le voiŭ îndreptățiĭ precum doresc.

— Vaĭ de mine! veĭ fi vodă? strigà bietul țĕran scoțêndu-șĭ repede căciula din cap.

— Cine sunt, sunt; să sciĭ numaĭ că mĕ cred îndestul de puternic ca să-țĭ fac deplină dreptate; du-mi-te dar creștine acasă liniștit, rupe jalba miĭ fărâme, și nu spune la nimenĭ că m'aĭ întêlnit pe mine ca să nu prindă grecul de veste și așteaptă-mĕ că de aḑĭ în treĭ patru ḑile o să vĕ pomeniți cu dreptatea făcută.

— Cine eștĭ, Măria Ta? strigà țĕranul uitându-sĕ cuprins de admirațiune spre acela ce după port nu avea decât aparența unuĭ negustoraș de sat.

— Veĭ afla atuncĭ când va trebui, rĕspunse Tunsu; întórce-mi-te cum îțĭ ḑiseiŭ acasă și mĕ aștéptă dacă vreaĭ să-șĭ primèscă grecul rĕsplata faptelor luĭ.

Țĕranul sĕ întórse cu voe bună și după ce-l perḑù din vedere. Tunsu coti la dreapta, sĕ întórse înapoĭ prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pădure și peste o oră și ceva reîntră în taběra sa și-și chiemă fruntașii la sfat sub stejarul trăsnit.

— Fraților dise el locotenenților sěi, pănă adi am sěvêrșit multe fapte poreclite nelegiuiri de cătră aceia ce am hotărît a-i pedepsi cu armele lor pentru că întreaga lor viață e un șir de nelegiuiri, și pentru tóte acestea ne-am luat plata ostenelelor nóstre: acum a sosit vremea să sěvârșim o faptă pe care nici cel mai aprig dușman al nostru nu va îndrăsni s'o numiască nelegiuire, ci vor numi-o dreptate, însă pentru care nu vom primi nici o răsplată. Un grec a mânjit cu tină numele unui român și a nenorocit una din surorile nóstre. O asemenea faptă nu póte rěmânea nepedepsită; ceі ce cred ca mine să mě urmeze.

— Mergem toți, strigară hoții în cor scoțêndu-și dela brâu cuțitele și aninându-le în aer.

— Toți sunteți prea mulți, trei dintre voi și cinci dintre soldații noștri sunt destui; nouă voinici ca noi pune pe gónă o sută de neferi. Mergeți acum de vě odihniți și mâne luați-vě înfățișările cele mai cuviose, căptușiți-vě pe dedesubt cu pistóle și cartușe și pe la nămeді să ne găsim la Obedeanca.

Satul în care locuia arêndașul este situat în județul Vlașca, pe apa Glavacioculuі, la o depărtare de aprópe o poștă de taběra redutabiluluі haiduc și în marginea drumuluі mare dintre Bucurescі și Craiova. Pe acel drum trecea fără întrerupere diua și nóptea căruțe de poște, trăsuri de tot felul, carě, călăreți și ómeni pe jos și nu sě ostia circulația mai nici-odată, cu tótă reputația de nesiguranță ce dobândiso încă de mult pădurea Gâștescilor, prin urmare ceі noui călăreți care eraŭ în vestminte cu totul variate și care mergeaŭ pe drum în distanțe deosebite și ca cum nu s'ar fi cunoscut, nu atrase atențiunea niměnuі, deși mergeaŭ pe un drum așa de umblat diua nămeada mare. Tunsu mergea înaintea tuturor împreună

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu Paraipan și ceilalți îl urma doi câte doi la depărtare de două sau trei bătăi de pușcă.

Planul de bătae fiind combinat de mai nainte, Tunsu și Paraipan întrară în sat pe jos și se duse drept la casa arêndașului, iar Sbanciog fostul căpitan împreună cu cai și ceilalți hăiducĭ, se ascunse în pădurea vecină cu satul. După ce întră în curte, Tunsul dete bună ḑiua argatului ce le eși înainte și apoi îl întrebă:

— Acasă e boerul?

— Acasă, cocóne, rĕspunse argatul scoțêndu-și căciula înaintea hainelor boerescĭ ce purta hăiducul și companionul sĕu.

— Unde e?

— Colo în arie se sfădesce cu nisce țĕranĭ.

Tunsu și Paraipan se îndreptară spre arie, care era într'a doua curte din fund și întêlnindu-se cu arêndașul, după ce schimbară politețele obicĭnuite, îi ḑise:

— Cocóne, sunt sameșul județuluĭ Olt și am plecat împreună cu ajutorul meŭ ca să ducem la Bucurescĭ baniĭ visterieĭ. De teamă să nu fim călcațĭ de hoțĭ, care după cum am audit, sunt cam mulțĭ pe aci, am lăsat căruțele acasă și am venit călărĭ pe caĭ ca să trecem maĭ nebăgațĭ în seamă, și am mas pe la proprietarĭ și arêndașĭ ocolind hanurile, căcĭ hangiĭ după drumurile cele marĭ sunt maĭ adesea gazde de hoțĭ; d'aceia întrând în acest sat am lăsat caiĭ la han și noĭ am venit la d-ta ca să te rugăm să ne găzduescĭ pănă mâne, că sórele a început să scapete și de aci încolo pădurile sunt maĭ dese și se ținlanț.

— Bine aț făcut că aț tras la mine, rĕspunse grecul care altminterĭ era filotim, căcĭ casele mele sunt încunjurate cu zid, ușile mele căptușite cu tablă de fer și curtea mea plină de argațĭ voinicĭ și credincioșĭ. Poftițĭ în casă de vĕ odihniți și petreceți fără de grije ca la D-vóstră acasă.

Tunsu și Paraipan întrară în casă, luară dulceți și

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cafele ce li se aduse de o jupânésă, și apoĭ se întinse cu grecul la vorbă despre multe și mărunte până să se pue masa. După ce mâncară și băură bine, se culcară maĭ odată cu găinile, cum se cam obicĭnuesce la țară și se prefăcură că dorm duș̦ĭ; pe la mieḑul nopț̦ĭĭ însă când simț̦ĭ că a dormit butie până și caraula din bătătură. Paraipan eș̦ĭ binișor din casă, deschise pórta care era încuiată numaĭ cu cârligul și cu pârgiĭ gróse, introduse înăuntru și pe ceĭlalț̦ĭ camaraḑĭ, carĭ staŭ ascunș̦ĭ prin buruienele după lângă zid, și pe urmă încuiă porț̦ile la loc și le baricadă bine.

Pe când boerul băuse și chefuise, argaț̦ĭĭ muncise de se spetise, astfel că și ceĭ de jos, ca și ceĭ de sus ḑăceaŭ adênciț̦ĭ unĭĭ în toropeala produsă de beț̦ie, alț̦ĭĭ în toropeala produsă de obosire, încât ceĭ opt hoț̦ĭ putură să între din casă în casă, să lege fedeleș pe toț̦ĭ argaț̦ĭĭ și celelalte slugĭ și slujnice și să-ĭ și proț̦ăpéscă bine la gură, fără măcar să-ĭ deș̦tepte. După ce nu maĭ avù să se témă de slugĭ, Tunsu întră în cămara greculuĭ a căreĭ uș̦e nu fusese încuiată, și după ce-ĭ luă de sub căpętâiŭ cele doŭă pistóle încărcate de care nu se despărț̦ea nicĭ-odată, făcù semn luĭ Paraipan să se urce în pat spre a curăț̦ĭ peretele de iatagane și carabine și apoĭ scăpără și aprinse lumînarea. Lumina deș̦teptă pe grec și-l făcù să rĕmâe încremenit vĕḑêndu-se între doĭ necunoscuț̦ĭ, căcĭ mosafirĭĭ seĭ îș̦ĭ schimbase chipul și portul.

— Ce vreț̦ĭ, strigă el cu o voce detunătóre, sărind în sus și căutându-ș̦ĭ armele.

— Eŭ sunt, Tunsu, ḑise haĭducul îndreptând spre grec propriele luĭ pistóle. Staĭ și nu te mișca dacă vreaĭ să nu-ț̦ĭ vĕrs creerĭĭ; ceata mea este în curte și argaț̦ĭĭ tĕĭ gem în casele lor legaț̦ĭ cobză; eș̦tĭ prin urmare în deplina mea putere. Să nu te temĭ însă că am venit să te jefuesc ci să fac dreptate, unde aĭ ascuns pe fata dascăluluĭ și pe moșul eĭ?

Auḑind astă întrebare, grecul fù cuprins de o gróză

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai mare decât aceia ce simțise când deșteptându-se vĕduse înainte-i doi străini, care după uitătură n'avea semne că-i vrea binele. Nesocotind gurile celor două pistóle ce erau îndreptate spre el, să sculà repede în picióre și cădênd în genunche înaintea lui Tunsu, îi strigă:

— Căpitane, îți dau tótă averea mea, numai nu mĕ omorî.

— Va să dică tu iai omorît pe ei! esclamà haĭducul scoțênd din largul sĕŭ pept un răcnet teribil.

— Nu i-am omorît, rĕspunse grecul tremurând ca varga, îți jur pe tot ce am mai scump că nu i-am omorît; m'aŭ pîrât de surda hoții de țĕrani.

— Dacă nu i-ai omorît unde sunt? du-mĕ la ei.

— Uite cheia lădi cu bani; ia căpitane cât vreai, lasă-mĕ fără para chióră că sunt harnic ca să-i fac la loc.

— Nu-mi trebue banii tĕi, rĕspunse Tunsu aruncând cât colo cheia ce-i da grecul; voiŭ să sciŭ unde e dascălul și nepóta sà, auditu-m'ai tu? Spune mai curênd unde i-ai ascuns, căci a început să oboséscă răbdarea mea.

— Ah; săracul de mine, strigà grecul frângêndu-și mânile; cine mĕ puse să-mi bag în cârd cu aceea coțușe de fată și cu nebunul de unchiaș!

— Spune mai iute unde i-ai ascuns?

— Căpitane, mĕ jur pe ce am mai scump că nu sunt vinovat; ea m'a scos din fire.

— O fi; grăbesce-te însă de-mi spune unde e acum?

— In curtea arieĭ e un cosar în care țiŭ plugurile, săniele și uneltele trebuincióse; sub acel coșar e o pivniță.

— În pivniță i-ai ascuns?

— Nu, nebunul de unchiaș urla mai rĕŭ ca o fiară sĕlbatică și mi-a fost frică să nu i-sĕ audă glasul de afară, căci coșarul e lipit de zidul curții.

— Atunci unde iai vîrît? spune mai iute.

— Sub pivniță e o hrubă.

— O hrubă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Da, o tainiță adêncă și fără de lumină în care sĕ ascundea proprietarul moșieĭ pe vreme de reșmiriță.

— Cine i-a vîrît acolo?

— Eŭ, numaĭ eŭ sciŭ taina aceluĭ loc.

— Și cine îngrijesce de eĭ?

— Nimenĭ.

— Cum să póte nimenĭ? strigà Tunsu încremenit.

— Mĭ-a fost frică de unchiaș care da cu ce apuca ca un năbădăios.

— De când i-aĭ închis acolo?

— De vr'o patru sĕptĕmânĭ! cum am ḑice iaĭ lăsat să móră de fóme! și tu te numescĭ de tótă lumea om cinstit pe când eŭ care n'am avut inimă să săvêrșesc o așa cruntă nelegiuire sunt hoț! Sbanciog, Sbanciog. Staĭ aci cu treĭ ómenĭ, adaose Tunsu vĕḑênd pe locotenentul săŭ întrând în casă, și nu lăsa pe astă hiară spurcată să sĕ omóre, că am să fac o pildă gróznică cu el; iar tu Paraipane, urmeaḑă-mĕ.

Coșarul nu era așa departe de casă; cum eși în tindă îl vĕḑù la drépta arieĭ și sĕ îndreptà spre el urmat de Paraipan și alțĭ doĭ haĭducĭ, și într'o clipă fù sub strașina sa de trestie. După ce ajunse în dreptul ușiĭ vrù s'o descue, dar vĕḑêndu-o încuiată cu un lăcat marc, nu maĭ trimise pe Paraipan înapoĭ ca să ia cheia, ci scóse din sîn cunoscutul luĭ cârligel și-l descue pe dată, după aceia întrà înăuntru și fie-care aprinse câte un felinăraș ce purtaŭ cu eĭ în orĭ-ce espediṭiune. Cu ajutorul lumineĭ acelor felinare descoperi printre grămada de pluguri, grape și alte unelte oblonul pimniṭeĭ și numaĭ decât îl deschise și-l rĕḑimà de o sanie stricată. După aceia întrară înăuntru, coborîră iute vr'o doŭă-ḑecĭ de trepte și vĕḑêndu-sĕ în pimniță scotociră cu grăbire în drépta și stânga și vĕḑênd în fund o butie dogită și un maldăr de lespeḑĭ de sare, deteră tot la o parte și găsiră oblonul ce conducea în hrubă.

Când să sĕ scobóre înăuntru, deodată doŭĕ din lu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mînărĭ sĕ stinsese şi Paraipan, care mergea înainte eşi repede afară strigând:

— E duh rĕŭ în astă hrubă.

— Lăsaţĭ puţin oblonul deschis ca să vie de-afară aer curat, rĕspunse Tunsu, şi aprindeţĭ iute lumînările că nu avem vreme de perdut.

După ce trecŭ câtva timp sări în hrubă şi lumină cu felinarul sĕŭ interiorul acesteĭ subpămênte misterióse. O raḑă de lumină şi un singur pas făcut în acea hrubă fŭ destul ca să descopere în tótă grozăvia sa tabloul cel maĭ înfiorător ce sĕ póte închipui. La doĭ paşĭ departe de scară ḑăceaŭ rĕsturnate cu faţa în sus doŭĕ fiinţe omenescĭ, doŭĕ cadavre pe a căror fisionomie sĕ citea încă teribilele suferinţe ce încercase înainte de a muri. Bĕtrânul, căcĭ el era cu nepótă-sa, representa suprema luptă cu imposibilul, supranaturale sforţurĭ ca să învingă nisce obstacole peste putinţă de învins. Desperarea, paroxismul celeĭ maĭ marĭ furiĭ eraŭ zugrăvite pe trăsurile chipuluĭ sĕŭ; o mână o avea strâns încleştată de un pietroiŭ ce ḑăcea lângă el, ca cum ar fi vrut să sdrobéscă cu dênsul oblonul ce era d'asupra capuluĭ sĕŭ, şi cealaltă contractată ca cum ar fi amenińţat cerul că nu-ĭ vine în ajutor. După atitudinea corpuluĭ sĕŭ părea că ar fi căḑut din înălţimea scărĭĭ, scurs de putere şi desnădejde. Aprópe de el zăcea cadavrul uneĭ copilińe, pe a căruĭ fisionomie învineţită de umeḑeală sĕ cetea o durere mare dar concentrată, resemnată, angelică. Ochiĭ eĭ deschişĭ staŭ ţîntă spre bolţile superióre ca cum ar fi contemplat ceriul; buzele sale eraŭ strînse ca cum ar fi vrut să pronunţe o rugăciune şi mănuşiţele sale eraŭ încleştate pe pept. Ea era maĭ stricată la faţă ca moşul sĕŭ, prin urmare suferinţa sa fusese maĭ scurtă, murise maĭ de mult.

— Ia spuneţĭ, fraţilor, de ce pedeapsă e vrednic acest om? întrebă Tunsu după ce sĕ sui sus în pimniţă, căcĭ nu putuse să stea maĭ mult timp şi să sufere mirosul ce exala cadavrele celor doĭ nenorociţĭ.

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

— E vrednic de mórte, strigară toți deodată.

— De mórte nicĭ încape vorbă, dar de ce fel de mórte? așa una doŭă, pif, paf!

— O nu strigà Paraipan, de asta nu purta tu grije căpitane; dă-l pe mâna nóstră și veĭ vedea ce ne póte pielea.

— Vi-l daŭ, rĕspunse Tunsu; face-ți cu el ce veți voi.

— Îndată ce auziră ăst ordin, haĭducĭ eșiră iute din pimniță, în doŭă sărituri fură în casă și cât te ștergĭ la un ochiŭ luară pe grec din casă pe sus, îl aduseră în coșar și întinzêndu-l pe pământ îl supuse torturelor celor maĭ îngrozitóre. Unĭĭ îĭ crestară carnea cu cuțitele și îĭ turnară oțĕt pe rănĭ; alțiĭ îĭ tăiară pelea cu fórfecile și îĭ acoperiră vulnele cu usturoiŭ mestecat cu sare și alțiĭ îĭ picară ciară roșie arzêndă pe pept și gît. După aceia îĭ pîrliră corpul cu fiară roșite, îĭ fripse carnea cu bureți muiați în spirt aprins, îĭ scóse ochiĭ cu burghiele și după ce îĭ scurse sângele din corp picătură cu picătură, îl tăiară în bucățele micĭ și îl aruncară în mijlocul unuĭ foc mare ce aținase în curte. Astfel peri ucigașul dascăluluĭ și al nepóteĭ sale.

După ce săvîrșiră astă sentință crudă, la care Tunsu asistà numaĭ ca un simplu spectator, sĕ năpustiră spre casă și o despuiară de tot ce avea maĭ prețios, luară apoĭ cheia de unde o aruncase Tunsu și deșertară lada cu banĭ, scóse din dulapurĭ tóte argintăriile și.... numaĭ teribila autoritate a luĭ Tunsu fŭ în stare să împedice pe sĕlbaticiĭ sĕĭ esecutorĭ d'a nu esterminà și pe bietele slugĭ carĭ gemeaŭ prin cășele lor legațĭ și verigațĭ. După ce jefuiră tot sĕ pregătiră de plecare ca să intre înainte de ziŭă în pădurea unde îĭ aștepta caiĭ, dar de o dată sĕ pomeniră cu un sgomot mare la pórtă și auziră maĭ multe vocĭ strigând:

— În numele legiĭ, deschideți porțile.

Auzind acest strigăt Tunsu sĕ urcà iute în podul caseĭ și dup'o ferestrue vĕzŭ că curtea era înconjurată de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

poterași. Un băiat care dormise în podul grajdului s'a deșteptat când hoții legaŭ pe argați și înțelegând ce s'a întêmplat a eșit pe gura podului d'asupra grajdului și de acolo a sărit afară în sat și a alergat într'o fugă la tact care pe atunci era la mănăstirea Glavaciogului.

— Umpleți puscile luate de la grec, urcați-vĕ pe ce puteți și împiedicați-i d'a darîma pórta pănă voi găsi eŭ un mijloc d'a vĕ scăpa d'aici, strigă Tunsu sărind după casă în mijlocul haiducilor sĕi.

Puscí eraŭ destule, iarbă și glónțe din belșug și porțile destul de gróse ca să resiste loviturilor de securí mai multe ore. Haiducii carí nu numĕra între eí nicí un fricos, primiră ĕst ordin cu urale de bucurie, și suindu-sĕ pe ce găsiră începură să-și descarce armele în trâmba de panduri, și încinse un schimb de focurí care puse în picióre tot satul. Într'acest timp Tunsu alerga de colo până colo căutând o eșire sigură și descoperi tocmai în fundul arieí o portiță, care rĕspundea în pădure dar care era păzită de o trâmbă de poterași. Ca să depărteze pe aceí poterași din acel loc și să le atragă atențiunea într'altă parte, el întră în coșarul cu hruba, grămădi în el mai multe brațe de fîn și pae luate din arie, le aruncă în pimniță și din pimniță în hrubă; apoi le dete foc, închise oblónele și eși repede afară; după aceea sparse peretele despre drum dete foc și părțiĭ esterióre a coșaruluí și să duse să sĕ lupte alăturí cu frații luí. În câteva minute sĕ înalță în aer o colónă grósă de fum, și crepuscula dimineței sĕ roși de lumina uneí flacĕre imense: coșarul era în flacĕrí și limbele de foc ce consumaŭ lemnăria și stuful din care era construit sĕ înălțaŭ până la cer. Poterașiĭ cum vĕdură una ca acésta năvăliră într'acea parte ca să împiedece pe tâlharí d'a scapa p'acolo, și cum ajunse și vĕdură peretele dărîmat sĕ repediră spre el cu armele la mână și căpitanul poterașilor care era un om viteaz sări cel dintêiŭ în foc și după el năvăliră toți oșteniĭ sĕi; dar de odată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pământul să scufundă împreună cu ei și isbucni afară un incendiu suteran, care învălui totul într'un noian de flacări. Într'acest timp împușcăturile dela pórtă încetară și haiducii năvăliră la portița din pădure, pe care găsind'o nepădită de nimeni, din causă că poterașii alergase după chemare la foc, o dete de perete și într'o fugă fù în inima pădurei unde-i aștepta căii priponiți. Vĕdĕndu-sĕ scăpați și în mijlocul elementului lor; pădurea, încălecară iute pe cai și până să sĕ facă bine ziuă fură în pĕr în taběra lor.

Casele arêndașului împreună cu tot cuprinsul lor arse până în pământ și poterașii în loc d'a prinde pe tâlhari avură durerea d'a deplânge perderea a doŭă-dĕci de camarazi și a căpitanului lor.

XII.

Tunsu în cursă.

În pădurea Gâștestilor, în partea despre satul Babele, sĕ află o potecă strîmtă și întortochiată, care șerpuește paralel cu malul apei Neajlovului pe sub stejarii ceĭ mai înalți și printre stufișurile cele mai dese spre a lega satul numit mai sus cu drumul ce duce dela Bucuresci la Alexandria în dreptul loculuĭ întitulat Podul Dómnei.

Nimic mai sĕlbatic, dar nimic mai poetic ca aceea potecă; ochiĭ profani nu-i póte să-i distingă esistența din iarba cea mătăsósă și împestrițată de miĭ de florĭ ce crescĕ pe marginea sa; chiar acela ce e deprins d'a o bătători ziua și nóptea, pe dênsa calcă cu sfială, de teamă să nu fie mușcat de vipera ce ese din stufiș spre a merge la cuib saŭ de șopârla ce-și cresce puiĭ în marginea apei. Sus bolte de verdeață din carĭ es în orĭ-ce oră a zilei divinele vibrațiunĭ ale concertelor artiștilor în'aripați, în drépta și stânga pereți de verdeață printre carĭ sĕ sbegue nebunaticiĭ zefirĭ, și jos nemărginite tapete de verdeață printre carĭ fórte adesea sĕ ascunde cruda mórte. Acea potecă încântătóre și totdeodată primejdiósă este numită de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

către țerani, poteca lui Tunsu; p'acea potecă teribilul căpitan se strecura ziua saŭ nóptea, fără scirea ceteĭ sale, ca să comunice cu locul sĕŭ de retragere, cu taina care'l ascundea împreună cu ceata luĭ, când li-se călca fără de veste pădurea de către poterași.

Acea tăĭniță avea doŭĕ întrărĭ, una cunoscută de tótă ceata și alta numaĭ de Tunsu. Cea cunoscută de tótă lumea era în mijlocul pădureĭ unde se afla un copaciŭ gros ca butia, verde și stufost dar scorburos într'o parte. Tótă acea parte scorburósă se desfăcea printr'un resort secret și se deslipea de tulpină cum se deslipește de zid o ușe, și lasă să se vadă capĕtul uneĭ scărĭ de lemn învêrtită în spirală, care conducea perpendicular într'o sub-pământă adâncă săpată cu măiestriă chiar sub rădĕcina copaciuluĭ. După ce coboraĭ vr'o treĭ-zecĭ de trepte, te găsiaĭ într'o sală pătrată largă și lungă de vr'o opt stânjenĭ, sprijinită icĭ și colea de stâlpĭ groșĭ de cărămidă, d'asupra cărora se odihnea capetele unor arcade de pământ.

Acéstă primă subpământă avea pereți de pământ bătut și împletit cu gard lipit și spoit ca pereții uneĭ case; de jur împrejurul eĭ pe lângă pereți se aflaŭ paturĭ late de scândurĭ pe care eraŭ așternute fel de fel de velințe și plocate. D'asupra astor paturĭ se întindeaŭ cuere lungĭ de carĭ eraŭ atêrnate felurite arme, și d'asupra cuerelor polițe late pe care repausaŭ pachete cu cartușe și vase de menagiŭ. Într'această subpământă se retrăgeaŭ hoțiĭ numaĭ iarna și pe timp ploios; ea ziua era luminată de firiș practicate în bolțile superióre carĭ rĕspundeaŭ drept în tulpina vre-unuĭ copaciŭ scorburos și nóptea de felinare atêrnate de plafond.

Pentru orĭ-ce ochiŭ profan ea nu maĭ avea altă eșire, dar la caz de primejdie, când prima retragere nu oferea un asil destul de sigur, unul din locotenenți punea în mișcare un resort necunoscut de hoțiĭ de rênd, și o parte din paturĭ cu cuere și polițe se adâncea în perete și lăsa des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

chisă întrarea unuĭ coridor, care conducea la o altă subpământă cu totul asemenea celeĭ dintêiŭ. Acea subpământă avea patru uşĭ vizibile de ştejar căptuşite cu şine de fer, carĭ conduceaŭ: una la prima subpământă, cea d'a doŭa la celarul de reservă în care eraŭ grămădite felurite provisiunĭ pe care nu le atingea nimenĭ decât la întêmplărĭ cu totul extraordinare, a treia la tesaurul companieĭ în care eraŭ grămădite tot felul de scumpeturĭ: scule, argintărĭ, haĭne preţióse şi lădĭ purtând numele fie-căruĭ haĭduc, în care eraŭ închise părţile în banĭ ce sĕ cuvenia fie-căruia, şi a patra la camera căpitanuluĭ.

Acéstă cameră fusese decorată cu tot ce avea luxul oriental maĭ scump şi maĭ odihnitor. Pereţiĭ eraŭ tapetaţĭ cu chilimurĭ alese de India şi pardoseala cu covóre de Persia de mare preţ. De jur împrejurul ziduluĭ staŭ rênduite în mod simetric jeţurĭ de lemn poleit îmbrăcate cu catifea şi în dreptul uşeĭ sĕ afla un divan mare îmbrăcat în postav roşu cu perine moĭ de puf îmbrăcate în catifea şi cusute cu aur şi mărgăritare, în dreptul căruia era aşeḑată o sofa măruntă îmbrăcată iarăşĭ în postav. Acea sofa avea în mijloc o mĕsuţă de lemn de trandafir şi abanos încrustată cu sidef şi pe masă eraŭ aşeḑate: o ciaşcă de cafea de chihlibar pusă într'un zarf de argint, o nerghelea de cristal legată în argint suflată cu aur cu ţéva făcută din soldĭ de aur şi argint, şi o căţie de argint în care ardeaŭ mirodeniĭ parfumate, care procuraŭ un somn dulce şi lin. D'asupra divanuluĭ atêrna o panoplie cu diferite arme de mare valóre şi în mijlocul camereĭ ardea ḑiŭa şi nóptea o lampă de argint plină cu unt de roze.

Acéstă cameră era mică şi n'avea decât numaĭ o eşire aparentă, cu tóte acestea haĭduciĭ toţĭ sciaŭ că maĭ are o altă uşe dincolo de care sĕ aflaŭ alte căměrĭ laterale în care era ascunsă visteria privată a căpitanuluĭ şi camera în care îşĭ opera minunatele luĭ schimbărĭ la faţă; dar niminenĭ nu scia, nicĭ măcar ceĭ treĭ locotenenţĭ, carĭ pătrun-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

deaŭ până la el, adecă Paraipan, Sbanciog și Sticlete cumcă patul, sĕ înfunda în zid când apăsa cineva un resort ascuns cu mare meșteșug, într'una din capitonările divanuluĭ și lăsa trecerea liberă într'altă sub-pământă lungă ca un coridor, care conducea într'un mod sinuos la camera de toaletă, camera tesauruluĭ, camera provisiuneĭ și grajdul caluluĭ căpitanuluĭ. În capĕtul ăstuĭ coridor sĕ afla o a doŭa eșire care da drept în malul Neajlovuluĭ, și aprópe de podul Dómneĭ, unde un bolovan mare de pământ dominat de un copaciŭ uscat înainta ca un promontoriŭ d'asupra potecеĭ descrisă maĭ sus. Acel bulz de pământ împreună cu arbore cu tot aluneca pe nisce țițîni de un mecanism ingenios și deschidea saŭ astupa după voință întrarea aceluĭ pasagiŭ necunoscut. Secretul resortuluĭ, care punea în funcțiune acel mecanism îl cunoscea numaĭ Tunsu.

Când el sĕ afla ascuns în camera sa, locotenenții sĕĭ pătrundeaŭ până la el prin întrarea cunoscută și apoĭ eșiaŭ pe unde aŭ venit, sciind bine că el va eși înaintea lor armat și dechisat după trebuință. Caiĭ ceteĭ eraŭ ascunșĭ în altă hrubă depărtată de tainița ómenilor, iar murgul luĭ Tunsu îșĭ avea grajdul în partea secretă a locuinței sale alăturĭ de tesaurul sĕŭ și era țĕsălat, hrănit și îngrijit de el însuși, de aceia îl iubia așa de mult.

Într'o ḍi pe când Tunsu sĕ afla în cămara luĭ și sĕ învĕrtia pe divanul sĕŭ, bătêndu-șĭ capul să născocească vre-o călcare maĭ ingeniósă ca tóte ce sĕvĕrșise, Sticlete întră la dênsul cam în fuga.

— Dar de unde picĭ fărtate, că de mult nu te maĭ vĕd prin tabĕră? ḍise Tunsul zărindu-l.

— Viŭ dela Grozăvescĭ, rĕspunse Sticlete cu o voce întretăiată.

— Dela Grozăveștĭ! esclamă vesel căpitanul ridicându-sĕ repede în sus, eĭ, ce maĭ ala-bala p'acolo? Stăncuța, cumnatul sunt bine și sănĕtoși?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Da, bine, rĕspunse Sticlete cu o voce întunecósă şi apoĭ sĕ aşezà pe un scaun şi tăcù.

— Dar ce Tătarĭ aĭ tu de eştĭ aşa de cătrănit şi posomorît? Orĭ aĭ dat cu ochiĭ de poteră?

— Ba nu căpitane..... dar....

— Dar ce?

— Mĭ-e milă de tine că eştĭ om de omenie.

— Dar astă vorbă ce-o fi maĭ însemnând! esclamà Ioniţă ridicându-sĕ în sus.

— Ascultă căpitane, dise Sticlete ridicându-sĕ şi el în sus ca cum ar fi luat o hotărîre supremă; sigur eştĭ D-ta că jupâneasa Stanca este sorà cu nea Tudor.

Detunătura neaşteptată a unuĭ trăsnet, care ar fi căduț lângă el nu ar fi făcut pe Tunsu să sară în picióre atât de spăimêntat ca auḍul acestor cuvinte.

— Ce aĭ îndrăsnit să crâcnescĭ? strigà el cu impetuositate îngălbinindu-sĕ şi ridicând îngrozitórea sa mână asupra locotenentuluĭ sĕŭ ca să-l sdrobéscă.

— Adevĕrul, rĕspunse acesta cu curagiŭ; Tudor şi Stanca te înşală.

— Dar bine eĭ sunt fraţĭ, mişelule!

— Or fi, dar aḍĭ dinminéţă i-am vĕḍut într'o stare în care nu sĕ găsesc fraţiĭ niciodată. Ascultă căpitane, Stanca îţĭ pune ghiocelĭ după ureche.

— Pieĭ din ochiĭ meĭ proclete că te ucig, strigà ca un leŭ Tunsu, scoţênd din ochĭ flacărĭ de bălaur.

— Iacă pieĭŭ, rĕspunse Sticlete depărtându-sĕ; eŭ mĭ-am făcut datoria, acum îmĭ spăl mânile ca Pilat.

— Du-te de te pregătesce să mĕ urmezĭ că viŭ şi eŭ îndată ca să descoper ce drăcie maĭ e şi asta; să sciĭ însă că d'o fi minciună, vaĭ ţie!

— Sunt în mânile tale căpitane, fă ce vreĭ cu mine.

Peste o jumĕtate de oră doĭ negustoraşĭ ce colindaŭ prin sate ca să adune bucate călăreaŭ alăturĭ pe drumul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cel mare ce traversézá în doué pádurea Gâștescilor; era Tunsu și locotenentul séu.

— Căpitane, dise Sticlete după ce eși din pădure, am plecat prea de vreme și dacă-om ajunge cu ziua la Grozăvescĭ nu vedem nimic; ia să ne abatem noĭ o léca la ăl han să bem cam un cescuț, adaose arĕtând cu mâna hanul Gâștescilor, și să plecăm cam după sfințit ca să ajungem tocmaĭ la vreme.

— Mie nu-mĭ e sete, rĕspnnse Tunsu posomorît.

— Nicĭ mie, dar să facem ce-om putea ca vremea să treacă.

Zicênd aceste cuvinte descălecà; Tunsu îl imità într'un mod machinal și după ce legară caiĭ de un copaciŭ din marginea drumuluĭ sĕ îndreptară spre han. Acest han dela Gâștescĭ era o cârciumă de drum mare la care poposeaŭ călătoriĭ și chirigiĭ, dar la care nu veneaŭ nicĭ-odată țĕraniĭ din sat ca sĕ bea și să chefuiască; cu tóte acestea într'acea ḑi deși era ḑi de lucrătóre și nu era în bătătură nicĭ un car saŭ căruță, staŭ la mesele dinaintea hanuluĭ o mulțime de țĕraniĭ și petreceŭ ca în ḑi de prasnic cu ólele dinainte. Tunsu nu-ĭ băgà de sémă și întrând în cămara cârciumeĭ care era gólă sĕ așeḑà la o masă și cerù vin. — Sticlete eși numaĭ de cât afară ca să dea cailor de mâncare și în loc d'a sĕ duce spre eĭ făcù un semn unuia din țăraniĭ și trecù cu el în dosul hanuluĭ.

— Țĭ l'am dat în mână, după vorbă, ḑise el, acum daț-mĭ baniĭ după tocmélă și puneț-ĭ mâna pe dênsul fără de grijă că n'are asupră-ĭ de cât doŭĕ pistóle cu câte o umplutură și nicĭ un cuțit.

— Baniĭ nu ț-i-ĭ daŭ acum, rĕspunse țĕranul, care în realitate era ispravnicul județuluĭ Vlașca, dar după ce om pune mâna pe el și ne-om încredința că e Tunsu, atuncĭ bucuros, punga e la mine.

— Fie și așa; eŭ acum întru înăuntru și când veț-ĭ auḑi o fluerătură haĭducéscă daț-ĭ năvală înăuntru și puneț-ĭ

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Şi dispăru în pădurea vecină, atunci când poterașii băgară de sémă fuga lui. (pag. 89).

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Bine, du-te acum să nu prindă de veste.

După ce eși Sticlete, cârciumărésa sĕ apropie de Tunsu și-ĭ dise:

— Nu este așa că D-ta eștĭ căpitan Tunsu?

Tunsu voi să protesteze, dar cârciumărésa îĭ precurmă vorba și-ĭ dise:

— Nu maĭ tăgădui și fugĭ leiculiță maĭ curênd, căcĭ țĕraniĭ ce vĕdușĭ în bătătură sunt poterașĭ și omul cu care aĭ venit e vînĕtorul.

— Pe unde sĕ fug? esclamă Tunsu ridicându-sĕ repede în sus și uitându-sĕ sperios în tóte părțile.

— Pe gura poduluĭ din tindă, rĕspunse țĕranca; pune piciorul pe ăst butoiŭ, apoĭ suete sus, cotesce la drépta și când veĭ da de un coș dărîmă din el câte-va cărămiḑĭ, scobóră-te în josŭ pe o vatră, intră într'o cămară unde veĭ găsi haine femeieschĭ și pe urmă aștéptă-mĕ că viŭ și eŭ.

— Bine, acum du-te d'aicĭ.

Cârciumărésa eși ca să dea țĕranilor din bătătură vin și rachiă și sĕ isbi piept în piept cu Sticlete. Cum sĕ vĕḑŭ singur, Tunsu sĕ ascunse după ușe și îndată ce intră Sticlete, sĕ repeḑi asupră-ĭ fără de veste, îĭ vîrî în piept ascuțitul sĕŭ cuțit și-l trânti la pămênt fără ca acesta să ḑică cârc măcar.

— Așa pat toțĭ vênḑătorĭ luĭ Tunsu! ḑise apoĭ haĭducul uitându-sĕ o clipă la el cu un aer triumfător.

După ce-l rĕsturnă mort la pămênt, fără sĕ facă cel maĭ mic sgomot, închise încetinel ușa tindeĭ ca sĕ nu bage de sémă țĕraniĭ deghisațĭ, pe careĭ ținea de vorbă cârciumăreasa, o încuiă bine sprijinind'o și cu drugul, sĕ sui ca o pisică în pod, apucă la drépta și dând de coș desprinse binișor câteva cărămiḑĭ, carĭ eraŭ așeḑate în lat, îșĭ făcŭ o trecătóre convenabilă, sĕ lăsă binișor pe coș în vale și sări ușurel pe vatră lângă un focșor la care bâzăia o ulcelușe. Eșind după vatră sĕ vĕḑŭ într'o tindă alăturĭ de o ușe des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

chisă care da într'o cămăruță țărănéscă curățică, și cum întrà în ea închise ușa după dênsul, scóse dela brîŭ o pereche de brice, care nu-l părăseaŭ nicĭ-odată, sĕ puse în dreptul unuĭ ciob de oglindă ce găsi acolo, și fără de remușcare îșĭ rase falnicele sale mustățĭ și rĕmase ca o babă radă. După aceea deschise o ladă, care sĕ afla la marginea patuluĭ, scóse din ea un rênd de haine țărănescĭ de femeie, sĕ îmbrăcà cu ele și apoĭ sĕ legă la cap cu înlesnirea ce avea d'a sĕ deghisa.

Într'acest timp țăraniĭ prefăcuțĭ lăsară bĕutura și armându-sĕ cu puscĭ și pistóle, sĕ grămădiră în jurul ușeĭ și ferestreĭ cârciumeĭ asceptând semnalul ca să năvăléscà înăuntru. Tocmaĭ atuncĭ întrà și cârciumărésa în casă cu un șorț de porumb în mână.

— Jupâneas'o Dobro, șopti Tunsu puindu-ĭ mâna la gură, să nu mĕ daĭ de gât, că-țĭ fac o salbă de turalĭ și o malotea de citarie.

— N'avea grije leicuță, rĕspunse jupâneasa Dobra, căcĭ dacă nu-mĭ era milă de tine tăceam și nu-țĭ dam de veste. Na puneți ăst șorț dinainte și du-te până staŭ eŭ aicĭ de oarelor de mâncare; după aceea întră în coșar unde v'am închis caiĭ și cu D-ḑeŭ înainte.

Pe când poterașiĭ deghisațĭ sĕ sfătuiaŭ încetinel ce o să facă când or întra înăuntru, țărăncuța împrovisată eși afară, începù să strige puĭ puĭ, cu un glas ascuțit, și deșertându-șĭ mereŭ șorțul, merse pe bătătură urmată de o dróie de găinĭ, rațe, gâște, curcĭ și purceĭ până ce ajunse la ușa coșaruluĭ. Cum întrà înăuntru lăpĕdà hainele mueréscĭ și rĕmâind în hainele luĭ de țĕran, îșĭ vîrî în cap până între urechĭ o căciulă de bârsană ce găsi în esle, scóse calul din coșar, încălecà repede, și după ce dete pintenĭ caluluĭ, scóse țipetul sĕŭ obicĭnuit și dispărù ca o săgeată în pădurea vecină tocmaĭ când poterașiĭ băgară de seamă fuga luĭ. Astă întêmplare încremeni pe toțĭ în loc încât nimenĭ nu cuteza să sĕ maĭ ia după dênsul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

XIII.

Stanca și Tudor.

Sĕmânța aruncată de Sticlete nu căduse pe un pământ sterp; încrederea cea órbă dispăruse din inima luĭ Tunsu și în locul eĭ sĕ sădise gelosia cea maĭ împungĕtóre. Neputênd să sĕ ducă singur de teamă ca să nu fie pădit și recunoscut de poterașĭ, el trimise pe rênd pe Paraipan și pe Sbanciog ca să pândéscă și să-ĭ spue ce o afla, dar eĭ saŭ nu-și bătură atâta capul d'a sĕ amesteca în secăturĭ mueresc nedemne de nisce ómenĭ de luptă ca eĭ, saŭ că le fù milă de bietul căpitan și nu voiră să-l amăréscă și maĭ mult, căcĭ nu veniră cu nicĭ o ispravă.

În loc d'al potoli asigurările locotenenților sĕĭ maĭ mult îl întăritară și îl făcù ca într'o séră târdiŭ să iasă singur pe furiș și să sĕ ducă la Grozăveștĭ, ocolind prin satul Gâștescilor, prin Chiajna locul nascereĭ sale și prin pădurea dela Dudu și Roșu unde o parte din ceata sa îșĭ avea tainițile. Călĕtoria îĭ fù norocósă, căcĭ nu sĕ întêlni cu nimenĭ pe drum și ajungerea și maĭ norocósă, căcĭ găsi pe Stanca singură în cămara sa.

După ce întră înăuntru și-ĭ stătù inima la loc, întrebă de Tudor și aflând că e dus de treĭ dile la deal după vinurĭ sĕ sculă și dise amanteĭ sale:

— Stanco, sciĭ la ce m'am gândit eŭ în rĕstimpul de când n'am maĭ dat pe la tine?

— Sciŭ dacă mĭ-aĭ spune, rĕspunse Stanca sărutându-l pe obrajĭ.

— Draga mea mi-s'a urît cu lipsa ta.

— Ce, orĭ vreaĭ să te laș de haĭducie? esclamă Stanca tresărind ca cum ar fi călcat pe un ghimpe ascuțit.

— Nu, ci voiŭ să te iaŭ cu mine. Tu escĭ nevastă de haĭduc, trebue să staĭ cu bărbatu-tĕŭ în pădure și să împarțĭ împreună cu el binele și rĕul.

— Dar cârciuma?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— O las pe seama luĭ Tudor pe care am să-l însor cu o fetiță sciĭ colea frumósă ca tine.

Astă hotărîre neașteptată amuți graiul în gura Stanchi și-ĭ încleștà fălcile de nu maĭ putù dice nimic, dar inima în peptul eĭ începù să sĕ sbuciume întocmaĭ ca talazurile uneĭ mărĭ bătute de vênt. Printr'o suflare neașteptată, prin voința unuĭ om căruia, deși îĭ datora tótă prosperitatea sa, dar sĕ obicĭnuise a-l privi ca un accident întêmplător în viața sa, sĕ risipea tótă fericirea sa din trecut, tóte bucuriile sale din present și tóte visele sale din viitor. Ea sĕ deprinsese a trăi cu Tudor, a'l considera ca avutul sĕŭ și a-l iubi ca bunul eĭ cel maĭ prețios; ea îl adora cu pasiune și sĕ simțea asemenea iubită de el și acum iat'o amenințată d'al perde și d'al vedea sburând în brațele alteia. Pe Tunsu nu-l iubise nicĭ-odată și-l îngăduise numaĭ ca să-ĭ realisedе dorința eĭ de îmbogățire, și acum când era bogată și fericită, să fiă silită a trăi neprecurmat numaĭ cu el, înfruntând primejdiile ce înfrunta el și împărtășind sórta ce împărtășea el! Ce chin maĭ mare ca viața la un loc cu o ființă neiubită? Tóte aceste gândirĭ crude trecênd ca fulgerul prin mintea eĭ îĭ încleștară fălcile și îĭ amețiră capul. Tunsu nu luà în sémă tăcerea eĭ și nicĭ nu-ĭ puse mâna la sîn ca să-ĭ numere pulsațiile, ci urmà:

— Draga mea, mie mĭ-e cu neputință d'a maĭ veni ḑiŭa și nóptea pe la tine, căcĭ potera îmĭ ține poteca; ascunḑătórea dela Dudu mĭ-e dată de gol și prețul ce a pus stăpânirea pe capul meŭ bagă în ispită pe mulțĭ chiar din ceata mea ca să fie vênḑător. Nu maĭ am încredere nicĭ chiar în culcușul meŭ din pădurea Babelor; d'aceia m'am hotărît ca să mĕ strămut maĭ departe de Bucurescĭ în inima munților unde sunt maĭ puține primejdiĭ; am de gând chiar să-mĭ premenesc ómeniĭ în care nu maĭ am încredere. Tu eștĭ femeie dibace, tu îmĭ eștĭ credinciósă, tu cunoscĭ omul după ochĭ, tu aĭ să-mĭ fi de mare ajutor, să-mĭ slujescĭ ca o mână dréptă în treburile mele și să fi în tabără căpităneasă, când îpsesc eŭ.

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— N'ar fi mai bine, frățico, murmură Stanca cu gura pe jumătate, să te lași de haiducie și să te aciuescĭ cu banii ce iaĭ câștigat sub pólele unor munți depărtați?

— Nu, Stanco, răspunse Tunsu, n'a sosit încă vremea sunt în flórea și puterea mea, ciocoiĭ ar dice că am fugit de frica lor, și ceĭ prigoniți ar striga că i-am părăsit; lasă că mai e vreme și apoĭ ți-o spuĭ drept că nu mĕ îndur, nu mĕ lasă inima să părăsesc frumosul codru în care m'aĭ băgat numaĭ tu, maĭ ales când l'oĭ înfrumseța înmiit prin ființa ta, șoimana mea cea prea mult iubită. Gătește-te dar dragă de drum că peste treĭ patru dile viŭ să te iaŭ.

A dice luĭ Tunsu nu voiŭ, era lucru peste putință chiar Stanchiĭ, care făcea din el orĭ-ce vrea; ea fŭ îndestul de prudentă d'a nu pronunța acest cuvênt, maĭ ales că citise în căutătura sa ceva straniŭ, hotăritor, și ghicise prin pătrunderea sa o parte din adevĕrul bănuelilor ce încolțise în inima luĭ. Ea prinse dar bucuros cu resemnațiune și isbuti numaĭ d'a căpĕta o amânare de șépte saŭ opt dile.

După ce plecă Tunsu, adică în ziorĭ când sĕ îngâna ziua cu nóptea, sĕ puse pe un plâns amestecat cu suspine, care ținŭ maĭ multe ore și nu sĕ potoli de cât a doŭa dĭ când vĕdŭ pe Tudor venind dela deal și intrând pe ușe. Cum îl vĕdŭ Stanca sĕ repedi spre el cu brațele întinse și agățându-sĕ de gâtul luĭ îșĭ lipi fața de umĕrul luĭ și începŭ sĕ plângă și sĕ suspine maĭ cu amar.

— Dar asta pe tine! strigă el silindu-sĕ s'o potoléscă, ce aĭ de plângĭ și te jelescĭ cu așa foc?

— Ah! Tudore dragă, strigà ea înecându-sĕ în suspine; vrea să te despartă de mine, să mĕ ducă departe d'aci și să te însóre.

— Cine? strigà el încremenit de mirare.

— El, tâlharul, dușmanul, Tunsu.

— Ce e? esclamă falșul frate cu o voce detunătóre; ce óre îndrăsnesce d'amĭ turbura liniscea caseĭ și d'a sĕ amesteca și în treburile mele?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Da, drăguță, vrea să te însóre, odorul meŭ cel nestimat.

— Mai bine ar face să-și vază de capul lui în loc d'al meŭ; însóre-sĕ el cu jupânésa spânzurătóre, care de mult îĭ duce dorul.

— Și mie vrea să-mĭ piarză urma prin smârcurĭ depărtate ca să nu-mĭ mai audĭ de nume.

— Eĭ sĕracul, sĕracul sĕ vede că nu-ĭ a bună!

— Tudore, Tudore dragă, strigă Stanca lipindu-și sînul de peptul amantului sĕŭ și acoperindu-l de sĕrutărĭ, spune-mĭ drept nu vreĭ să te însorĭ, nu vreĭ să mĕ lași?

— Cine, eŭ?

— Spune-mĭ drăguță, nu ți s'a urît ție cu mine?

— Mie? din potrivă așĭ vrea să te smulg din ghiarăle ăstuĭ hoț și să te duc departe de el ca să ne cununăm și să trăim o viață, la care sĕ rămnéscă o lume întrégă.

— Dacă e așa ia-mĕ puiule, du-mă unde vreĭ tu, ascunde-mĕ în gaură de șérpe.

— Eŭ te-așĭ scăpa mai bine și mai cu folos dacă aĭ vrea tu, dise Tudor desprinzêndu-sĕ din brațele Stanchiĭ și așezêndu-sĕ pe marginea patuluĭ.

— Cum? dise ea așezându-sĕ lângă dênsul.

— Stanco, veleatul luĭ Tunsu a trecut, ciasul luĭ după urmă sĕ apropie. Muscaliĭ aŭ făgăduit 1000 de galbenĭ și deplina ertare celuĭ ce va pune mâna pe el; gândesce-te și tu, óstea pământeană înființată de curênd e mai bărbată decât foștiĭ poterași și are inimă să între în pădure. Mai mulțĭ din cetășiĭ luĭ Tunsu vĕzêndu tóte astea și audind de făgăduiala stăpânireĭ s'aŭ hotărît să-l dea de gât. N'ar fi mai bine să-l dăm noĭ decât eĭ?

— O! nu Tudore, rĕspunse Stanca cutremurându-sĕ, nu voiŭ să-ĭ vie rĕul dela mine, care i-am mâncat pânea; mai bine dela altiĭ.

— Tot îl iubeștĭ, Stanco! strigă cu impetuositate Tudor sculându-sĕ în picióre și plimbându-sĕ agitat prin casă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Eŭ să-l iubesc! din potrivă, aşĭ vrea să-l vĕd chiar acum mort; dar n'aş vrea de mânile nóstre, căcĭ prea am fi de tot nerecunoscĕtorĭ.

— Eŭ din potrivă aşĭ vrea să piară din mânile mele nu ca să iaŭ ceĭ 1000 de galbenĭ făgăduiţĭ, ci ca să pot mânca în tihnă ce am agonisit, bucurându-mĕ de ertarea domnéscă. Mi s'a urît Stanco cu viaţa, care o duc tot mereŭ cu frica în sîn; voiŭ să trăiesc şi eŭ fără de grije şi să dorm pe amêndoŭĕ urechile. Ce-mĭ folosesce bogăţia ce am dobêndit dacă ḑiŭa şi nóptea tremur la auḑul orĭ-cărui sgomot creḑêndu că aud poteraşiĭ viind să pue mâna pe noĭ? Ce mĕ folosesce că te am alăturĭ de mine pe tine comóra mea cea maĭ nestimată, dacă nu pot trăi şi eŭ fără teamă c'o să vie altul ca să te smulgă de lângă mine şi să te stăpânéscă ca un avut al sĕŭ? Nu maĭ e de suferit astă viaţă.

— Atunceĭ să fugim.

— Unde să fugim ca să nu pótă pune stăpânirea mâna pe noĭ şi să nu ne dea de urmă el? De ceĭ d'ânteiŭ póte vom scăpa dincolo de graniţă, dar de el nicĭ în fundul pămêntuluĭ. Nu e aşa?

— Ba aşa, rĕspunse Stanca, lăsând capul în jos.

— Ce ne va folosi fuga? nimic, el care scie ca necuratul totul, sĕ va lua îndată după noĭ şi la cel dintêiŭ conac ne va sosi din urmă ca un năbădăios şi ne va ciopăţi fără de îndurare. Nu e maĭ bine să-l vedem noĭ pe el ciopăţit şi apoĭ să trăim fără de grije unul pentru altul?

— Tudore, dacă mĕ iubescĭ, lasă-l să-ĭ mănânce alţiĭ capul căcĭ singur mĭ-aĭ spus că sunt mulţĭ care-ĭ port Sâmbetile.

— Dar pe urmă noĭ ce ne facem?

— Trecem graniţa la Rusciuc înainte d'a afla stăpânirea de noĭ.

— Dar dacă până de aḑĭ într'o sĕptĕmână nu-l dă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nimenea de gât și vine să mĕ însóre pe mine și pe tine să te ia și să te ducĭ în smârcurĭ, atuncĭ ce te facĭ? plecĭ?

— O! nu, nu!

— Te împotrivescĭ?

— Ah! nu, nu pot.

— Atuncĭ?

— Fă ce vreaĭ cu el Tudore.

— Veḑĭ așa te voĭ fata mea; mĕ duc chiar acum la Muscalĭ ca să nu prinḑă de veste.

XIV.

Hi Bălanc.

A doŭa ḑi după astă convorbire cam pe la doŭĕ ore după amiaḑĭ, într'o cameră din casele baronuluĭ Meitani în care este instalată aḑĭ Prefectura poliției Capitaleĭ și unde sĕ stabilise de curênd cuartierul generaluluĭ Kiseleff, care guverna țeara provisor în urma abdicăriĭ luĭ Grigorie Vodă Ghica, sta numitul general dinaintea uneĭ mese și sĕ sbuciuma cu vivacitate într'un fotoliŭ elastic scriind pe hârtia ce avea înainte-ĭ o pagină; după aceia citind'o cu iuțélă și pe urmă rupênd'o și aruncând'o sub masă cu mânie ca apoĭ iar să scrie și iar să rupă hârtia și iar s'o arunce jos cu supĕrare.

Nemulțumit fiind de inspirațiunea minței sale dintr'acea ḑi luă din bibliotecă o carte și sĕ reașeḑà pe scaun, dar după ce citi câteva rêndurĭ începŭ să sĕ plimbe prin casă supĕrat. Avea și de ce să fie supĕrat representantul prea puterniceĭ Rusieĭ și de ce să pară atât de agitat; cu câteva minute maĭ nainte câțĭ-va boerĭ ca Grigore Mitropolitul, Barbu Știrbeĭ cel bĕtrân, Câmpineanu, Dudescu, Furtună, Filipescu, Văcărescu, Bălăceanu, Buzoianu, Vulpache și încă alțĭ doĭ treĭ îndrăsnise să înfrunte cu pericolul averiĭ și viețiĭ lor mânia mareluĭ Nicolae Pavlovicĭ de furiósă memorie și să respingă introducerea în Regula-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mentul Organic a unuĭ articol, care lua România de sub suzeranitatea păgâneĭ Turciĭ spre a o pune sub grațiósa și părintésca ocrotire a pravoslavniceĭ Maiestăți Moscovite. De aceia generalul nu găsia expresiunĭ nemerite cu care să vestéscă la St. Petersburg trista scire și dăduse ordin ca să nu între nimenĭ înăuntru spre a nu-ĭ turbura mintea.

Cu tóte acestea ușa sĕ deschise tocmaĭ în momentul în care generalul era maĭ nĕcăjit și întră înăuntru un adjutant de serviciŭ.

— Cine îndrăsnesce să calce ordinele mele? strigă generalul în rusesce întorcêndu-sĕ repede spre ușe și isbind cu pumnul în biroŭ de rĕsturnă tot ce era pe el.

— Mĕ iartă generale, murmură în aceiașĭ limbă adjutantul.

— Ce cauțĭ? ce vreaĭ? cine te-a chemat? strigă Kiseleff cu o voce detunătóre vîrându-sĕ maĭ sub nasul căpitanuluĭ și pironindu-l cu impunătórea sa căutătură.

— Am creḑut, generale, murmură acesta fórte intimidat, că pot călca porunca dată, dacă vĕ voiŭ aduce o veste bună.

— Ce fel? strigă generalul tresărind, s'aŭ potolit îndărătnicĭ? am câștigat pe Mitropolit? s'a primit în sfîrșit articolul?

— Ba nu, rĕspunse căpitanul, lăsând ochiĭ în jos: din nenorocire pentru mine nu pot să vĕ aduc o așa plăcută scire: boeriĭ sunt tot așa de cerbicoșĭ și mi-sĕ pare că aŭ maĭ tras în partea lor și pe alțiĭ.

— Atuncĭ ce vrĕĭ? de ce aĭ venit? ce scire aĭ să-mĭ spuĭ? strigă generalul cu impaciență.

— E afară un om care sĕ făgăduiesce d'a ne da în mână viŭ saŭ mort pe vestitul hoț Tunsu.

— Să sĕ ducă draculuĭ cu hoțul luĭ cu tot. Dă-l afară căcĭ n'am acum vreme de asemenea flécurĭ; lasă să fie jefuițĭ de hoțĭ și de tâlharĭ asemenea boerĭ încăpăținați, carĭ nu sciŭ să prețuiască sprijinul nostru. Aide, eșĭ nu-mĭ

Muzeul Digital Român
revistatransilvania.ro/mdrr

— Mĕ iertaţĭ Excelenţă, dacă încă stăruiesc d'a vĕ ruga să primiţĭ pe acel om; Tunsu a devenit primejdios chiar oştilor Maiestăţiĭ Sale; convoiul trimis cu cele 500,000 de ruble destinate pentru garnisóna din Craiova n'a sosit la destinaţia sa, deşi a fost însoţit de o sotnie de cazacĭ, şi oştile carĭ s'aŭ trimis să ia banĭ din mânile ăstuĭ tâlhar şi să-l pedepséscă pentru fapta ce a săvêrşit n'a putut să-ĭ dea de urmă fiind ajutat şi ascuns de ţĕranĭ.

— Cum sĕ póte? strigă generalul uimit; când s'a întêmplat una ca acésta.

— Erĭ la câteva poşte departe de Bucurescĭ.

— Şi nu mi s'a spus până acum!

— N'am îndrăsnit să înfrunt ordinul Excelenţeĭ Vóstre.

— Să între acel om.

Acel om care întra spre a plănui modul cum să vêndă pe Tunsu era Tudor!

— Cine eştĭ tu şi ce meşerie aĭ? întrebă generalul prin oficerul de ordonanţă, care scia românesce măsurând pe vêndător de sus până jos.

— Sunt cârciumar la Grozăvescĭ, murmură Tudor fórte deconcentrat de tonul răstit cu care'şĭ făcŭ întrebările generalul.

— De unde cunoscĭ pe Tunsu?

— Sunt cumnatul luĭ.

— Şi tovarăşul sĕŭ?

— O! nu Excelenţă, ferésc D-ḑeŭ.

— Eştĭ cumnatul luĭ şi vrĕĭ să-l vinḑĭ noŭă?

— Nelegiuirile luĭ m'a hotărît să uit rudenia.

— Şi miia nóstră de galbenĭ şi maĭ mult; dar ce ne pasă noŭă? te privesce pe tine şi consciinţa ta. Cum creḑĭ să ni-l daĭ viŭ saŭ mort?

— Cum va plăcea Excelenţeĭ Vóstre.

— Maĭ bine ar fi mort, căcĭ legile vóstre statornicite

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu jurământ opresce osânda prin mórte și n'am venit aicĭ să vĕ stric legile. Îți trebue ceva ajutor de óste?

— Da, Măria Ta; treĭ-decĭ ostașĭ împĕrătescĭ mĭ-ar fi de-ajuns.

— Oștile împĕrătescĭ nu sunt plătite ca să vĕ prindă pe hoțiĭ voștri; na acest bilet și du-te cu dênsul la ispravnic, care-ți va da ómeniĭ trebuincioșĭ din miliția pămênteană.

Tudor luă scrisórea și sĕ îndreptă spre ușe ca să plece; Kiseleff înainte d'a eși dise adjutantuluĭ sĕŭ:

— Poruncesce la doĭ cazacĭ ca să însoțéscă pe acest om pănă la isprăvnicie și să nu-l piardă din ochĭ.

Tudor nu era de loc mulțumit de resultatul întreprinderei sale și de primirea ce-ĭ făcuse Guvernatorul provisor al ambelor principate; el sĕ aștepta să fie întêmpinat cu brațele întinse ca un mântuitor și când colo sĕ pomeni escortat de doŭă călăuze, carĭ nu eraŭ alt decât nisce sentinele, carĭ aveaŭ misiunea de a-l da pe mâna altor sentinele. Dacă n'ar fi fost dat pe mâna lor ar fi renunțat de sigur la proiectele sale și s'ar fi întors fără ispravă la Grozăvești.

Neavênd încotro, sĕ duse la isprăvnicie unde fŭ întrodus pe dată înaintea cârmuitoruluĭ căruia îĭ sĕ dăduse maĭ dinainte scrisórea generaluluĭ.

— Tu eștĭ cumnatul luĭ Tunsu? dise el țiind ochiĭ pe hârtie și uitându-sĕ la Tudor cu códa ochiuluĭ.

— Da, Măria Ta, rĕspunse Tudor cu vocea perită.

— Și te-aĭ legat că ne daĭ în mână pe tâlhar?

— Da, Măria Ta.

— Pentru altul astă făgăduială mĭ-ar părea prea îndrăsnéță, dar pentru tine care eștĭ rudă cu el e curată jucărie: ce-ți maĭ trebue oștire?

— Ca să vi-l daŭ pe mână.

— Te-aĭ legat cu generalul ca să ni-l daĭ mort.

— Cine să-l ucigă!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Tu nu poți să te faci ucigaș cum te-ai făcut vênzător?

— Să vede că nu cunoscĭ pe Tunsu; el nu dórme cu nimenĭ într'aceiașĭ cameră, el nu mâne nicĭ-odată de doŭă orĭ în acelașĭ loc și nu îngădue pe nimenĭ să sĕ apropie de el.

— Atuncĭ cum gândescĭ să-l omorĭ?

— Isbindu-l fără veste cu ómenĭĭ ce vĕ cer.

— Cum aĭ de gând să săvêrșeștĭ astă faptă?

— Iată cum: aprópe de Grozăveștĭ este un pod peste Dâmboviță umbrit de maĭ multe sălcĭĭ pletóse și sub pod este un loc înalt de un stat de om, în care póte încăpea vr'o 30 de inșĭ. Amêndoŭĕ eșirile ăstuĭ loc sunt astupate de crăcile sălciilor ce atêrnă până în apă. Acolo să între soldațiĭ ce-mĭ veĭ da și să mĕ aștepte pe mine până pe la sfințitul sóreluĭ.

— Tu unde te ducĭ?

— Mĕ duc în taběra luĭ Tunsu, ca să mĕ întorc cu el.

— O să vie el cu tine?

— Nicĭ vorbă, dacă i-oĭ spune că nevasta i-e bolnavă; pentru ea el întră și în foc.

— Tu eștĭ fratele aceleĭ femeĭ?

— Da.

— Unde șeade ea?

— La Grozăvescĭ.

— În ce loc?

— Ea e stăpâna hanuluĭ din capul satuluĭ.

— Bine: o parte din ómenĭĭ meĭ sĕ vor duce la han și vor pune mâna pe ea să fim sigurĭ de credința ta.

— Ce zor aveam să viŭ din proerișul meŭ ca să vĕ daŭ pe Tunsu de gât, dacă n'aveam de gând să scap lumea de el?

— Multe sĕ întêmplă în lume și multe sĕ lasă baltă; e cam hătru cumătru Tunsu, paza bună scapă primejdia rea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Faceți cum vreți.

— Acum spune-ne cum să te cunóscă óminiĭ meĭ sub pod că escĭ tu și el și nu altul? Ce semn o să facĭ?

— Iată cum; Tunsu de câtă-va vreme a luat obiceiul d'a umbla în brișcă ca să nu tragă bănuiala poteriĭ. El prin urmare o să vie în brișcă însoțit de unul din tovarășiĭ sĕĭ, care face pe vizitiul și eŭ o să merg înaintea lor călare pe un cal alb. Când voiŭ ajunge aprópe de pod o să daŭ bice caluluĭ și o să strig: Hi bălan. Atuncĭ ostașiĭ să iasă de sub pod și să-și descarce armele spre brișcă.

— Bine, acum spune-ne cum să cunóscem că omul ce ne aducĭ e Tunsu și nu altul.

— Tunsu e un om scund, cu ochiĭ micĭ, mustățĭ potrivite și cam țepóse, căcĭ aŭ fost rase de curênd, pĕrul tuns mărunțel și pe mâna drépță scris numele sĕŭ cu împunsăturĭ de ace și iarbă de pușcă.

— Fórte bine: să sciĭ că dacă ne înșelĭ sora ta plătesce cu capul eĭ.

— Bucuros.

— Acum du-te de vino cu hoțul, că oștile mele sĕ duc unde aĭ zis tu și căpitanul meŭ îțĭ va numĕra pe urmă baniĭ.

— Fă bine de mĕ fă cunoscut căpitanuluĭ ca să nu sĕ întêmple vre-o neînțelegere nenorocită.

— Bine dicĭ; să vie căpitanul de dorobanțĭ.

Căpitanul veni și ispravnicul îĭ dete în mână scrisórea generaluluĭ și după ce vĕdŭ c'a cetit'o dise:

— Acea poruncă privesce pe d-luĭ, care sĕ leagă a ne da pe Tunsu; uită-te la d-luĭ ca să nu sĕ facă greșală și să-ĭ rĕsplătescĭ slujba ce ne face întocmaĭ cum glăsuesce astă hârtie.

— Am înțeles.

— Acum mergețĭ de puneți lucrurile la cale că sĕ apropie sfințitul sórelui.

Peste un cuart de oră Tudor mergea cu bălanul luĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

spre pădurea Babelor și căpitanul cu dorobanții lui spre Grozăvești.

O oră și jumătate după aceea Tudor ajuns în tabăra lui Tunsu sta cu cumnatul său pe un buștean sub umbra unui ștejar și vorbeau încetinel:

— Ce tătarii să aibă biata Stanca? întrebă Tunsu cu îngrijire.

— Nu sciu ce are, cumnățele dragă, răspunse vêndătorul cu o voce prefăcută, că din dori de ți nu mai bagă limba în gură și strigă și țipă de-ți împue capul ca să vii s'o vedi mai curênd că o să móră.

— S'o ferească D-deu de una ca asta; nu i-ai făcut ceva, nu a-ți chemat vr'o babă să-i descânte?

— Cum de nu! dar de surda, țipă într'una ca din gura șarpelui. Să-ți facî pomană cumnate să vii că până mâne n'o mai găsescî cu dile.

— Bine, viu; Paraipane, strigă apoi adresându-se către grupa, de haiducî, care sta tolănit pe iarbă în apropiere, pune caii la căruță și tu Sbanciog frate pune înăuntru patru perechi de pistóle și cartușe din destul ca să dăm o raită până în Grozăveștî căcî e Stanca bolnavă. Păcat că e bolnav și moș răspopa Alexe că ar fi mers și el cu noi, că el să pricepe la ierburi de leac.

Într'o clipă căruța fù gata. Tunsu se sui în trăsură. Paraipan se aședa pe capră ca să mâne caii și Tudor încălecă pe bălanul lui ca să le mérgă înainte să vadă de siguranța drumului. Cum eșiră la luminiș, Paraipan care se vede, fusese în tinerețe vizitiu, puse caii în galop și într'o oră se vêdură trecênd repede pe lângă cârciuma Albă din capul satului Bragadir.

Într'acest timp dorobanții se dusese la Grozăvești, pusese la popreală pe Stanca care amorțise de frică, vêdându-se arestați și pe urmă se ascunsese sub pod și așteptau. Pe când sórele apuind începuse să răspândéscă pe orisont o lumină roșiatică care transforma norii dimprejur

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

în trâmbe de arămă să audi în depărtare un uruit de trăsură precedată de un galop de cal.

— Eĭ sunt, dise unul din dorobanțĭ înfiorându-să.

— Eșiți binișor târându-vă pe pământ răspunse căpitanul, și când veți ajunge pe mal pregătiți-vă armele.

Soldații, deși încă tineri și aprópe neformați, să supuseră cu docilitatea vechiului militar și ajunse în dreptul parapetului podului fără să fie zăriți de nimeni; în acelaș timp un om călare care venea în góna mare spre Grozăvesci precedând o brișcă, întră pe pod și isbind calul cu lovituri de biciu începù să strige:

— Hi bălane!

Îndată ce trecù călărețul și întră căruța în pod, deodată isbucni o bubuitură teribilă și un nor gros de fum ce eșia de sub pod să împrăștiă în aer.

— Cine m'a mâncat fript? atât să audi din mijlocul aceluĭ nor întunecos.

— Eŭ, răspunse Tudor întorcându-să cu calul înapoĭ eŭ care ți-o coc de când iubescĭ pe Stanca ibovnica mea. Căpitane iată Tunsu, adause vînd̦ătorul după ce să risipise fumul arătând cu mâna cadavrul căpitanuluĭ de haĭduci, care zăcea în mijlocul trăsureĭ alăturĭ de corpul neanimatal luĭ Paraipan; dă-mĭ acum plata ostenelelor mele.

— Iată-ți plata vînd̦ătorule, răspunse căpitanul și o noŭă detunătură răsturnă la pământ pe acel miserabil, care răsplătea binefacerea prin trădare.

Iată cum muri Tunsul ultimul haĭduc; iată cum fù răsbunat chiar de ucigașiĭ săĭ.

XV.

Tunsu mort!

A murit Tunsul, haĭduciĭ în România aŭ dispărut, căcĭ aŭ dispărut și causele carĭ făcea ca esistența lor să fie necesară. Pe când pădurile Românieĭ și Moldoveĭ eraŭ pline de eĭ, dușmaniĭ lor, adecă streiniĭ, îĭ confundaŭ cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Cine m'a mâncat fript! atâta să audi din mijlocul acelui nor întunecos. (pag. 102).

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

hoțiĭ de rênd; însă după ce a perit urma lor s'a constatat, că acești ómenĭ eraŭ numaĭ nisce partisanĭ, rĕmășițe perdute ale vechelĭ oștirĭ strămoșescĭ. Când puse mâna fanarioțiĭ pe tronul și guvernul Românieĭ, primul lor act fŭ desarmarea țĕrĭĭ și desființarea óstelĭ române. La acest fapt sĕ supuse maĭ fără murmură boerĭĭ pământenĭ deja molipsiți și împerechiațĭ prin rĕsbóiele civile, sĕ supuse și majoritatea poporuluĭ, care din causa acelor împerecherĭ începuse a privi armata ca causă principală a acelor încăerărĭ, însă o parte din Românĭ, din nenorocire o mică parte, nu voiră să-și plece grumajiĭ sub jugul strein. Strănepoțiĭ Roșiorilor și panțirilor care încoronase cu glorie steagul țĕrĭĭ la Călugărenĭ și Rĕsboenĭ, nu voiră să-și rupă săbia și să renunțe la slava strămoșéscă, ci părăsiră casa și copiĭ și pribegiră în inima munților și pădurilor, ca de acolo să ție cu străiniĭ și cotropitorĭĭ țĕrĭĭ un resbel fără cruțare, o uptă sângerósă fără milă și îndurare.

Aștĭ campionĭ aĭ independenței naționale ținură pept cu Grecĭĭ și Turcĭĭ maĭ mult de un secul și de maĭ multe orĭ rĕușiră sĕ abată de d'asupra capuluĭ poporuluĭ multe nedreptățĭ. Într'o mână cu cuțitul și pistolul, și într'alta cu punga și balsame alinătóre, eĭ sĕ coboraŭ ca nisce troenĭ din vîrfurile munților, și ucideaŭ, jefuiaŭ, torturaŭ și nimiceaŭ pe străiniĭ apăsătorĭ, și ajutaŭ, consolaŭ și alinaŭ suferințele Românilor apăsațĭ. Pentru eĭ nu esista distincțiune de clasă; bogatul ca și săracul, dacă era Român și neînstreinat, era ocrotit.

Ăst soiŭ de ómenĭ dăinuiră cât aŭ dăinuit și străiniĭ, îndată însă ce s'aŭ suit pe tronul celor doŭĕ țĕrĭ Domniĭ pământenĭ, s'a reînființat armata Română și s'aŭ stabilit legĭ Române aplicate de Românĭ; eĭ aŭ dispărut fără să fie stărpiți și aŭ reintrat în viața privată mulțumiți, căcĭ aŭ dobândit resultatul pentru care s'aŭ luptat. Tunsu, cum am zis, a fost ultimul hăĭduc, și după el nicĭ unul n'a eșit ca să'l înlocuiască. Aŭ maĭ fost tâlharĭ de codru ca Radu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Anghel, Marin Bălan, Stan Albulescu, Mihale Bonea, Țandură și alții; unii din ei au imitat până la óre-care punct vechile tradiții ale haiducilor, dar poporul Român așa pe nedrept calomniat de către veneticî, nu le-au mai poetisat tâlhăria, n'au mai simpatisat cu ei și nu le-a mai făcut doine nici i-a mai cântat în baladele lor ca pe Măgureanu, Codreanu, Păunușiu, Miu, Jianu, Tunsu și Bujor, ci i-au lăsat să piară în negura uitărei urîți și blestemați de tótă lumea ca pe nisce făcători de rele vulgari ce erau.

Tunsu nu fusese haiduc în tótă puterea cuvêntului, căci când s'a apucat el de haiducie, deja Tudor Vladimirescu despopulase pădurile de haiduci, cari alergase sub stégul sĕŭ și dobândise cu sacrificiul vieții sale drepturile strămoșești și deja să suise pe tronul țării Domn pământean, dar primise dela popor acest titlu căci fusese unul din cei mai aprigi persecutori ai boerilor, care rĕmăsese încă înstreinați, contribuise mult cu spaima numelui sĕŭ ca să inspire în cei puternici iubirea de dreptate și ura străinismului, și prigonise mult pe aceia ce moștenise vechile deprinderi fanariotice d'a să îmbogăți din spinarea celor slabi. El supusese la glóbă mare pe străini și pusese pe gónă peste granită mulți grecoteî, dar cam persicase sărățel de tot și o parte din cei mai fruntași boeri pământeni și drept compensare nu făcuse nici un rĕŭ poporului și breslașilor din Bucureștî. De aceia boerii Români ca și cei străini primiră vestea morții lui Tunsu cu mare bucurie; însă poporul Bucureștean cu cea mai mare întristare.

Este sciut că poltronul, care a tremurat óre-care timp de spaima unui puternic, devine cel mai insolent prigonitor al acelui puternic când numai póte să-i inspire frică. Ca nisce poltroni insolenți să purtară și boerii noștrii cu Tunsu îndată ce să încredințară că nu mai aŭ témă de a tremura de gróza lui. În loc d'a lăsa ura și persecuțiunea la marginea mormêntului cum e dator să facă ori-ce om creștin și om de bună crescere, îi luară cadavrul, îl des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

brăcară de haine și-l aruncară numaĭ în cămașe d'asupra uneĭ scândure într'un loc care servea drept deposit de gunoaie.

În fața hanuluĭ luĭ Filaret, în locul căruia e acum teatrul Român, sĕ afla un măidan pe care s'a clădit maĭ acum 25 de anĭ frumosul hotel Török. Acel loc cu tóte că rĕspundea în podul Mogoșóeĭ și sĕ învecinea cu obahta rusĕscă, care sĕ afla unde astă-dĭ este hotelul Hugues, servea cum am zis, drept deposit al tuturor gunóelor și necurățeniilor scóse din curțile vecine. Pe acel loc, în mijlocul acelor necurățeniĭ aruncară boerĭ pe Tunsu maĭ gol spre a-l expune la vederea lumeĭ și a satisface curiositatea publică.

El era întins pe o scândură veche și îngustă așezată pe douĕ scăunele, și la capul luĭ sĕ afla un sfeșnic de pĕmênt în care era înfiptă o lumânărică galbenă de cĕră arzêndă și o străchióră în care sĕ arunce creștiniĭ pioșĭ câte o lăscae ca să sĕ încropéscă cheltuelile de înmormêntare.

Cu tótă necurățenia loculuĭ multă lume sĕ adunase ca sĕ vază pe acel om teribil ce sĕ numise Tunsu și mulțĭ boerĭ sĕ oprise ca să-l privéscă în față și să sĕ încredințeze că în adevĕr era mort și că nu maĭ aveaŭ de cine să maĭ aĭbă a sĕ teme; poporul chemat cu toba la astă cruntă priveliște eșĭ din tóte unghiurile orașuluĭ și alergă îmbulzindu-sĕ și sĕ făcù rótă în jurul mult insultatuluĭ cadavru spre a sĕ uĭta la el cu milă și întristare. Într'acest timp o mulțime de gură cască și slugĭ boerescĭ îndrăsnirĕ să suduiască pe acela, ce nu maĭ era de temut și prea puținĭ sĕ gândirĕ că acel cadavru, care zăcea de maĭ bine de treĭ dile avea nevoe de înmormêntare și sĕ îndurară d'a arunca în străchióră ceva parale mĕrunte.

Pe când îmbulzéla era maĭ mare și slugile boerescĭ maĭ impertinente, sĕ apropie de eĭ un moșneag care împinse lumea cam cu zorul în drépta și în stânga, și după ce ajunse lângă cadavru, începù să sĕ închine, făcù treĭ mătăniĭ, și după ce sărută cu respect mâna mortuluĭ, scóse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

din pungă doĭ galbenĭ noĭ și ferecațĭ și puindu-ĭ în străchióră dise:

— Fraților creștinĭ, astă iarnă mi sĕ aprinse bordeiul în mijlocul nopțiĭ și abia putuiŭ să es din foc singur cu haĭnele de pe mine. În uluiala spaimeĭ ce mĕ cuprinsese, uitasem în bordeĭ doĭ copilașĭ unul de opt și altul de deceaniĭ, singura mângăere a bĕtrâneților mele. Când îmĭ aduseiŭ aminte de eĭ focul cuprinsese ușa bordeiuluĭ și nu maĭ era chip să întru înăuntru. 'Țĭ-era maĭ mare jalea să fi auḑit țipetele nenorociților copilașĭ, pe care fumul îĭ înecа și țipetele mele care în furia desnădăjduirii mĕ aruncam spre foc ca să arḑ împreună cu eĭ. Tot satul era în picióre, toțĭ sĕ uitaŭ cu ochiĭ înecațĭ în lacrămĭ la nenorocirea ce mĕ isbise, toțĭ mĕ opriră d'amĭ face seama singur, dar nimenĭ nu sărea să-mĭ scape copiĭ din ghiarĕle flacărilor! Învelitórea era în foc, ușa asemenĭ, flacările sĕ apropia și de ferestruia din fund ca să cuprinḑă totul cu povoiul sĕŭ nimicitor, când deodată sĕ vĕḑù trecênd ca fulgerul pe drumul mare un voinic de Român, care cum vĕḑù focul și auḑĭ țipetele mele și ale copiilor, stătù în loc, descălică repede, dete un picior în feréstră, sări ca o năluc㠠înăuntru și peste doŭă minute eși pe ușe prin tarlaoa de foc, îmĭ aruncă copiĭ în brațe viĭ nevătĕmațĭ și-mĭ dise: Na-țĭ copiĭ Române, na și cinci-ḑecĭ de galbenĭ ca să-țĭ facĭ la loc casa și tot dichisul eĭ, și apoĭ după ce rosti aceste cuvinte a încălecat și sburând iarășĭ ca vêntul a strigat: Să-țĭ aducĭ aminte de Ioniță Tunsu haĭducul. Iată ce a făcut acest om pentru mine ómenĭ bunĭ; cum am auḑit astăḑĭ viind în târg că a murit, am alergat să-mĭ plătesc după putință datoria cătră el și să ḑic din inimă: D-ḑeŭ să-l odihnéscă.

— Amin, strigară toțĭ asistenții înduioșațĭ și într'o clipă sĕ umplu străchióra cu leițe și nisfele.

În seara aceleĭ ḑile fù înmormêntat fără de pompă dar creștinesce la o biserică mărginașe cadavrul luĭ Ioniță

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tunsu, care fù petrecut până la grópă de moșneagul recunoscător și do o parte bunicică de popor, iar Tudor din contră fù îngropat împreună cu Paraipan fără de preot sub podul pe care fusese ucis.

XVI.

Conclusiune.

Ideia d'a pune mâna pe Stanca fù una din cele mai nimerite; ea prin amenințări mânuite cu dibăcie spuse tot ce vrea să afle căpitanul de dorobanți și de frică să nu piardă pe iubitul său Tudor, descrise așa de bine locul de retragere al haĭducilor, încât peste câteva dile dorobanțiĭ conduși de căpitanul lor înconjurară pădurea Babelor, dete de întrarea hrubeĭ în care se ascunsese haĭduciĭ încolțiți și o dărîmă strivind într'însa pe toțiĭ cetașiĭ luĭ Tunsu care fără de căpitanul lor nu sciură să se strecóre pe poteca cea dosnică. Astădĭ n'a mai rămas nicĭ o urmă din acea ascundétóre, dar încă esistă poetica potecuță numită până în diua de adĭ poteca Tunsuluĭ și mulțĭ țĕranĭ leneșĭ sapă prin pădure în zadar ca să dea de comoara lui Tunsu.

Stanca după ce se prăpădi ceata amantuluĭ său fù pusă în libertate, dar aflând că între numĕrul primelor victime a fost și prea iubitul eĭ Tudor, eși într'o nópte din casă ca o nebună și ajungênd în marginea gârliĭ se aruncă cu capul în jos într'o vultóre adêncă de mai mulțĭ stânjenĭ.

Astfel fù rĕsplătită viclenia și ingratitudinea.

FINE

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cântecul luĭ Tunsu.

Vestea'n ţară a ajuns
De un hoţ ce-ĭ ḑice Tuns,
Care 'n codru a eşit
D'opt-spre-ḑece 'ntovărăşit.
Tot voinicĭ aleşĭ panduriĭ
Tâlharĭ neaoşĭ de păduriĭ,
Şi umblă din crâng în crâng,
Toţĭ câţĭ trec de el sĕ plâng:
Că nicĭ unde nu gândescĭ
Cu el în drum te 'ntêlnescĭ
Şi te'ntrébă binişor,
Cu cuvênt bun blândişor:
— De unde viĭ flăcăiaş?
Din ce sat? din ce oraş?
Luat'aĭ de drum răvaş
Să nu pătimescĭ cevaşĭ?
Eştĭ Român, orĭ grecoteĭ?
Aĭ palaturĭ orĭ bordeĭ?
Dacă eştĭ neaoşĭ Român
Catăţĭ voinice de drum,
Iar dacă eştĭ venetic
Maĭ staĭ să vorbim un pic:
Ce negustorie aĭ?
Birul la cine ţi-l daĭ?
Spune-mĭ voinicule drept
Te jur cu pistolu'n pept.
De aĭ banĭ maĭ multiceĭ
Dă-mĭ jumĕtate din eĭ,
Că-ţĭ daŭ la mână răvaş
Să nu rĕmâĭ păgubaş,
Şi cu vreme d'oĭ trăi
Până într'una ţĭ-oĭ plăti,
Dar cumva d'oĭ uita eŭ
Ţi i-o plăti Dumneḑeŭ.

* * *

Vaĭ sĕrmanul voinicel
Sărăcuţ amar de el!
Căcĭ duşmaniĭ l'aŭ vêndut
Poteriĭ l'aŭ dat de gât
De pĕcat a fost gonit
Şi împuşcat a perit!

(Culeasă din gura poporului.)

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Mult mĭ-e dor.

(Doină).

Mult mĭ-e dor şi mult mĭ-e sete
Să vĕd frunza'n codru verde,
Să maĭ strîng vr'o şepte cete!
Primăvară, muma nóstră,
Suflă bruma din feréstră
Şi zăpada de pe cóstă,
Să vĕd iar verdĭnd în cale,
Să mĕ las iar în cea vale
C'o păreche de pistóle.
Frunza'n codru cât să ţine
Toţĭ voinicĭĭ trăesc bine,
Iară frunza dacă-l lasă,
Toţĭ voinicĭĭ merg p'acasă,
Şi la para foculuĭ
Zac de dorul codruluĭ.
Frunză verde de susaĭ,
De-ar veni luna luĭ Maĭ,
Să-mĭ aud cerul tunând,
Să vĕd norĭĭ fulgerând,
Ierbuliţa'n şesurĭ dând,
Să maĭ vĕd focurĭ pe-afară,
Copilaşĭ cu pelea gólă,
Caĭ în câmpurĭ nechezând
Şi voĭnicĭ pe plaiŭ suind.

V. Alecsandri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

TABLA DE MATERIĬ:

		Pag.
I.	Paraclisierul dela Sf. Gheorghe-Vechiŭ	3
II.	Sacrilegiul	8
III.	Stăncuţa	12
IV.	Butca Zlătăreanului	19
V.	Giambaşiĭ	24
VI.	În ghiara haĭducilor	35
VII.	Buţile cu vin	40
VIII.	Tunsu căpitan de haĭducĭ	49
IX.	Banul Iordache Filipescu şi Vornicul Furtună	55
X.	Masa dela Călniştea	64
XI.	Dreptatea luĭ Tunsu	69
XII.	Tunsu în cursă	81
XIII.	Stanca şi Tudor	90
XIV.	Hi Bălane!	95
XV.	Tunsu mort	102
XVI.	Conclusiune	108
	Cântecul luĭ Tunsu	109

Bibl. Univ Cluj
Nr. 456—1923

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr